నరుడు

(సాంఘిక నవల)

శ్రీ అడివి బాపిరాజు

సాహితీ సమితి
హైదరాబాద (దక్షిణ)

అ ం కి త ము

ప్రియ మిత్రుడు. ఉత్తమ పురుషుడు
శ్రీ చెన్నాప్రగడ వెంకట సుబ్బారావుకు

నరుడు

ప్రథమ ముద్రణము 1947 మార్చి

ఈ కథా, కథలోని పాత్రలూ కేవలం కల్పితం.

సాహితీ సమితి
తెనాలి. తెనాలి. గుంటూరు.
పిఠాపురము. రాజమహేంద్రవరము
సికిందరాబాద. హైదరాబాద (దక్కన్)

వెల రెండురూపాయల పావలా (బి.జి.)

Meezan printing works
Hyderabad-Dn.

ఓం.

శ్రీ శారదాంబాయైనమః

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే.

వ రు ద్ధ

ప్ర థ మ భా గ ం

౧

ఆ యువకుడు అంగా ఎన్నినాళ్లు కుళ్ళిపోయాడో. తన చిన్నతనాన్నుంచీ అంతర్మయి ఆవేదనలోనే అతని జీవితము ప్రసరించి వచ్చింది. వాళ్ళ ఊరి పురోహితుడు గారు "చదవడం నేర్చుకోరా ఎల్లప్పుడూ! కాని నీ కులం సంగతి మరిచిపోకు." అన్నాడు.

ఆ పురోహితుడు సుబ్రహ్మణ్యం ఆనవాయితీగా దగ్గర వాళ్ళ తాతలనుండి పాలేరు. వారి వంశానికీ ఆయన వంశానికీ ఎన్ని తరాలనుంచి సంబంధం ఉందో!

చంద్రయ్య మాదిగ! కొడుకును, చదువుకు పంపించాడు. చదువుకుంటానని ఎల్లప్పుడూ బుద్ధి కలగనేలేదు. చదివిస్తూ కొడుకును చదువు చెప్పించాలని ఉద్దేశం మొదటలేదు.

చంద్రియ్య సాధారణ మాదిగకులం మనుష్యుడే! అయినా అవధానులుగారి వేదాంత వాక్యాలు ఎప్పుడూ వింటూ ఉండేవాడు. ఉత్తమవాక్యాలు వినగావినగా రాయి కన్నా సంస్కారం కలుగుతుంది. అవధానులుగారు అసలు వేదాంతం చంద్రిగాడికి చెప్పాడా? ఆయనకు వేదాంతం మాట్లాడడం అలవాటు. అవి ఆచరణలో పెట్టుదామన్న భావానికీ. వేదాంతవాక్యాలు అంటూ ఉండడానికీ సంబంధం ఏమిటి? అవసరం వచ్చినప్పుడు ఏవో ముక్కలు అంటాం. అంతే వాని ఉపయోగం,

అయినా చంద్రయ్యా మనస్సు నీటినికోరే భూమిలా ఉన్నది. ఒక చుక్క నీరు పడినా, ఆనేల ఆచుక్కను పీల్చి దాచుకుంటూ ఉంది. అవధాన్లుగారు తెల్లవారగట్ల లేచి స్నానాదికాలు నిర్వర్తించి, సంధ్యావందనం పూర్తి చేసుకొని, పెద్ద గొంతుకతో ప్రాతస్మరామి శ్లోకాలు చదువుకుంటూ పనులు చేసుకుంటూ ఉండేవాడు. చంద్రయ్యకు ఆశ్లోకాలన్నీ కంఠతా వచ్చాయి.

ఇంటికి వచ్చిన వారితో, అవసర మున్నవారితో, అవసరం లేనివారితో, పొలంనకి వచ్చినప్పుడు పాలేళ్ళతో, పక్కపొలం కమ్మవారి వెంకటరెడ్డితో వేదాంతం మాట్లాడుతూనే ఉంటారు. అవధాన్లుగారు.

"సంసారసాగరం దుఃఖం తస్మాత్ జాగ్రత జాగ్రత"
"విద్యనొసగును వినయంబు! వినయమునను
బడయు పాత్రత!"
"జీవితం ఒక స్వప్నం వంటిదయ్యా!"
"జ్ఞానం లేని మనుష్యులు పశువులతో సమానం!"

ఈలాంటి రత్నాలు అవధాన్లుగారినోట ఎన్ని వస్తూ ఉండేవో, ఇవన్నీ మాదిగ చంద్రయ్య జీవితంలో అంకితమయి పోయాయి.

అందుకనే చంద్రయ్య కొడుకును ఊళ్ళో ఉన్న కిరస్తానీ బడికి పంపాడు. కిరస్తానీబడుల ముఖ్యోద్దేశము కిరస్తానీ మతాన్ని పన్నీరుగా లోకంపై చల్లడానికే. ఏది ఉద్దేశ మయితేనేమి విద్య ఏదోరకంగా ప్రవహిస్తోంది. ఆ ప్రవాహం నీరు స్పష్టమయిన జలం కానేకాదు. ఏ పాఠశాలలోనయినా నిర్మల విద్యానీరాలు ప్రవహిస్తున్నాయి గనుకనా! స్థానిక ప్రభుత్వ సంస్థలు నెలకొల్పిన ప్రాథమిక పాఠశాలలలోనూ అంతే. హైస్కూలలోనూ అంతే!

పిపాసార్తునకు ఏ జలమయినా అమృతమే! చదువు కుందామని బాలబాలికలకు ఉండనిమాట నిజమే! కాని వారి జీవితాలు వారికి తెలియకుండానే చదువుకోసం చేతులు చాచి ఉంటాయి. బడులకు పోయే బాలబాలికలు పాఠశాల

లంటే కారాగృహాలన్నట్లు చెరిగిపోతాయి. అయినా వాటి మెదడులు ప్రతిజ్ఞాన లేశాన్ని దాచుకుంటూనే ఉంటాయి.

మన ఎల్లమంద కిరస్తానీ పాఠశాలకు చిన్న మేకపిల్లలా వెళ్ళేవాడు. కోటయ్యగారు వాళ్ళ వాళ్ళనెవర్నీ బడికి పంపించడం గండంగా ఉండేది. సోమమ్మకు ఎందుకు ఈ చదువో అర్థం కాలేదు. "సత్తకులు సతిని ఎదవనాయాళ్ళు కిరస్తానం అయిపోతారు" అని ఆమెగోల. అందుకో కుర్రవాణ్ణి పంపేబడి కిరస్తానీబడి.

"కిరస్తానం అయితే ఏంటి!" అని క్రిష్టియన్ టీచరు గ్రేసమ్మ దెబ్బలాడేది. గ్రేసమ్మకు సోమమ్మకు ఎప్పుడూ రావణాసురీ వాదన!

"మీరు పశువుల్లాంటివాళ్ళు! పవిత్ర గోమాంసం తినే రాక్షసులు!"

"ఓసి! పడిశావులే! ప్రతిదినం పనిచేసిన కనుకనే నరికేసి తినే నక్కలు కాదేటి మీరు?"

ఎలాగయితేనేమి, ఎల్లమంద పాఠశాలలో చదువుకొన్నాడు. ఆ పాఠశాలలో ఇద్దరు ఉపాధ్యాయులుండేవారు. ప్రధానోపాధ్యాయుడు జీవరత్నం కరుణార్ద్ర హృదయుడు. నిజమైన క్రిస్టియన్ మూర్తి. సమానాత్మ, కరుణాపూర్ణ హృదయుడు. తనతోటి ఉపాధ్యాయులను, విద్యార్థులను సమానంగా

చూచుకుంటాడు. ఆతను క్రైస్తవగాథలు, బోధలు మహా భక్తుడై పులకలూరి పోతూ చెబుతాడు. ఆతనొక్కడే వేల కొలది మాలమాదిగలు అనబడే కులాలవారికి క్రైస్తవమత దీక్ష ఇచ్చాడు. ఆయన షరత్తులో ఎవరికీ బలవంతంగా మత దీక్ష ఇవ్వకూడదనీ, తిరిగి హిందూమతంలోకి వెళ్ళదలుచుకొన్న వారిని అడ్డం పెట్టకూడదనీ!

చదువుకు కులం భేదాలు లేవు. దానిలో పడితే ఆ చదువులతల్లి అందరినీ సమాన ప్రేమతోనే చూస్తుంది. అసలు చదువువచ్చే పుటుక వేరు. కొందరు చదువుకుంటే వచ్చి తీరేవారున్నారు. కొందరికి చదువుకుంటే, కష్టపడితే చదువు వస్తుంది. కొందరు కష్టపడి చదవకపోయినా అమాంతం చదువు ఎలా వస్తుందో వస్తుంది. కొందరు కష్టపడినా చదువు రానే వస్తుంది. రాకపోతే రాకపోనూవచ్చును. కాని కొందరు చదివేది, కుంభకోణం మోసం చేసేది. పుస్తకాల కథలతో పట్టేది, చదువు చిరునామా దగ్గరకన్నా రాదు.

ఎల్లమంద కష్టపడితే చదువు వచ్చే జాతివాడు. అలా కష్టపడుతున్నాడు చదువు వస్తోంది.

వాళ్ళ ఊరయిన భీమవరంతాలూకా జక్కరం గ్రామం వదిలి భీమవరం మిషన్ హైస్కూలుకు వచ్చి చేరాడు. అక్కడ కొందరుపాధ్యాయులయిన క్రైస్తవమత ప్రచారకులున్నారు. వారికి క్రైస్తవులు కాని మాలమాదిగ కులాల

వారు ఏలా చదువుతారు ? వారికి చదువెందుకు ? అని వాదించుకుంటూ ఉంటారు. కాని ప్రధానాచార్యులువారు మాత్రం ఎవరయితేనేమి, ఇదివరకు చదువురగని కులాల వారందరూ చదువుకోవడం దేశాభ్యుదయ సూచన అని ఆనందం పడతాడు.

ఎల్లమందను ప్రధానోధ్యాయులు అతి ప్రేమతో చూచి, ఆతనికి జిల్లా మునసబుగారు మొదలయినవారిచేత సహాయం చేసేవారు.

ఆ ఊళ్లోఉన్న బ్రహ్మసమాజంవారు, సత్సంగులు, కాంగ్రెసువారు ఎల్లమందకు ఎన్నోవిధాల సహాయంచేశారు ఆరేళ్ళు కష్టపడి చక్కని మార్కులు సంపాదించుకొని ఎల్ల మంద స్కూలు ఫైనలు పరీక్ష 1930 సంవత్సరంలో నెగ్గినాడు.

అంతవరకు ఎల్లమందకు ఏమీ విచారంలేదు. రోజూ జక్కరంనుంచి నడిచి వచ్చేవాడు. సాయంకాలం నడిచే జక్కరం మాదిగగూడెం వెళ్ళిపోయేవాడు. తన గూడెంలో తానే చదువుకొనేవాడు.

ఆలా చదివి, చదివి, చివరకు తన పదునేనిమిదవ ఏటనే ఎల్లమంద స్కూలుఫైనలు నెగ్గినాడు. తనవాడలో తానే చదువుకొనేవాడు. క్రైస్తవులలో ముగ్గురో నలుగురో చదువుకొనే బాలురు. అయిదుగురో, ఆరుగురో బాలికలూ ఉండేవారు.

ఆ బాలురూ, బాలికలూ మాలక్రైస్తవులు, మాదిగ క్రైస్తవులూ. కులాలులేని మతమయినా, క్రైస్తవమతంలో కులాలు, జాతులు, రంగులు తేడాలున్నాయి. ఆ తేడాలేమీ ఎల్లమందకంత తెలవదు. అతను కష్టపడేవాడు చదువుకునే వాడు.

ఒకరు బట్టలుకొని ఇచ్చేవారు, ఒకరు హరికేన్ లాంతరు కొని ఇచ్చారు. చందాలవల్ల పుస్తకాలు వచ్చేయి, సగం జీతం, చందాలడబ్బు తండ్రి సంపాదనకు చన్నీళ్ళు వేన్నీళ్ళు కాగా, ఇంటిల్లపాటీ కొంచెం మంచిగుడ్డలు కట్టుకోడం, కొంచెం శుభ్రమయిన తిండీ తినగలుగుతున్నారు.

ఎల్లమందకు మంచిమార్కులు రావడంవల్ల రాజమహేంద్రవరం ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఇంటరు తరగతిలో సీటు దొరికింది. విద్యార్థి వేతనమూ దొరికింది.

కళాశాల విద్య ప్రారంభించినాటనుండీ ఎల్లమందకు వేదన ప్రారంభించింది.

ఎల్లమంద అన్న పేరును అనేకులు విద్యార్థులు పేళన చేసేవారు.

"ఎక్కడిదిరా ఈమంద!" "ఎల్లాం మందాం!" "ఏలరా ఈమందా! చాలురా ఈకందా!" ఈలాఈలా అంటూ కొందరు విద్యార్థులు అతణ్ణి వేళాకోళాలు చేసేవారు.

అవి అంత అనిపించలేదు!

కాని ఒక బాలుడు ఒకరోజున, మీరు ఏవర్ణస్థులండీ అని అడిగాడు.

“మేము మాదిగలం!” అని ఎల్లమంద జవాబు.

“మాదిగలా? అయ్యో. మాలవాళ్ళు కారా? మాదిగలే!” అని ఆబాలకుడని. కొంచెం దూరంగా జరిగాడు.

ఎల్లమంద హృదయం కుంగిపోయింది.

౨

ఎల్లమంద రాజమండ్రీ కాలేజీలో చేరిన అయిదు నెలలవరకు, ఒకరితో మాట్లాడలేదు. తన చదువేదో, తన కాలేజీ ఏదో! ఆతనికి అసలు ఉండడానికి స్థలం ఏది అన్న సమస్య ఆబాలునికి వచ్చింది. ఆబాలుని చేర్పించడానికి వచ్చిన ఒక కాంగ్రెసు పెద్దకూ వచ్చింది.

ఉండేందుకు గది, భోజనానికి వసతి, ఈ రెండూ పెద్ద సమస్యలయినవి. డబ్బును చూడకుండా ఆ బాలుణ్ణి హాస్టలులో ప్రవేశపెట్టినాడా పెద్దమనుష్యుడు.

హాస్టలులో ఆబాలునికి ఒక విడిగది ఏర్పాటు చేశారు. హాస్టలులో విడిగదులూ ఉన్నాయి. ఇద్దరుముగ్గురు ఉండేగదులూ ఉన్నాయి.

ఎల్లమందకు తానొక్కడే ప్రపంచంలో ఒంటిగా ఉన్నట్లనిపించింది. బ్రాహ్మణ బాలురు, బ్రాహ్మణేతర బాలురు, క్రైస్తవబాలురు అందరూ ఈతణ్ణి ఒంటిగా వదిలినారు. ఆతడు అందుకు తగినట్లు ఒంటరితనమే అలవాటుచేసుకున్నాడు.

కాని ఆతని ఒంటరి తనానికి భంగం ఇంటుసులో చేరిన ఆరు నెలలకు వచ్చింది. భీమవరం హైస్కూలులో ఎల్లమంద ఫుట్‌బాల్ ఆటలో గండరగండడు. ఆతడు ఎడమ వైపు ఫార్వార్డు. ఎడమకాలితో ఆతడు తన్నితే బంతి ఒకటన్ను బాంబులా వచ్చి గోలులోనో, గోలు దగ్గరో పడుతుంది. కండపుష్టి. బలంగల బాలుడవడంచేత ఏమీ అలసట లేకుండా ఎన్నిగంటలయినా సునాయాసంగా పరుగెత్తుతాడు పరుగు పందెంలోనూ ఎల్లమంద పిడుగు. ఎల్లమందకు కాలిబంతి తన్నడంలోనూ, పరుగు పందేలలోను, కాలిబంతి ఆటలోనూ రెండు డజన్లు బహుమతులు పైగా వచ్చాయి. కప్పులు, మెడల్సు, షీల్డులు ఆతని దేవదారుచెక్క పెట్టె నిండా ఉన్నాయి.

ఎల్లమంద వాటిని పూజిస్తాడు. ఎందుకంటే వాటి వల్లనే, ఇతరబాలురు తన దగ్గిర మూగుతారు. తన్ను గౌరవం చేస్తారు. కాలేజీ ఆటల ఉపాధ్యాయుడు, ఎల్లమందను

ఏమి ఆటలలోనూ పాల్గొనటంలేదేమని అడిగినాడు. ఆ ఉపాధ్యాయుడు ఆరు నెలల వరకూ ఎల్లమందను ఆ ప్రశ్న వేయక పోవడానికి కారణం ఆతడు మాదిగ కులస్థుడని తెలవడమే!

అయినా తన విద్యుక్తధర్మం కాబట్టి ఆరు నెలలకన్నా అడక్క తప్పిందికాదు. అడయినా ఏదో అడిగేసి, నాకేమీ రావని ఆతనిచేత అనిపించుకొని. ఏ కసరత్తు తరగతిలోనో పేరు చేర్చి వదిలివేద్దామని ఆ ఉపాధ్యాయుని ఉద్దేశం.

ఆ ఉద్దేశం ఎల్లమంద గ్రహించాడు. ఎన్నడూ ఎవ్వరి జోలికీ సొంతికీ వెళ్ళని ఎల్లమంద హృదయంలో, ఆ ఉపాధ్యాయుణ్ణి ఏడిపించాలని కయ్యాళిబుద్ధి పుట్టింది.

ఎల్ల :—నేను ఫుట్‌బాల్ ఆడతాన్నండి భీమవరం హైస్కూలుకు "షెల్డు" కప్పు పట్టుకువచ్చిన జట్టులో నేనున్నానండి.

ఉపా :—ఏమిటీ! నువ్వు ఫుట్‌బాల్ ఆడతావా? నాకు తెలియదే!

ఎల్ల :—ఇవి చూస్తారా అండీ? (అతడు తన దేవదారు చెక్క పెట్టెలోనుంచి తన కప్పులు, మెడల్సు, షీల్డులు తీసి చూపించాడు.)

ఉపా :—ఇ—ఇ—ఇ—ఇవన్నీ ఏ—ఏమిటి?

ఆ ఉపాధ్యాయుడు అన్నీ చూచాడు. ఇవి పరుగు పందేలవి. ఇవి ఒకమైలుపందెంవి, ఇవి అరమైలు పందెంవి,

ఇది నాలుగు వందలగజాలు, ఇది వందగజాలువి. ఇవి కాలి బంతి తన్నినందుకు. ఇవి కాలిబంతి ఆటకు అంటూ అవన్నీ తెల్లబోతూ చూచాడు. ఆతనికళ్లు చెదిరిపోయాయి. ఆడుపాధ్యాయుని హృదయంలో ఉడుకుబోతుతనంకూడా వచ్చింది.

అయినా ఏదో మహానిధిని తాను కనిపెట్టినట్లు ఉప్పొంగిపోయాడు. ఈ మాదిగ కుర్రవానికి ఇవన్నీ రావడం ఏమిటి ? ఇవన్నీ తనకే వచ్చి ఉండాలి అని భావించు కొన్నాడు. ఈరహస్యం ఎవరికీ చెప్పకుండా తాను గవ్వుల్టు చేయాలనుకున్నాడు.

ఇంకో వారంరోజులలో ఫుట్‌బాల్ పందెం ఒకటి ఉంది. కాలేజీలో ఎ. జట్టువారికీ. బి. జట్టువారికీ ఆ పందెం చూచిచూచి ఆటల ఉపాధ్యాయుడు ఎల్లమందను "ఎ" జట్టులో వేయలేకపోయాడు. ఆతణ్ణి "బి" జట్టు పేరులలో చేర్చినట్లున్నా ఎవరికీ తెలియచేయలేదు. అమలాపురం హైస్కూలు నుంచి వచ్చిన ఒక బాలకుణ్ణి ఎ. జట్టులో ఎడమ ఫార్వర్డుగా వేసినాడు.

రెండు జట్లులో ఉన్నవారు చాలామంది నిపుటివారే అయినా కొంతమంది కొత్తవారున్నారు. ఇతర కాలేజీల నుంచి వచ్చిన బాలురు బి. యే. లో., బి. యస్. సి. లో చేరినవారినుంచిన్నీ బాలురను కొంతమందిని రెండు జట్లు

లలో చేర్చినాడు. వారున్నూ, ఇదివరకున్న వారున్నూ రోజూ కాలిబంతిఆట ఆడుతూ ఉండటంచేత ఒకరి కొకరికి బాగా ఎరుక అయింది. స్నేహాలూ కుదిరినాయి.

కాని ఎల్లమంద ఆడతాడని ఎవ్వరికీ తెలియదు. అత నికి అన్ని బహుమానాలు వచ్చాయనిగాని, మంచి పసుగు పండెంవాడని గాని ఎవ్వరికీ తెలియదు.

వారంరోజులూ గడిచినవి. ఆట రోజు వచ్చింది. ఆఖరిక్షణంలో ఎల్లమందకు జూనియర్ జట్టు వేషం వేసి, ఆ ఆటల ఉపాధ్యాయుడు తీసుకువచ్చి శ్రేణిలో నిలుచుండ బెట్టారు.

ఇదేమిటి ఈ జంతువును తీసుకువచ్చాడు? ఈ పక్షీం ద్రుడు వచ్చాడేమిటి? ఈమగ గేదిగారు రంగస్థలం నికి దిగాడేమిటిరా?'' "మన మాష్టారుగారికి మతి పోయింది రోయి!'' ఈలా ఈలా గుసగుసలు ఇకిలింపులు.

ఆట ప్రారంభం అయింది. ఎల్లమందకు బంతిని అం దివ్వలేదు తక్కిన ఆటగాళ్ళు. తక్కిన నలుగురు పార్శ్వస్థులు ఒకరికొకరే అందిచ్చుకోవడమూ, వారే బంతి తీసుకువెళ్ళ డం. సీనియర్ జట్టువాళ్ళ హాపుబాక్ లు నిముషంలో వారి దగ్గిరనుండి బంతి తప్పించడం, తమ పార్శ్వస్థులకు అందివ్వడం అది వారు గర్వంబలా ఎగతన్నుకు పోవడం. అక్కడ జూని

యర్ జట్టువారి బాక్‌లు, హాఫ్ బాక్‌లు ఆ బంతిని వెనక్కు నెట్టివెయ్యాలని విశ్వప్రయత్నం చేయడం, వారికి జూనియర్ జట్టు ఫార్వర్డులుకూడా వెనక్కు పోయి సహాయం చేయడం చావు తప్పి కన్ను లొట్టపోయి ఎల్లాగయితే బంతిని వెనక్కు నెట్టడం ఈలా జరుగుతోంది నాటకం.

బంతి మొదటి అరగంటా జూనియర్ జట్టు గోలుదగ్గరే ఉంది. సీనియర్ వాళ్ళు నాలుగు గోలులు చేశారు. జూనియర్ గోలుకీపరు దిట్టమయిన వాడవడంవల్ల గాని లేకపోతే ఏ డజను గోల్సో అయి తీరవలసిందే.

అరగంట ఆఖరు కావలసిందే! ఇదంతా చెక్కు చెదరకుండా, తన స్థానం కదలకుండా విస్తుపోయి చూస్తున్నాడు ఎల్లమంద. ఇంతసేపటివరకూ. తన్ను ఒంటిగా వదిలారని ఎల్లమంద హృదయం కుంగిపోయింది. ఎన్నిసారులు ప్రయత్నం చేసినా, బంతి ఎల్లమంద దగ్గరకు మైలుదూరాని కన్నా తక్కినవాళ్ళు పంపిస్తేనా!

అరగంట ఈల అయిదు నిమిషాలకు మధ్యవర్తి (రిఫరీ) వేస్తాడనగా సీనియర్ జట్టు హాఫ్‌బాక్ ఒకడు బంతిని తన ఫార్వర్డుకు అందివ్వడంలో మోడులా తన స్థానంలో నిలుచుండిఉన్న ఎల్లమంద దగ్గరకు పొరపాటున పంపాడు.

నిద్రిపోతూ ఉన్న మనుష్యునిలా ఉన్న. ఎల్లమంద కాలిదగ్గరకు ఆబంతి వచ్చింది. ఆ బంతితో పోటీ ఆ హాఫ్

బాక్ పరుగున వచ్చాడు. కాని ఎల్లమంద ఒక్క నిమిషంలో మారిపోయాడు. అతడు ఆటంబాంబో, టార్పెడో. రెక్కల బాంబో. తుపాకిగుండో! ఆ బంతీ అతడూ అమిత వేగంతో ఆ హాఫ్ బాక్‌ను తప్పించి ఝులఝుల. ధళధళ, ఫెళఫెళ వేగంగా ముందుకు పోయాడు. బ్యాక్‌ను తప్పించాడు గోలు ముందర గోలుకీపరును పది అడుగుల ఇవతలగా తుపాకి గుండులా నెట్టులోకి వెళ్ళిపోయింది బంతి. "గోల్" అని ఆ అటస్థలంలో ఉన్న సర్వజనులు సముద్రఘోషలా అరిచారు. కాని ఎల్లమందను హస్తస్పర్శ చేయడం. ఆతనికి కృతజ్ఞత తెల్పడం అందరూ మరిచారు.

ఫార్వర్డులు సెంటరుకు వచ్చారు. అరగంటకు రెండు నిమిషాలు ఉంది. సీనియర్ జట్టువారు అందిచ్చుకుంటూ ముందుకుపోయారు. జూనియర్ వెనక్కి పోయాడు యెల్లమంద. స్వయంగా ప్రేక్షకులు కూడా గమనించని వేగంతో బయలుదేరాడు. ఎదుటి ఫార్వర్డులను తప్పుకున్నాడు. హాఫ్ బాక్‌లను తప్పుకున్నాడే. అక్కడనుంచి గోలు ఏభై గజాలుందనగా ఎడంకాలితో బంతిని తన్నాడు ఆ బంతి, పక్షిలా వచ్చింది. ఒక మూలనుంచి గోలుకీపరు ఎగిరి చాపిన చేతులను తప్పుకుంది గోలులో వాలింది.

అయ్యా! ఇక ఆఆటస్థలంలో బయలుదేరిన గగ్గోలు, అల్లరి హంగామా నవీన కవులందరూ కలిసి ఏకకంఠంతో

వర్ణించినా చాలని పరవళ్ళు త్తి ఉప్పొంగి పోయింది. ఈ పట్టు జూనియర్లు ఎల్లమందను బుజాలమీద ఎత్తుకొని జయజయ ధ్వానాలు చేస్తూ మధ్యకు తీసుకువచ్చారు. ఆటస్థలం అంతా హుర్రాలు, బ్రేవోలు! ఇంతలో రిఫరీ ఈలవేశాడు

ఆ అల్లరి ఇంకా పదివేలరెట్లు ఎక్కువయిపోయింది. ఎల్లమందని ప్రజలంతా సర్కసు జంతువును చూచినట్లే!

"ఏవూరండీ మీది?"

"ఇదివరకు ఎక్కడ ఆడారండీ?"

"మీ పేరేమిటండి?"

ఎల్లమంద ఒక ప్రశ్నకూ జవాబు చెప్పలేదు. ఊరికే చిరునవ్వు నవ్వాలనే అన్నివేలకోట్ల ప్రశ్నలకు జవాబు! ఆతడు అన్నింటికీ జవాబు చెప్పినట్లే అందరికీ తోచింది.

ఒక బాలుడు సోడా తీసుకువచ్చాడు.

ఇంకో బాలుడు నిమ్మకాయి పట్టుకువచ్చాడు.

మరొక బాలుడు తన జేబులో ఉపయోగించకుండా దాచుకొనిఉన్న జేబురుమాలు పెట్టి స్వయంగా యెల్లమంద మొగం తుడిచాడు.

ఇంతలో రిఫరీ ఈలవేశాడు.

గబగబ ఆటస్థలం వదిలారు. ఈపక్కజట్టు ఆపక్కకు ఆపక్కజట్టు ఈపక్కకు మారినారు.

సీనియర్ జట్టువారు బాగా ఆలోచించుకుని వారి ఆటపథకం నిశ్చయం చేసుకున్నారు. జూనియర్ వారు కలుసుకున్నది ఆనందం కోసమే! ఇంక వారి పథకం ఒక్కటే ఉన్నది. ఎల్లమందకు సీనియరు జట్టువారు ఇవ్వాళోయ్ ఒత్తిడి తగ్గించడము. బ్రహ్మ ప్రళయమయినా చేసి ఎల్లమందకు బంతి అందిస్తూ ఉండడము. ఈవిధానము కలిసిఅనుకోకుండానే గోల్ కీపరు దగ్గర్నుంచి. సెంటరు ఫార్వర్డు వరకు బంతి అందివ్వడమే వ్రతంగా పెట్టుకున్నట్టయింది.

ఇక నేమి? ఎల్లమంద చుట్టూ సీనియరు జట్టు హాఫ్ బాక్ లు ముగ్గురూ ఉన్నారు. ఎల్లమందకు బంతి రానివ్వరు. ఈ గొడవలో ఆటంతటికూ కీలకం అయ్యాడు ఎల్లమంద. ఎల్లమంద ఈలాంటి కాలిబంతి యుద్ధాలలో ఆరితేరిన సుకుమారుడు. అతడు గబగబ బంతిదగ్గర లేనిదే పరుగు పందెంలా ఈ చివరనుంచి ఆచివరకు మూడుసార్లు వరుసగా పరువెత్తినట్టు పరుగెత్తినాడు. ఆ మహా వేగం అతనికే చెల్లు, అతనితో సీనియరు జట్టులోని హాఫ్ బాకులు ఏం పరుగెత్తగలరు, అలసటపడి ఊరుకున్నారు.

ఎల్లమంద నాలుగోపరుగులో బంతి అందుకున్నాడు. ఇంక అతను యెవ్వరికీ అందలేదు! బంతితోనే గోలులోనికి వెళ్ళిపోయాడు- ప్రభూ! ఆసమయంలో ఆఆటస్థలంబికటాఘాను ఒక గోదావరివరద అయి చక్కాపోయింది-

సీనియర్లు పదకొండుగురూ ఎల్లమందచుట్టూ మకాం వేస్తారా ఏమిటిచెప్మా? ఆతనిచుట్టూ ఇనుపగోడ కడతారా? ఆతన్ని చేతులూ కాళ్ళూ కట్టి పారవేస్తారా? ఆలాగే ప్రయత్నం చేశారు వాళ్ళు. అయినా ఎలా తప్పుకున్నాడో రెండుసార్లు, ఆ రెండుసార్లూ రెండుగోల్సు చేసినాడు.

అక్కడనుంచి, ఫుట్‌బాల్ ఆట స్వరూపమేపోయింది ఎల్లమందని అధర్మంగా సీనియర్ ఆటగాళ్ళు ఫేల్ చేశారు. ఒకసారి మోకాలు కొట్టుకుపోయి రక్తం కొల్లయింది. ఐనా ఏదో గుడ్డ చుట్టబెట్టుకు ఆడాడు. ఆతడు ఉగ్రుడైపోయాడు. బంతిని ఒక్క నిమిషం వదలడు. తానేవెళ్ళి బంతి అందుకుంటాడు. వేగంగా వెళ్ళిపోతాడు. అడ్డం వచ్చినవాళ్ళను జెలగలా తప్పుకుంటాడు. ఆ సమయంలో. నలుగురో, అయిదుగురో సీనియర్ జట్టువాళ్ళు అడ్డం పడతారు. ఆతన్ని కుమ్మేలు, గుద్దులు, తన్నులు. అయినా వాళ్ళ ఓగించి ఏలా వెళ్ళినాడో ముందుకు [illegible] గోలు చేయడానికి, అప్పుడు సీనియర్ బాక్ ఒకడు ఆతన్ని కాలు. అడ్డంపెట్టి పడదోసి డొక్కలో పొడిచాడు. ఎల్లమంద పడిపోయాడు. అందరూ గొల్లుమన్నారు. రిఫరీ మండిపోయి, ఈలవేసి ఆట ఆపుచేసి పెనాల్టి (శిక్షకు అడ్డంలేకుండా గోలుకు ఎదురుగుండా బంతి తన్నుట) ఇచ్చినాడు.

సీనియర్ ఆటగాళ్ళు ఆ ఫుట్‌బాల్‌ను నాచు తిట్లు తిట్టుకున్నారు.

ఆ అధర్మపు దెబ్బలకు ఎల్లమంద కొంత బాధపడిన మాట నిజమే, కాని లేచి ఒక్కసారి ఒళ్ళు దులుపుకొని, నుంచున్నాడు. తన జట్టు నాయకుడయిన సెంటర్ హాఫ్ బాక్‌ను తానే ఆ బంతి తన్నుటకు అనుమతిపొంది, మధ్య కీల వేయగానే, ఆ బంతి పిడుగు వేగంతో సరిగ్గా మూల నుంచి వెళ్ళేటట్లు తన్నినాడు. అది గోలయి కూరుకుంది.

3

ఆమరునాడునుంచి ఎల్లమంద కళాశాలకంతికూ నాయకుడు, కాలిబంతి ఆట మాంత్రికుడు అయ్యాడు. ఆటల ఉపాధ్యాయుడు ఎల్లమందను తాను సృష్టించినట్లు ఛాతీ విప్పుకు తిరిగాడు. ప్రతి విద్యార్థి అతన్ని సయ్యద్ అహ్మద్ భద్రుడు. ముష్టి లక్ష్మీనారాయణ, సూరయ్య, తటవర్తి బుచ్చిరాజు అందరూ కలిసి ఇతనిలో ప్రత్యక్షమయ్యారని కాబోలు ననుకొన్నారు.

సీనియరు జట్టువాళ్ళు, ఎల్లమంద మాకు కావాల న్నారు. ఎల్లమంద నేను ఆ జట్టులోనికి వెళ్ళనని ఆటల ఉపాధ్యాయునితో అన్నాడు.

కాలేజీ ప్రధానాచార్యులవారు ఎల్లమందకు కబురు పంపి, ఏమయ్యా నువ్వు సీనియర్‌జట్టుకు వెళ్ళనన్నావుట ఏమిటి!'' అని అడిగారు.

ఎల్ల :—వాళ్లు ఆరోజున నన్ను చేసినఘోల్సు నాజన్మలో ఎప్పుడూ ఏ ఆటలోనూ పొందలేదు. నామనస్సు ఆ జట్టుతో కలియలేదండి.

ప్రధానాచార్యులు :—(ఎల్లమంద ముఖము తేరిపార చూచి, ఆబాలకు స్వచ్ఛహృదయము, అవమాన తప్తమైన ఆతని మనస్సు గ్రహించాడు.) ఏమయ్యా మన కాలేజీజట్టు ఇతర కాలేజీలతో ఆడవలసివస్తే నువ్వు కాలేజీ జట్టుతో ఆడకపోతే యెల్లాగు?

ఎల్ల :—చిత్తమండి మన కాలేజీ ఎవరితో ఆడవలసివచ్చినా నేను తప్పక కాలేజీజట్టులో ఆడి తీరుతానండి.

ప్రిన్సి :—కృతజ్ఞుణ్ణి!

ఎల్లమంద హాస్టలుకి వెళ్ళిపోయాడు. అతనికి చాలా గౌరవం సంభవించింది. కాని ఆతన్ని హృదయంలోనికి తీసుకునేదెవరు? లోతులేని హృదయంకలవారికి అతని స్థితి అర్థం కాదు. హాస్టలు విద్యార్థులకోమాత్రం ఆతన్ని దగ్గిరగా తీసుకుంటారా? ఆతనితో కడుపునిండా మాట్లాడుతారా?

ఆలోచనాశక్తిగలవారికే బాధలన్నీ? ఎల్లమంద వల్లనే కాలేజీకి కాలిబంతిఆట బహుమానాలు వచ్చాయి.

ఎల్లమందకు ఉయ్యాలసమయాలలో చూపించేగౌరవం ఇంతింతని కాదు. ఆ తర్వాత అతన్ని మొఖం చూచేవారు ఒక్కరూ లేరు.

పుట్టుకచేత ఒకజట్టు మనుష్యులు లోకంలో ఎప్పుడూ అధోగతి పాలేనా? వారి జీవితాలకు మోక్షం లేవా? ఎవరు ఈశిక్ష విధించింది? బలవంతులు.

అమలాపురంనుంచి వచ్చిన ఒక బి, యె. సీనియర్ వెలనాటి విద్యార్థికీ, కాకినాడ ఇంకో తెలగాణ్య బ్రాహ్మణ బ్రహ్మసమాజం విద్యార్థికీ ఎల్లమందను గురించి హోరాహోరీ వాదన వచ్చింది. ఆ వాదనలో సాక్షులులోని విద్యార్థులందరూ పాల్గొన్నారు.

రామ :—(వెలనాటి) ఒరే! వెంకటేశ్వరరావూ! శిక్షలనేవి లోకంలో ఉన్నాయా!

వెంక :—ఉన్నాయి. అవి నిర్మాణం చేసింది సంఘం.

రామ :—ఆయా తప్పులను పట్టి ఆయా శిక్షలు వచ్చాయి. జన్మశిక్ష, చాపుశిక్ష. పదేళ్ళశిక్ష! అలాగే ఈదేశంలో చచ్చిన గొడ్డుమాంసం తింటూ ప్రజలను చంపి కాల్చుకుతింటూఉన్న నరమాంసాశనులయినవారికి కొన్ని యుగాలు సంఘ బాహ్యులుగా శిక్ష విధించారు.

వెంకటే :—శిక్ష విధించినవారు ఏదైనా మహత్తర కారణం ఉంటే ఆశిక్ష తీసివేస్తారా వెయ్యరా? ఉరిశిక్షకూడా తగ్గిస్తారు ప్రభుత్వంవారు. జన్మశిక్షలు తగ్గించి వదిలివేసిన సాక్ష్యాలున్నాయి. వెనక ఆర్యులు శిక్ష విధించారే అనుకో! ఇప్పుడు ఆలోచించి ఆశిక్ష తగ్గించవచ్చునుకాదా ?

ఒకవిద్యార్థి :—ఒరే! ఇప్పుడు మన దేశం అంతకూ ఆంగ్లేయులు శిక్ష విధించారుకాబట్టి!

రామ :—అప్పటి ఆర్యులు ఈ శిక్ష ఎప్పటికీ తగ్గించకుండా ఉండే నిబంధనకూడా ఆశిక్షలోనే విధించారు. అందుకని ఈ మాలమాదిగాపులు ఎల్లకాలం అల్లా ఉండవలసిందే!

ఇంకోవిద్యార్థి :—మనకు మెలిమొగుళ్ళయిన ఇంగ్లీషు వాళ్ళు ఈ హరిజనులకు శిక్ష తగ్గించి. వాళ్ళను మనకు ప్రభువులనుచేసి, ఆప్రభుత్వం సాగేందుకు తనస్వాతంత్ర్యం అంతా మద్దతుచేస్తే ఏమిచేస్తారురా మీరు.

మరోవిద్యార్థి :—మనదేశంలో మార్పులు మనమే తీసుకురావాలి! ఈ తెల్లనాయాళ్ళు ఎవరురా ?

రాము :—అలాంటి మార్పులు ఎవరు తీసుకురాబోయినా. లోకం అంతా కొల్లేరయి చక్కాపోతుంది.

వెంక :—ఓయి వెర్రికాయా! వట్టిమాలోకాయా! ఇంగ్లీషువాళ్ళు మూడువందల సంవత్సరాలనుంచి, ఈబాపనోళ్ళను గొడ్డుతోళ్ళ బూట్లతో నెత్తిమీద తంతున్నారు.

ఈ ఎదవాయలు. వంగివంగి దణ్ణాలెడుతూ, దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ అని ఎదురు ఆశీర్వదిస్తున్నారోయి.

రాము :—అందుకనే ఒకనాడు ఇంగ్లండు సూవత్తూ నాశనంఅయి అట్లాంటిక్ మహాసముద్రంలో కలిసిపోతుంది.

ఒకవిద్యార్థి :—అప్పుడు ఈబాపనోళ్ళంతా, ఈపెద్ద కులాల బ్రాహ్మణేతరులు వాళ్ళంతా ఏపురుగులో, ఏనల్లులో అయి చచ్చిపోతారు.

ఈలాంటిచర్చలు ఎన్నో ఎల్లమంద వింటూనే ఉన్నాడు. ఎల్లమందకు చర్చలెప్పుడూ తృప్తి కలిగించలేదు. ఆతడు ఎక్కువగా చర్చలలో పాల్గొననూలేదు.

ఒక్కస్నేహితుడూ ఎల్లమందను తనింటికి భోజనానికి గాని, ఆఖరికి సరదాగాగాని పిలవలేదు. మాలవాళ్ళూ మాదిగ వారూ క్రైస్తవులయినవారు హిందూ పెద్దకులాలవారింటికి కాఫీ వగయిరాలకు వెడుతూ ఉండేవారు.

ఎల్లమందకు ఎప్పుడూ తనయిల్లు, తనగూడెం, తన వాళ్ళు జ్ఞాపకంవస్తూ ఉండేవారు. అవి ఇళ్ళుకావు, ఒక్కటే పాక, చిన్నపాక. అంత అసహ్యాకరమయిన ఇళ్ళప్రపంచంలో ఇంకోచోట ఉంటాయా ?

గూడేనికి వీథులులేవు. గూడెంలో సుభ్రతలేదు. గూడెంకి ఓమోస్తరుగాఉంటే, ఆచచ్చిన గొడ్డుమాంసం

అందరూ తింటారు. బుధవారం సంతనాడు అమ్మిన నల్ల పందిమాంసం తింటారు.

ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు మొగం కడుక్కుంటారు. పొద్దున్నే కడుక్కోడం అవసరంలేదు. కడుక్కోనివారూ ఉన్నారు. స్నానం చేయడం విధికృత్యంకాదు. ఉడుకునీళ్లు పెట్టుకొని పగలల్లా చేసిన పనివల్ల వచ్చిన శ్రమ పోవడానికి నాలుగు కొబ్బరిడొక్కెలు నీళ్లు పోసుకుంటారు.

గుడ్డలు ఉతకడం ఉండవచ్చును లేకపోవచ్చును. అసలు గుడ్డలేవి ఉతకడానికి? ఏ చిరిగినగుడ్డలు రెండుమూడో ఉండవచ్చును. చిరిగితే తమ మొగాల యజమానులు పారవేసిన గుడ్డలు. ఏడాదికోసారి సంక్రాంతి పండగలకు కామందు తమ కుటుంబంవారికి తలోబండపాత ఇస్తే, అవి అతిసంతోషంతో. అతి ప్రేమతో ధరించుకోడం. ఇంక బట్టలు ఉతకడం ఆరవేయడం ఏవాడు ప్రభు ?

ధనం ఎప్పుడూ ఉండదు. యజమాని గింజలు కొలుస్తాడు. అవీ ఏడాదికోసారి. ఆగింజలు తనమోస్మే. తనతండ్రి తల్లి నాయనమోస్మే దంచడం. కొన్నిగింజలు అమ్ముకోడం గంజితప్ప అన్నమేమెరుగు తనకుటుంబాలు. కూరలులేవు. పచ్చళ్ళులేవు. పిండివంటలు తెలియదు. నెయ్యి మజ్జిగ గూపు రేఖావిలాసాలే లేవు. మేకమాంసం, కోడిమాంసం,

మొదలయిన వావితో పులావులు, కురమాలు తమ జగ త్తులో తమవారు ఎరుగరు.

కాఫీహోటళ్ళేమిటో మాదిగవారి కేమి తెలుసును. బుధవారం సంతనాడు ఒకకానీ పెట్టి సోడా కొని తాగడం తానెరుగును. ఆసోడా అయినా ఒక మహమ్మదీయునిది. పెద్ద కులాలవారు పెట్టిన దుకాణాలలో ఎవరయ్యా తమకు సోడా ఇచ్చేది? ప బలితికి చెప్తేవాని దుకాణంలోనో, ఇవి దొరికితే, ఆకొట్టులో ఇతరులు ఎవ్వరూ కొనరు,

హోటలులో ఇడ్డెనులు, పెసరట్లు, అట్లు. పకోడీలు, గారెలు, ఆవడ. పూరీలు, బజ్జీలు, బొబ్బట్లు, ఫేణీలు, కాఫీలు చేస్తూనే ఉన్నారు. ఎన్నిరకాలకూరలు, పులుసులు, చారులు, పచ్చళ్ళు. కమ్మటినేయి, పెరుగు.

ఇవ్వన్నీ తింటూ ఎల్లసుంద తన వారిని తనజాతిని. భారతదేశంలో ఉన్న బీదవారినీ ముష్టివారిని తలచుకోని రోజు లేదు.

ఇవన్నీ భగవంతుని చిద్విలాసాలా? భగవంతునికి సంబంధం లేదా? భగవంతుడున్నాడా? ఉంటే ఈతేడా లేమిటి? మనుష్యుని కర్మ అన్నారు. కర్మ ఏమిటి? ఈ భావాలు ఈ వేదాంతాలు, ఈ విచారణ ఎల్లమందకు ఏమి తెలుస్తాయి.

౪

ఒక్కడూ గోదావరి గట్టున కూర్చునేవాడు. దూరంగా గోదావరి. ఒకనాడు వరదలై ప్రవహించింది. ఒకనాడు నిర్మల నీలజాలై ప్రవహించింది. ఒకనాడు ఇసుకలు, ఇంకొకనాడు అంతా జలమయం. ఈరెంటి భావాలకూమధ్య ఎన్నో తేడాలు. అన్ని నీళ్ళూ సముద్రంలో కలవవు, అన్ని నీళ్ళూ పొలాలు తడపవు, అన్ని నీళ్ళూ బట్టలు ఉదకవు, అన్ని నీళ్ళూ మనుష్యులదాహం తీర్చవు. అన్ని నీళ్ళూ మనుష్యుల ఈత ఆనందం తీర్చవు.

ఈత అంటే మొదట ఎల్లమంద భయపడ్డాడు. గోదావరి ఏడాదికో విద్యార్థిని బలి పుచ్చుకుంటూ ఉంటుంది.

ఒక స్నేహితుడు :—ఎల్లమందా రావోయి ఈత నేర్చుకోపోతే జన్మలో ఒక ఆనందం మనకి తప్పిపోయిందన్నమాట !

ఎల్లమంద :—గోదావరిలో దిగటమే ?

స్నేహి :—గోదావరి మనకు విరోధంటారా ?

ఎల్ల :—అదికాదురా, నాబోటి దద్దమ్మలే గోదావరికి బలి అవడం !

స్నేహి :—ఒరే! పుట్‌బాల్ ఆటలో అందరినీమించిపోయిన వాడవు నీవు ఈతరాకపోతే, పెద్ద అవమానం

కాదుటా? రా నేను నేర్పుతాను. బలి అయ్యేవాళ్లు, ఎప్పుడూ ఎందులో పడితే అందులోనే బలి అవుతారు.

ఆనాటినుండి ఎల్లమంద పట్టుదలగా ఈత నేర్చుకోవడం సాగించాడు. ఒంటిగా తనకడకు వచ్చినప్పుడల్లా గోదావరితల్లి ఎల్లమందతో ఎప్పుడూ మాట్లాడుతూనే ఉండేది. ఆలాంటి దేవి ఇప్పుడు చేతులు చాచే ఆతన్ని పిలిచింది. హృదయానికి అదుముకుంది. ఆతనితో తనివితీరా మాట్లాడేది, మాటలాడేటప్పుడు ఆమె వాక్యాలు ఆతని హృదయానికి వినబడేవి ఆతని హృదయం ఆమెతో మాటలాడేది.

నెల రోజులలో భయం పోయింది. మూడు నెలలలో ఈత రకాలన్నీ వచ్చాయి. నాలుగు నెలలలో దమ్ము పట్టడం వచ్చింది. అయిదు నెలల్లో దూరం వెళ్ళడం వచ్చింది. ఆరు నెలలలో ఈతలో అందెవేసినచేయి అయ్యాడు.

ఇంత చక్కగా ఆతనికి ఈత రావడానికి ఎక్కువ కారణం గోదావరి దేవే!

గోదావరి కొందరిని ప్రేమిస్తుంది. వారిని ఆభరణంలా తన హృదయంలో ధరిస్తుంది. తల్లి చిట్టి తనయులకు తప్పటడుగులు నేర్పినట్లు, గోదావరి ఆబాలుని తేల్చేఈత, కుక్క ఈత, చిట్టిచేపఈత, బారఈత, పక్కఈత, నిలువుఈత, నేర్పుతుంది. చివరకు తన హృదయంపై వెల్లకిలా పరుండి, కాళ్ళూ చేతులూ కదపకుండా తేలిపోవడం నేర్పుతుంది,

ఎల్లమంద గోదావరితోనే మాటలాడుతూ ఉండే వాడు. ఆతని అనుమానాలన్నీ ఆ మహానదీమతల్లే తీర్చేది.

ఎల్లమంద :—నీ ఈడు ఎంత తల్లీ ?

గోదావరి :—నేను అనాది దేవిని. నాజననం గంగకు పూర్వమే. ఈ దక్కను పీఠభూమి ఆదికచ్ఛతము వీపు. అప్పుడే నేనూ ఉద్భవించాను తండ్రీ!

ఎల్లమంద :—తల్లీ ఈమాలమాదిగలకు మోక్షం లేదా? వాళ్లు ఏమితప్పుచేస్తే ఈలాంటి శిక్షపడింది అమ్మా ?

గోదావరి :—నాయనా! ఒక జాతియొక్క పొగరు కారణం. ఒకజాతి ఎక్కువ బలమయినది. ఎక్కువ నాగరికత కలది. ఆజాతి ఈ జాతిని ఓడిస్తుంది. ఓడిపోయిన జాతితో విజయమందిన జాతి ఏ సంబంధమూ కలుగజేసుకోడానికి ఇష్టం పడదు.

వాళ్ళచేత అడ్డమైన చాకిరీ చేయించుకొంటుంది.

ఎల్లమంద :—మేము ఈ రాజ్యాలు మొదటనుంచీ ఆక్రమించుకొని ఉన్నవాళ్ళమా ?

గోదావరి :—అవునయ్యా అవును. ఈ ప్రపంచంలో మొదట ఉద్భవించింది మీరు. మిమ్మే రాక్షసులని. నిశాలనీ, నరమాంసాశనులనీ పేరు పెట్టారు. మీలో నరమాంసాశనులూ ఉండేవారు, నిశాచరులూ ఉండేవారు.

మీరూ, మాలలూ ఆ అనాదిజాతికి రాజకులాలవారు.

ఈలా గోదావరితో తన ఆవేదనను వెళ్ళబోసుకునే వాడు. తాను రాజునన్న మహాభావం ఆతనికి కలిగింది.

ఎవరిజన్మకు మెట్లు కట్టుకుంటారో వారు పైకి వెళ్తారు. లేనివారు వేసినచోటనే ఉంటారు. అన్న ఒక జాతీయ నాయకుని మాటలు ఎల్లమందకు ఆశయ వాక్యాలయ్యాయి.

అన్ని పరీక్షలూ నెగ్గాడు. ఆతని చదువే ఆతనికి స్నేహితుడు, ఆతనికి గోదావరి స్నేహితురాలు. ఆతని బంతి ఆట ఆతనికి ప్రియురాలు.

౫

మాదిగ ఎల్లమంద బి. ఏ., ప్యాసయి వచ్చాడని జక్కారం మారు మ్రోగింది. జక్కారం మాదిగపల్లిలోని వాళ్ళంతా ఎల్లమందను చూడడానికి వచ్చారు. అందరితోనూ నవ్వుతూ మాటలాడాడు తన గుడిసెముందు నులక మంచంమీద కూర్చొని.

వెంకన్న :—ఏంటిరా ఎల్లమందయ్యా, మంగంటే అదేటి బి. యే పాసు అయినావుగంద మరి ఏంటి ఉద్దోగం సేత్తావు.

సుబ్బి :—ఆడు కలకటేరు సేత్తాడు.

పాపాయి :—కలకటేరే! అది తెల్లోళ్ళకే గాదంటే!

లచ్చన్న :—ఓసి ఈ మద్దెనే నల్లోళ్ళకి ఇత్తుండారు ఆళ్ళు తెల్లదొరల ఏసాలే ఏసి పెద్ద కలకటేరుపనే సేత్తుండారు కాదేంటి?

ఏమిచెయ్యాలి ఎల్లమంద? ఒకపక్కని ప్రభుత్వ ఉద్యోగం చెయ్యాలని ఉంది. ఒకవైపున ప్రభుత్వోద్యోగం జీవితం కాక ఏదో మహత్తరకార్యం చేయాలని ఉంది. కలక్టరుపని చేస్తాడు. అంటే కష్టపడితే ఏకంగా ఏ డిప్యూటీ తాసిల్‌దారు పనో ప్రభుత్వంవారు ఇస్తారు. అక్కడనుంచి నెమ్మదిగా తాసీల్‌దారుపని, ఆ తర్వాత డిప్యూటీ కలెక్టరు పని, ఉపకారవేతనకాలం వచ్చేసరికి ఏ సెలకును గ్రేడో వచ్చి, జిల్లా కలెక్టరు. రివిన్యూబోర్డు సభ్యుడూ పనిచేసి, ఉపకారవేతనం పుచ్చుకోడం!

తనకూ, తన కుటుంబానికీ ధనం, మంచి యిల్లు, బంట్రోతులు, మంచి బట్టలు, కారు, నగలు వస్తాయి. తనకూ సంఘంలో గౌరవం. ఇప్పుడు తనకు యిరవై ఏళ్ళున్నాయి. ముప్పది నలుబదిఏళ్ళు ఈమెట్లు ఎక్కుతూ ఉంటాడు. అంతకన్న ఏంకావాలి.

ఈలోగా అమెరికన్ ఫాదిరీ ఒకడు, ఇంగ్లీషు ఫాదిరీ ఒకడూ, కొందరు తెలుగు ఫాదిరీలు తన్ను క్రైస్తవమతం

పుచ్చుకోమని పోరు పెట్టున్నారు. తమ శక్తివల్ల ఆతనికి మంచి ఉద్యోగం వేయిస్తారుట. తమమతం మంచిదట!

అమెరికన్ మిషనరీదొర :—ఏమయ్యా! నీ పేరు ఏమి బాగుంది పేరు మంచిది ఈయలేసి మతం ఓ మతమేనా?

ఎల్లమంద :—మీ రేమి పేరు ఇస్తారు ? నెతానియేలు దానియేలు.జార్జి, ఎడ్వర్డు,ఇసాయేలు.ఈశయ్య,మోసేయి,సామ్యుయేలు, కృపాదానం. దేవదానం, సత్యానందం ఈలా ఈలా ఉంటాయి. ఎల్లమంద కోటప్పకొండకు మా తలితండ్రులు బిడ్డలు పుట్టక మొక్కుకొనివెళ్ళారు. అక్కడనుంచి వచ్చాక నేను కడుపున పడ్డాను. నా పేరు ఎల్లమంద అని పెట్టాడు, మా తండ్రి. మీకు మైకేలు ఎంతో మాకు ఎల్లమందా అంతే.

ఆమె :—పేరుసంగతి అల్లా ఉంచు. మీ వాళ్ళు రాళ్ళూ రప్పలు మొక్కుతారు, జంతువుల్ని పూజిస్తారు, మా వాళ్ళు ఏకేశ్వరుడయిన భగవంతునే పూజిస్తారు.

ఎల్ల :—అయ్యా నా స్నేహితులు నాకు ఎల్లమంద మూర్తి అని పేరు పెట్టినారు. అప్పటినుంచీ మూర్తి అనే పేరు నిశ్చయమయిపోయింది. రూఢి అయింది. ఇక అనేక మంది దేవుళ్ళనీ, రాళ్ళనూ రప్పలనూ మొక్కుతామనీ మీ మిషనరీలు మావాళ్ళ నంటారు. మీరు చర్చిలకు వెడతారు. మావాళ్ళు దేవాలయాలకు వెడతారు. మీకు

జెహోవా, క్రీస్తు, మేరీ. హోలీఘోస్టు. మీకు ఏంజెల్సు, మాకు దేవతలు, మీకు అపొసిల్సు, మాకు మతకర్తలు, మీకు సెయింట్సు మాకు ఋషులు, శాంతులు. మా మతం అఖండమయినది. రాధాకృష్ణనుగారు చెప్పినట్టు జీవిత విచారణ చేసేవారు మాలో ఎక్కువమంది. కాబట్టి మాకు లక్షల కొలది వేదాంతులు.

మిష :—నువ్వు రాధాకృష్ణుని గ్రంథాలు చదివావా?

ఎల్ల :—చదివాను. కాని చాలాభాగాలు అర్థం కాలేదు. అప్పటికీ మా వేదాంతం ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకుంటూ ఉండేవాడిని.

మిష :—సరే ఆలోచించుకో !

ఎల్ల :—ప్రాపంచికంగా మొదటి రోజులలో మీమతంలో కలిసినవారికి లాభం ఎక్కువ ఉండేది. ఇప్పుడు మీమతంలో కలిసినవారంతా చదువుకుంటున్నారు. అనేకులు బి. యే. లో విజయం పొందారు. వారందరికీ ఉద్యోగాలు లేవు. కాబట్టి అనేకులు మీరు పెట్టిన పాఠశాలలలోనే ఉపాధ్యాయులవుతున్నారు. కొంతమంది ప్రచారకులవుతున్నారు. మాలో చదువుకున్నవారు తక్కువ, అందుకని ప్రాపంచికంగా మాకే ఎక్కువ లాభాలు కలిగే వీల్లున్నాయి కాదా అయ్యా ?

ఎల్లమందమూర్తి లేక మూర్తికి మనస్సు పరిపరి విధాల ప్రవహిస్తోంది. ఏదీ తోచదు. బి. యే. తో తన చదువు పూర్తా?

తర్వాత ఏమి చేయాలి. ఎవ్వరు తనకు తర్వాత చదువు చెప్పించేది? ఏమిటి చదువుతాడు. బి. యే. లో ఫిజిక్సు పుచ్చుకొన్నాడు తర్వాత?

తన జాతికి ఏలా సహాయం చేయడం? మహాత్మ గాంధీ నిజంగా అవతారమూర్తి! హరిజనులని పేరు పెట్టి తమ జాతిని తక్కిన కులాలతో పాటు సమం చెయ్యాలని తమ పవిత్ర జీవితం అంకితం చేసుకున్నారు. తన దేశంలోనివారే ఆయన దివ్యాశయాలకు అడ్డం వస్తున్నారు. ఇంతకూ ఈ కాలేజీ చదువు తమ వారందరూ చదవాలి. బాలురూ బాలికలూ కూలిపని మాని వేసి చదవాలి. ఉద్యోగాలివ్వడంలో ప్రభుత్వంవారే హరిజనులవంతు ఎక్కువ చెయ్యాలి.

అంబేద్కరుగారు ఇతరమతం పుచ్చుకొంటే కొంత నయం అని తక్కిన కులాలవారిమీద కోపంతో అన్నారు. తమ మాలమాదిగ. పెరయా, దోంబీ. మాలార్ మొదలగు కులాలవారందరూ ఇతరమతాలు పుచ్చుకొంటే ఈ సమస్యా పరిష్కారందొడ్డిదారే అవుతుంది. క్రైస్తవులైతే మాత్రం పాశ్చాత్యులతో సమానం ఔతారా? ముస్లింలు ఔతే నవాబులతో, కోటీశ్వరులతో సమానం ఔతారా:

అమెరికాలో నీగ్రోలందరూ క్రైస్తవమతం పుచ్చు కున్నారు. అంతమాత్రాన వారి విషమసమస్య తీరిందా? కులాలు లేవనుకొన్న జాతులలో కులం ఇంకోరీతిగా పరిణ మిస్తుంది. అన్నిటికన్న రష్యానయం. రష్యాలో ప్రతిమను ష్యుడూ పైకి వెళ్ళడానికి వీలుంది. అందరూ ఒకటేఅక్కడ ఆమహత్తు బోల్ష విజయంలో ఉందికాబోలు. అయినాఅక్కడ కులతత్వం ఇంకోరీతిగా తలెత్తుతుంది. బోల్షవిక్కులుకాని వారిని వారు మాదిగవారితో సమానంగా చూస్తారు. ఒక్కొక్కరకం పనిచేసేవారు ఒక్కొక్కరకం కులం అవు తారు. కులతత్వం మానవజాతిలోనే ఉందికాబోలు.

ఎల్లమందకు తనగుడిసెలో నిదురపట్టదు. తనొక్కడూ పెద్ద ఉద్యోగానికి ప్రయత్నం చేసినంతమాత్రాన ఈగూడెం అల్లాఉద్దీను మాయసెమ్మాతిప్పితే మారినట్లు. లండను పికా డెల్లీ సర్కసు అవుతుందా?

రాజమండ్రీ హాస్టలు భోజనాలు తిన ఇంటిదగ్గరఏవి? ఆతడు రహస్యంగా కంటినీరు కుక్కుకున్నాడు.

తనకు నాల్గేళ్ళపాటైనా తనకాభోజనాలు దొరికాయి తనవారికేవి? తన గూడెంవారికేవి ఆ భోజనాలు. తను హాస్టలులో ఉన్నంతకాలం తనకు హరిజన సంఘంవారు కొనియిచ్చిన కాంపుక్యాటు మంచంమీద పరుపుమీదా పండుకొనేవాడు. ఇంటిదగ్గిర తనవాళ్ళెవ్వరికీ లేని భోగాలు తనకెందుకు?

మహాత్మాగాంధీ తన జాతికోసం ఎన్నిసార్లు నిరసన వ్రతం చేసినారో! తక్కిన హిందువుల హృదయంలోంచి, వారి ధ్యానంలోంచి వీరు అంటరానివారు, చూడరానివారు అనేభావం తీసివేయగలరా?

తమకు దేవాలయ ప్రవేశంలేదు. దేవాలయంలోనే దేవుడుండి, ఇంకోచోట లేడనా? కావలసినవారికి భగవంతుడు ఎక్కడబడితే అక్కడేఉన్నాడు. అసలు ఉన్నాడో లేడో? ఇంతకు నువ్వు దేవాలయంలోనికి రాకూడదు అని ఒక కులాన్ని కులాన్ని అరికట్టడంలో ఉన్న అగౌరవం అనంతం.

దేవాలయం ఈవాకిల భగవంతుడు తమ్ము అంటుకుంటే మైలబడిపోతాడా! మంత్రాలు పాడునోళ్ళల్లోనే ఉంటాయా? మంత్రింకూడా భగవంతుని రూపంకదా. అదీ సర్వత్రి నిండి ఉండవలసింది కదా?

ఎవరు తనకు సలహా చెప్పేది? ఎవరు తనకు దారి చూపేది. కాంగ్రెసువారి నడిగితే, దేశసేవ చేయమంటారు. ఇతరులను అడిగితే ప్రభుత్వోద్యోగం చేయమంటారు.

ఆతడు భీమవరంలో ఉన్న దేశనాయకుడయిన దండు నారాయణరాజుగారికడకు పోయాడు. నారాయణరాజుగారు ఆతనికి అనేకవిధాల సహాయం చేస్తూ ఉండేవారు.

నారా:—నువ్వు బి. యె. ప్యాసయినంతమాత్రాన ఊరుకొంటే లాభం లేదు. ఎల్లమందా?

ఎల్ల :—పై చదువులు చదవడం ఏలా అండి.

నారా:—నీజన్మలో నీకుమెట్లుఉండాలి. మెట్లుఉండడం మూడురకాలు. భగవంతుడే ఏర్పరచిన మెట్లు; ఇతర మనుష్యులు—చుట్టాలో, స్నేహితులో, దయగలవారో ఏర్పరచిన మెట్లు; తనకు తానే ఏర్పరచుకొన్న మెటు. ఈ చివర రకం మెట్లే ఉత్తమమయినవి.

ఎల్లమంద :—అవునండి, ఏం ఏర్పరచుకోను, నేను నాకు నిర్మించుకొనేమెట్లూ రెండు రకాలు ఉంటాయండి. నాకోసం మెట్లు కట్టుకొని నేను ఎక్కవచ్చును. నాజాతి కోసం, నా దేశంకోసం మెట్లు కట్టుకొని నేను ఎక్కుతూ నాతోపాటు ఇతరులనూ ఎక్కించవచ్చును.

నారా :—నీపాట ఎంతో సమంజసంగా ఉంది. నీ కొరకే నువ్వు మెట్లు కట్టుకుంటే. భారతీయ కేంద్రి ప్రభుత్వ సభ్యుడుగా కావచ్చును. నీజాతి పేరును వాడుకుంటూ, నీజాతివారినే నీకు మెట్లు చేసుకోవచ్చును అలాంటి పెద్దలున్నారు. అనేకమయిన పార్టీలు అలాంటివి ఉన్నాయి పేరులు.

ఎల్లమంద :—అవునండి, చివరకు జాతీయసంస్థ అయి, మహోత్తమమూ పవిత్రమూ అయిన కాంగ్రెసునే తమకు మెట్లుగా ఉపయోగించుకొనే పెద్దలున్నారు కాదాఅండి.

నారా :—బాగా అన్నావు ఎల్లమందా ! కనక నువ్వు నీచస్థితిలో నీ జాతిని పైకి తీసుకు వెళ్ళడమా, లేక నీవు నువ్వు బాగుపడడమా నువ్వే ఆలోచించుకోవాలి.

ఎల్లమంద ఇంటికి వెళ్ళినాడు. ఒక రాత్రల్లా నిద్ర లేదు పక్కమీద దొర్లాడు. లేచి వీధిలోకి వచ్చాడు. కుక్కలు అరుస్తున్నాయి. చెడువాసన ప్రపంచమే నిండి వున్నట్లుగా అవుతున్నది.

ఇంట్లో తనవారి చెడువాసన, చెడుబట్టల వాసన, నీచ స్థితి వాసన.

ఆ దుర్గంధం ఏనాటికయినా తన జాతిని వదలదా ? తనజాతి నిదురించే ఈ పల్లెపయిన ప్రసరించే చంద్రికిరణాలు సుగంధాల జల్లుతూ ప్రతిఫలించే దినాలు రానేరావా ? ఈ దేశానికి సుగతి లేదా ?

———

ద్వితీయ భాగం

వైద్య విద్యార్థిని

౧

ఆ బాలిక వైద్యవిద్యార్థిని. మూడవ సంవత్సరం చదువుతోంది. అసలయిన యురేషియను జాతికి చెందిన ఉత్తమ వంశీకురాలు.

క్లైవు పరిపాలించిన రోజులలో ఇంగ్లండునుంచి దిగిన బ్రిటిషు యుద్ధభటులు, కర్కోటకులు. వారి నాయకులు కొంచెం పెద్ద కుటుంబాలవారైనా, ఇంగ్లండులో ఎందుకు పనికిరాక తమ కుటుంబాలకు వేరుపురుగులుగా పరిగణింప చుట్టాల అభిమానం. వారి పలుకుబడులవల్ల హిందూదేశానికి వెళ్ళే యుద్ధ సైనికులకు నాయకులుగా వచ్చిన పిట్టపిడుగులు.

ఆ పిట్టపిడుగులకు నాయకుడు క్లైవు. క్లైవుకు కుడిభుజం మేజరు రిచ్చార్డుకార్లయిలు, మేజరు రిచ్చార్డుకార్లయిలు ముష్టి యుద్ధంలో అందె వేసినచేయి. ఆనాటి ఇంగ్లండులో అయిదు కౌంటీలకు ఏకైక విజయంగా బహుమానాలు

పొందినవాడు. ఆతనిపేరు ఆతని తలితండ్రులు, అన్నద మ్ములు, అక్కచెల్లెళ్లు దగ్గిర చుట్టాలు ఎవ్వరూ ఉచ్చరించే వారు కారు.

మేజరు రిచ్చార్డ్సు మందతప్పిన గొర్రెకాడు. గొర్రె చీంబోతు. విజయ విలియంరాజు కాలంనుంచీ ఇంగ్లండులో ప్రసిద్ధికెక్కిన మధ్యకౌంటీల రైతు కామందుల కుటుంబా లకు అపఖ్యాతి తెచ్చిన నల్లగొర్రె చీంబోతు, రైతుఖా మందులు (ఇయోమెన్) ఇంగ్లీషు జాతికి వెన్నెముక. ఆలాంటి మేజరు రిచ్చార్డ్సు కెప్టెనుగా హిందూ దేశానికి వచ్చాడు. ఆర్కాటు వగయిరా యుద్ధాలల్లో నిరుపమాన మైన విక్రమం చూపించాడు. ఒక ఉత్తమ ముస్లిం రాజ కుటుంభములోని బాలికను పెండ్లాడి హిందూ దేశంలోనే ఉండిపోయి, ఆస్థి సంపాదించుకొని ఉండిపోయాడు.

ఆ వంశంవారు ఉత్తమ యూరేషియనువారయ్యారు. ఈ వంశములోని బాలికలు కొందరు అసలు ఇంగ్లీషు భర్త లను చేసుకొని ఇంగ్లండుకూడా వెళ్ళారు. పురుషులు హిందు వులలో క్రైస్తవమతం పుచ్చుకొన్న ఉత్తమ కుటుంబాల వారి బాలికలను చేసుకొంటూ వర్తకము, ప్రభుత్వోద్యో గాలు, రైల్వే ఉద్యోగాలు చేస్తూ మంచి చదువులు చదు వుకుంటూ పేరుపొంది వచ్చారు.

వారికి హిందువులకన్న, ముస్లింలకన్న, భారతీయ క్రైస్తవులకన్న భారతదేశం అంటే ఎక్కువ ప్రేమ. మదరాసులో వారికి పది మేడలున్నాయి. చాలాచోట్ల భూములు తోటలూ ఉన్నాయి.

ఆ వంశములో రైల్వే ఇంజనీయరు ఎడ్వర్డు కార్లయిలు గారి కుమార్తె జెన్నిఫర్ కార్లయిలు ఎంతో అందమయిన బాలిక ఆంగ్లేయులకున్న స్వచ్ఛమైన తెలుపు కాకపోయినా జెన్నిఫర్ దేహచ్ఛాయ బంగారు సూర్యకిరణాలు హిమాలయ శృంగాలపైన ప్రసరించిన దివ్యక్షణంనాటి పరమ మధుర వర్ణం! జెన్నిఫర్ తండ్రి ఎడ్వర్డుకార్లయిలు గారు బి. యి పరీక్షలో మొదటి తరగతిలో విజయమంది ఎం. ఎస్. ఎం. రైల్వే ఇంజనీయరు అయి ఇప్పుడు చీఫ్ ఇంజనీయరుగా వున్నారు.

జెన్నిఫర్ ఎడ్వర్డుకార్లయిలు గారి ముగ్గురి బిడ్డలలో కడసారిది. మొదటి ఇద్దరూ మొగవారు. పెద్దకొడుకు రిచ్చార్డు కార్లయిలు బి. యే. కాగానే భారతీయ సైనిక దళ నాయకుడు కావడానికి నిశ్చయించుకొన్నాడు. అందుకై డేరాడూన్ సైనిక కళాశాలలో చేరి విజయమంది, ఇప్పుడు మేజరై పెషావరు శిబిరంలో ఉన్నాడు. ఆతడు ఉత్తరాది యూరేషియను బాలిక నొకరైను వివాహమై ఇద్దరు బిడ్డల తండ్రి అయినాడు.

రెండవ కొమరుడు ఇరవై యొక్క సంవత్సరాల ఈడున్న రోజులలో మదరాసు లయోలా కాలేజీలో బి. యె. లో కృతార్థుడై ఇంగ్లండులో విద్యుత్ ఇంజనీయరు విద్య నేర్చు కోడానికి సంకల్పించాడు. ఆతని పేరు లయొనెలు.

ఆతడు 1931 వ సంవత్సరం మే నెలలో ఇంగ్లండు వెళ్ళే పి. అండు కో ఓడ రావల్పిండిలో రెండవ తరగతిలో ప్రయాణం చేసే ఎల్లమందమూర్తిని కలుసుకొన్నాడు. లయొనల్ కూ ఎల్లమందకు ఒకరు రాజమహేంద్రవరంలో ఒకరు మద్రాసులో ఉన్నా మొదటినుంచీ ఎందుకో విద్యుత్ శక్తి అంటే అభిమానంపుట్టి ఇంగ్లండు వెళ్ళి ఇంజనీర్లు అవు దామని వారికి గాఢవాంఛలు గలిగినాయి. వారిద్దరూ కలిసే ఇంగ్లండు చేరినారు. లండనులోనూ ఇద్దరూ కలిసి ఒకే బస కుదుర్చుకున్నారు.

నారాయణరాజు గారి సహాయంవల్ల హరిజన నిధి నుండి మొట్టమొదట వేయి, తర్వాత నెలకు ఏభైరూపాయల వేతనం మూర్తికి వాగ్దానం అయినది. ఆంధ్ర జమీందారు లలో ఉత్తములు శ్రీపురం జమీందారులు నెలకు ఏభై చొప్పున ఇచ్చుటకు మూడు ఏండ్లకు అయ్యే పద్దెనిమిది వందల రూపాయలు మూర్తికియియ్యాయ వాగ్దానం చేశారు.

నారాయణరాజు గారి సహాయంవల్ల భీమవరతాలూకా లోని ధనవంతులయిన క్షత్రియులు, తటవర్తివారు, కోరు

కొల్లు కరణంగారు రెండువేల రూపాయలు వసూలు చేసి ఇచ్చినారు. ఈ మూడేళ్ళలో ఇంకొక వేయి రూపాయలు వసూలుచేసి పంపుతామని మాట యిచ్చారు.

ఆలా చిన్నన్నగారు ఇంగ్లండులో చదివే రోజులలో పద్దెనిమిదేళ్ళ ఈడు బాలిక జెన్నిఫర్ మదరాసు వైద్య కళాశాలలో చేరింది. కార్లయిల్ వంశంలో వైద్యవిశారదలైన స్త్రీలు ఎంతమందో తరతరాలనుంచి ప్రసిద్ధి పొందారు. వారు నర్సుపని నేర్చుకొని రెడ్‌క్రాసులో పని చేస్తూ ఉండేవారు.

ఈనాడు, ప్రసిద్ధ వైద్యురాలయి మదరాసు ఘోషా ఆస్పత్రికి ముఖ్య వైద్యురాలయిన మేనత్త డాక్టరు గ్రేస్ టెంపిల్లనులా ఆమెకూడా వైద్యురాలు కా సంకల్పించి జెన్నిఫర్ వైద్యకళాశాలలో చేరింది. డాక్టరు గ్రేస్‌గారి భర్త డాక్టరు టెంపిల్టను కలకత్తా యూరోపియనులలో ఉన్నాను కుటుంబీకుడు.

జెన్నిఫర్ వైద్యకళాశాలలో మూడవ తరగతి చదువుతూ అందరి బాలికలతో ఆనందంగా మెలుగుతూ, టెన్నిస్ ఆడుతూ, భారతీయ రాజకీయాలనుగూర్చి, తనజాతి భవిష్యత్తును గూర్చి, ప్రపంచ రాజకీయాలు గూర్చి, వైద్య విద్య సహాయము. మానవుడు అనే అఖండ విషయాన్ని

గూర్చి తనవారితో, తోటి బాలురతోనూ చర్చిస్తూ ఉండేది.

జెన్ని :—యురేషియను జాతి చివరకు గబ్బిలంలా తేలింది. భారతీయులకు ఆజాతిఅందే గౌరవంలేదు తమ తక్కువ కులంకన్న అధ్వాన్నంగా చూస్తారు.

మార్థా :—(దూరపుచుట్టం) అవును జెన్నీ, ఇంగ్లీషు వారు మనకీ వారికీ సంబంధమున్నట్టే ఆలోచించరు.

హెన్రీ :—(మార్థాభర్త) అవును మార్థా. వాళ్ళ దృష్టిలో మన ఆడవాళ్ళు వాళ్ళ సైనికులు భరతదేశంలో ఉన్నప్పుడు వాళ్ళ గాఢ పురుషత్వ రాక్షసికామం తీర్చడానికి ఏర్పాటయిన ఒక వీలయిన, ఖరవాలేని, చక్కని స్త్రీ వాళ్ళని.

జెన్నీ :—అందుకు నుందర తయారు మన యురేషియను జాతి ఆడముండలేగా! భరతదేశంలో. బర్మాలో, జావాలో, మలయాలో, ఇండోచైనాలో, చైనాలో, అమెరికాలో, ఆఫ్రికాలో మనజాతి ఉద్భవించి ఎక్కడా ఉన్నతస్థితి సంపాదించుకోలేక ఎన్ని నీచత్వాలు అనుభవిస్తోందో!

హెన్నీ :—రెండు జాతులు కలుస్తాయి. ఈ జాతి పురుషులు ఆ జాతి స్త్రీలను, ఆ జాతి , స్త్రీలను వాంఛిస్తారు ప్రేమిస్తారు. కాని నల్లజాతివాళ్ళలో, రంగుల జాతివాళ్ళలో

పురుషులు తెల్లజాతి పురుషుల్ని ప్రేమించకూడదు. కలియ కూడదు.

మార్గా :—వాళ్ళ పురుషులు తమ కక్కుర్తులు రంగులజాతి స్త్రీలతో తీర్చుకోవచ్చును.

జెన్నీ :—అవును మార్థ! నాకు బాధ వచ్చేది ఎక్కడంటే, తమ పురుషుల పశుత్వంవల్ల దేశదేశాలకోనూ ఎవరికీ అక్కరలేని ఒక సంకరజాతి ఉద్భవిస్తే వారినిగురించి ఆ తెల్లజాతివాళ్ళు ఒక్క పిసరు ఆలోచించి వారికి తగిన మార్గం చూపిస్తేనా ?

హెన్రీ :—యిందులో నాకు నచ్చింది ఒక్క ముస్లిం సంఘంవారు ఏ జాతినయినా తమతో కలుపుకుంటారు. ఏ యింటి మిశ్రమాలయినా ఆమహాసంఘంతో కలిసిపోతుంది తెల్ల ముస్లింలున్నారు. బంగారు ముస్లింలున్నారు, నల్లముస్లింలున్నారు, చీనాముస్లింలు, జాలాముస్లింలు, నీగ్రోముస్లింలు భారతీయులు, ఆర్మీనియనులు వగైరా వగైరా అందరూ ఒక బ్రహ్మాండమైన సంఘం.

మార్థా :—అవును హెన్రీప్రియా! కాని మన క్రైస్తవ మహాసంఘంలో హిందువులలో ఉన్నట్లు కులాలు కులాలు !

ఈలాంటి సంభాషణలు ఆ జాతిలో కాస్త చదువు కున్నవారు ఎప్పుడూ చేసుకుంటూ వుంటారు.

వైద్యకళాశాలకు పెందలకడనే వెళ్ళవలసి వున్నది. కాబట్టి జెన్నిఫరు తెల్లవారగట్లనే లేచి, కొంచెంసేపు ఏవో ఆలోచనలతో పక్కలో దొర్లుతుంటుంది. ఆ సమయంలోనే యౌవనస్నాతయై, అప్పుడే వికసించు గులాబిపూవై. ఉదయించు ఉషాబాలయైన జెన్నిఫరుకు యౌవనపు గుబాళింపు కాంక్షలు ఉద్భవిస్తాయి. ఒళ్ళు జల్లుమంటుంది.

ఉప్పొంగే వక్షాలను అదుముకొని సంబాళించుకుంటుంది. ఆమె వివశ అవుతుంది. ఎవరెవరో తన్నెరిగి తనతో చనువుగా మెలిగే యువకులను తలపోసుకుంటుంది. వారితో సంస్కారము ఊహించుకుంటుంది. ఆభావము ఆమెకు తృప్తి ఇవ్వదు. తన్నుగూర్చి విరాళిపొందే కోడెకాళ్ళు జ్ఞప్తికి వస్తారు. తన యూరేషియను జాతివాళ్ళు, తన తరగతి బాలుడు, తనతో నాట్యంచేసిన తన దూరపు దగ్గిర చుట్టాల బాలుడు, తన్ను దగ్గిరగాతీసుకొనేవాళ్ళు, కాంక్షతో గొంతుక బిగుసుకుపోగా అస్పష్ట స్వనంతో మాటలాడేవాడు అందరూ జ్ఞాపకం వస్తారు. ఒళ్ళు వేడక్కుతుంది. కాని ఏదో ఒక అతిదూరపు అతి దగ్గిరకోర్కె, అతి స్వచ్ఛమైన వాంఛ, అవ్యక్తమయిన ఆశ తన్ను ఆపుచేస్తుంది.

ఒకసారి, గాఢ బాలికావాంఛ తీర్చుకున్న మాత్రాన ఆమె ఏదో యమలోకం పడిపోతుందని జెన్నిఫర్ నమ్మేది.

కాని, ఒక స్వచ్ఛమైన జీవితం తన అనుభవానికి అనాఘ్రాతమైరావాలి. తానా జీవితాన్ని పొదివికొనడానికి అనాఘ్రాతమై ఉండాలి. ఈ అతి ఎత్తైన కాంక్షను అనుభవించడానికి ఆమె ఎదురు చూస్తోంది.

ఆకాంక్షా దినాలలో, అతిచదువుదినాలలో, రోగాలను గూర్చి తెలుసుకొనే దినాలలో మనస్తత్వాన్ని గూర్చి విచారణచేసేదినాలల్లో ఇంగ్లండులోలండనుమహానగరంలోనివసించే లయనెల్ దగ్గిరడింను చెల్లెలు జెన్నిఫర్‌కు ఉత్తరం వచ్చింది.

ఇదివరకే అనేక ఉత్తరాలు వచ్చినాయి. కాని ఈ ఉత్తరంలో ఒక ముఖ్య విషయం వ్రాశాడు.

భారతీయ అసోసియేట్ చాంబర్సు
3 వ అంతస్తు 75—వార్డు స్ట్రీటు.
సో హో
6 అక్టోబరు 1934.

ప్రియతమమైన జెన్నీ !

నాకీ ఉదయం ఒక మహోత్తరమైన సన్నివేశం జరిగింది. నా జీవితంలో అది ఎంతో మహత్తరమైన మార్పు తీసుకొని వచ్చేది.

మన ఇంటి పేరున్న ఒక చితికిపోయిన పెద్దకుటుంబపు అమ్మాయి ఇక్కడ ఒక కంపెనీలో మానేజింగు డైరక్టరుకు అంతరంగిక కార్యదర్శిగా ఉంది. ఆ అమ్మాయికీ నాకు ప్రథమ పరిచయం మేము కాపురమున్న మేడలోనే జరిగింది.

ఈ మేడలో రెండవ అంతస్తులో ఆమె చుట్టాలు వున్నారు. ఆమె తరచుగా ఇక్కడకు వస్తూఉంటుంది. ఇప్పటికి మూడు నెలల క్రితం ఆమె నేను తారసిల్లడం విచిత్రంగానే! ఆమెను నేను ఓ మోటారు బారినుండి రక్షించాను. అక్కడనుంచి మా స్నేహం వృద్ధి పొందింది. మా స్నేహం గాఢమై ప్రేమ పరిణామం పొందింది.

మా మా కుటుంబాల సంగతులు తెలుసుకోడంలో మన పూర్వీకుడయిన మేజరు అన్నగారే ఈ కుటుంబానికి పూర్వీకుడు,

అతి సంతోషంతో ఆ పూర్వపు చుట్టరికం తలుచుకుంటూ ఏలాగో కాలక్షేపం చేస్తూ గౌరవంగా బ్రతుకుతున్న నా ప్రాణప్రియ ఎలిజబెత్ తలితండ్రులకడకు మేము ఇద్దరం వెళ్ళాం.

వాళ్ళు నన్నెంతో గౌరవం చేశారు. కాని నాఎలిజబెత్తుల వివాహానికి ఒప్పుకోలేదు. ఎలిజబెత్తు అన్నగారు బాగా విముఖుడయ్యాడు. సంపూర్ణ భారతీయుణ్ణి ఒకణ్ణి తన

చెల్లెలు చేసుకోడానికి ఒప్పుకుంటాడటకాని, యూరేషియ నును చేసుకోడానికీ ఒప్పుకోడట.

అక్కడనుంచి విజ్జీకీ. ఆమె కుటుంబానికీ విడ్డిపులు సంభవించినంతయుంది. చివరకు పార్సీ (ఒక మతద్యోగి) అయిన ఆ బాలిక తండ్రి మా వివాహానికి ఒప్పుకున్నాడు.

చెల్లీ! నేను ఇప్పుడు ఏడవ ఆనందస్వర్గంలో ఉన్నాను. తండ్రిగారికీ, అమ్మగారికికూడా ఉత్తరాలు రాశాను,

కాబోయే నా మామగారిని ఒప్పించింది; మూర్తి మూర్తి అంటే ఎవరనుకున్నావు. అంత తక్కువజాతి హిందు వుడైనా, అంత పెద్దజాతి యువకుడు ఇంకోడులేడు. ఆతడు అమృతం. ఆతడు పనిలో ఒక పెద్దడైనమో! ఎప్పుడూ ఆలోచనే! ప్రతి విషయాన్ని గురించీ తర్కించుకుంటాడు ఆలోచిస్తాడు. అర్థమై, అవగాహనమై పూరిగా ఆతని మెదడు సొత్తు అయినవరకూ ఆ విషయాన్ని గురించి తెలు లుకోవడం మానడు. ప్రతిజ్ఞచేత ప్రతిభ సంపాదించుకునే మహా తపస్వి. ఈ దేశంలో ఉన్న విద్యుచ్ఛక్తి కర్మాగా రాలకు వెళ్తాడు. నన్ను తనతో లాక్కుపోతాడు. అతడు చదువుతో నాకు వినిపిస్తాడు. నన్ను చదివిస్తాడు. నాచేత తనతో పాటు లెక్కలన్నీ చేయిస్తాడు.

ఇంక మూర్తి గుణగణాల్ని గురించి నేను వర్ణించలేను.
వరో షేక్స్పియరో; బెర్నార్డుషా ఓ రావాలి! అంత
చస్థితిలో ఉన్న సంఘంలోనుంచి ఆలాంటి మహాత్ముడు
లావచ్చాడు.

నీకీ తపస్సుకు కారణం ఏమిటంటే "మహాత్మాగాంధీ
ముఖ్యంగా!'' అంటాడు. "ఈనాటి కాలంరెండు" అంటాడు,

మూర్తి మాకాబోయే మామగారితో మహాత్ముని
మాట్లాడాడు. ఆతని మనస్సు తిప్పినాడు. మూర్తి వేదాం
మే వేరు, గాంధీని గురించి మా యిద్దరకూ కొన్ని నెలలు
ాదనలు జరిగాయి.

చేతి పరిశ్రమలు మానవ కృషిఅంట, అవి దివ్యో
మ్మఖాలట! యంత్ర పరిశ్రమ రాక్షసమట!(సాటానెస్క్యు)
తానును మనం లోబరచుకుంటే రాక్షసత్వాన్ని బానిసగా
సుకున్నట్లు మాత్రమట! సైతానును భగవతోన్ముఖం
స్తే, సైతాను అప్పుడు తనలోని దేవత్వం తిరిగి పొంది
నలనుకూకా దేవతా మానవులగా మారుస్తాడట.

రష్యా బోల్షవిజము రాక్షసత్వాన్ని బానిసగా చేసు
న్నదట. ఇంగ్లండు అమెరికాలు రాక్షసత్వానికే బానిస
ట. రష్యా బోల్షవిజంతో గాంధీతత్వం రంగరిస్తే ప్రపంచ

సమస్యలు సిమెంటుదారులు కావుగదా. వజ్రాలదారు లవుతాయట.

హిందూ సంఘంలో తామెంత నీచస్థితిలో ఉన్నారో, మనమూ తెల్లజాతిలో అంతకన్న నీచస్థితిలో ఉన్నామట. ఆ స్థితిని తీసివేసుకునేశక్తి మనలోనే ఉందంటాడు. దానికి ముఖ్యమార్గం మనం సంపూర్ణంగా భారతీయుల మనుకోవాలట. భారతీయులు తమ అభ్యుదయంకోసం, తమ స్వాతంత్ర్యంకోసం ఏఏమహాసంస్థలు ఉద్భవింపచేసికొని మహా పోరాటం సాగిస్తున్నారో, ఆయాసంస్థలలో మనంకూడా చేరాలట, ఇంతవరకు మనం అలా చేయటంలేదట! చెల్లీ నువ్వీ స్నేహితునితో కలుసుకు మాట్లాడి తీరాలి.

ప్రేమతో

లయనెల్.

ఈ ఉత్తరం చదువుతుంది. తన చిన్నన్న ప్రతిఉత్తరం లోనూ ఆ బాలకుణ్ని గురించి వ్రాస్తున్నాడు. ఏమిరకం యువకుడో అతను? అని మాత్రం ప్రశ్నించుకుంటూ ఉంటుంది జెన్నిఫర్.

౨

1934 నుంచి 1937 డిశంబరు వరకు అన్నగారు లయనెల్ ఇంగ్లండునుంచి ఉత్తరాలు రాస్తూనే ఉన్నాడు.

తనకూ తన ప్రియమూర్తి ఎలిజబెత్‌కు అంతకన్న అంత కన్న ఎంత పరమాద్భుతమయిన ప్రేమో వృద్ధి అయిందట. తనచదువు ఒక మోస్తరట. తన ప్రాణస్నేహితుడు మూర్తి చదువు అఖండదీప్తితో ప్రజ్వలిస్తూ ఉందట !

పరీక్షలు కాగానే అన్నగారు రాసిన ఉత్తరంలో మూర్తి ఆపడు జయమందిన వారందరిలో మొట్టమొదటి వాడుగా వచ్చాడనీ తాను ఒక్క మొదటి తరగతిలో మాత్రం రాగలిగినానని. తనకూ మూర్తికీ తాతావారు తమ నగర్ కర్మాగారానికి రమ్మన్నారనీ, అందుకు మూర్తి ఒప్పుకోలేదనీ, తాను ఒప్పుకున్నాననీ ఉత్తరం రాశాడు.

ఆ ఉత్తరంలో మూర్తి అమెరికా వెడుతున్నాడనీ అక్కడ టెన్నెసీనది ఆనకట్టలు, అందువల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించే విషయాలను గూర్చి నేర్చుకోడానికి వెడుతున్నాడనీ వ్రాశాడు. తాను ఇంగ్లండూ, జర్మనీ, రష్యాలలో విద్యుచ్ఛక్తి విధానాలన్నీ పరీక్షించి నేర్చుకు వస్తాడట. ముఖ్యంగా రష్యాలో "నీపరునది" ఆనకట్టు దానివల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించే విధానమూ ఒక సంవత్సరంపాటు నేర్చుకు వస్తాడట. అందుకయ్యే ఖర్చు అంతా "తాతా" కంపెనీవారే ఇస్తున్నారు అనీ రాశాడు.

తాను ఎలిజబెత్‌ను వివాహమై, ఆమెతోకూడా రష్యా మొదలయిన దేశాలన్నీ చూస్తాడట.

అన్నగారు రాసిన ఉత్తరాలలో వర్ణింపబడిన ఆ "మూర్తి" ఎవరు చెప్మా అన్న ప్రశ్న జెన్నిఫర్ హృదయంలో ఉద్భవించింది. తన తల్లితో మూర్తిని గూర్చి చర్చించేది, తనకు అన్నగారు రెండు డజన్లు ఫోటోలు పంపించాడు, అందులో మూడు మూర్తీ తానూ తీయించుకున్నవి, నాలుగు తన్ను ఒక్కణ్ణే మూర్తి వివిధ స్థలాలలో తీసినవి. రెండు అన్నగారు ప్రత్యేకంగా ఒకమంచి కంపెనీలో తీయించుకున్నవి. రెండు మూర్తి ఫోటోలు తాను తీసినవి. తానూ తన కాలేజీ విద్యార్థులూ ఆచార్యులూ అందరూ కలిసి తీయించుకున్నవి రెండు. అన్నగారు ఆతని ప్రియురాలు కలిసి తీయించుకున్నవి మూడు, ఆతని ప్రియురాలిది ఒకటి, ఆమె కుటుంబము బొమ్మ ఒకటి. తక్కినవి ఇతరాలు.

మూర్తి ఫోటోమాత్రం జెన్నిఫర్‌ను కొంచెం ఆకర్షించింది. ఆ అబ్బాయి చరిత్ర విచిత్రమయినదన్న ఆశ్చర్యము, ఈతని సంఘం అంత దుర్భరమయిన స్థితిలో ఉన్నదన్న కరుణ, అంత అధోగతి స్థితిలోనుండి పట్టుదలతో, అద్భుతమయిన శక్తితో ఈలా పైకి వస్తున్నాడన్న గౌరవమూ ఆమెకు కలిగాయి.

ఆ ఫోటో లన్నిటిబట్టీ ఈ అబ్బాయి ఏలా ఉంటాడు అని ఊహించుకునేది. కారునలుపు కాకపోయినా, నలుపే!

ముఖం మాత్రం విశాల ఫాలంతో, గుండ్రని తనంలో వచ్చే కోలతనంతో, చదరపు గడ్డంతో, స్పష్టమయిన రేఖలతో, శక్తిని సూచించే వంపులతో ఏసుని ముఖాన్ని ప్రత్యక్షం చేస్తున్నది.

వైద్య విద్యార్థులకు స్త్రీ పురుష సంబంధాల విషయంలో లేనిపోని పిచ్చి పిచ్చి భావాలు లేవు. రతి అనేది భౌతికమయిన అనుభవం, అందులో ముఖ్యంగా నరముల స్పందనం ఎక్కువ ఉంటుంది ఆ నరములద్వారా మెదడుకు ఆనందం కలుగుతుంది. భౌతికమయిన వాంఛలకు నరాల స్పందనంవల్ల ఆనందం అనుభవం మెదడుకు కలుగుతుంది.

కోపం కలుగడానికి ఇంకొక మనుష్యుడు ఎదురు ఉండాలి. అలాగే స్త్రీ పురుష సంబంధమయిన వాంఛకు స్త్రీ పురుషు లొకరికొకరు తారసిల్లాలి,

జెన్నిఫర్ కొంచెం పొట్టి నాలుగడుగుల పది అంగుళాలుంటుంది. ఐన పొంకం కలిగిన అవయవాలుతో బంగారు తీగలా ఉంటుంది.

ఆ అమ్మాయి సముద్ర స్నానానికి వెళ్ళినప్పుడు చూడాలి ఆమె దేహం ందం. ఆమె అంగాల పొంకం

తీగెలు సాగిన పచ్చ సంపెంగ నికుంజము. పిడికిటకు దొరికే ఆమె నడుము కటిరేఖలలో నాతిగా విస్తరించి స్నిగ్ధమై. స్విన్నమై దంతం చెక్కిన జఘనవక్రితలలో పొంగి నదిలా పాదాలకు ప్రవహించినది. ఆమె వక్షోజద్వయ కలశాలు స్వేచ్ఛరజిత స్వప్నాలు. ఆమె మోము కొద్దిగా కోలనై పైకి వటుప్రివ తిరిగిన తిలపుల్ప నాసికతో, చిరుగులాబీ మొగ్గజంట వదనంతో మాలతీ పూలగుత్తి చిబుకంతో, చిరునవ్వుతో పాల్కడలి పొంగులై సుడులుపడి, ఉషారుణవర్ణచ్ఛవుల ప్రస రించే గంధఫలకాలతో శిల్పులకాశయ ప్రత్యక్షమే ఆ బాలిక.

ఇసుకలో నడుస్తూ సముద్రవీచికలలోకి చొచ్చుకు వెళ్ళుతూఉన్న జెన్నిఫర్ కలశాంబోధీ తరంగోద్భవ ఘృతా చీబాల! ఆమెనడక అరభీరాగకల్పన. ఆమె ఒయారము శృంగారరసావిర్భావము. ఆమెమూర్తి ధ్వన్యాలంకారయుక్త పరమ సౌంర్యకావ్యము

ఆ బాలికను ఆశించని యువకుడు వైద్యకళాశాలలో మదరాసు నగర పథాలలో ఎవ్వరూలేరు. తేనే, ద్రాక్ష సారాయీ వకుళ మరీమళమూ రంగరించిన సౌందర్యం ఆమె కంఠస్వరం. భారతీయ స్త్రీ కంఠంలోని కాకలీతనమూ. ఆంగ్ల

స్త్రీ కంఠంలోని గంభీరతా రెండూ యమునా గంగా సంగ మయ్యాయి.

ఆ జవ్వని అజంతా గుహాలలో తథాగతుని ఎదుట లాస్యమాడు మూర దేవతనయ! ఆయోష ఎల్లోరా గుహా లలో ఇంద్రసభాయుక్త శచీదేవి!

3

జెన్నిఫర్‌కు తనఅన్నకు అంత సన్నిహితుడైన మూర్తిని చూడాలన్న వాంఛ కలిగింది. అన్న ఒకఉత్తరంలో మూర్తికి జెన్నిఫర్ ఛాయాచిత్రం ఒకటీ తనకుటుంబం అంతా తీయించు కున్న ఛాయాచిత్రం ఒకటీ ఇచ్చాననని వ్రాసినాడు. జెన్నిఫర్ తన అన్న పిచ్చివాడనుకొంది.

"జెన్నీ! మూర్తి నీ ఛాయాచిత్రం చూస్తూ నేను పక్కన ఉన్నానన్న విషయం మరిచిపోయాడు, 'ఏమిరా మా చెల్లి బొమ్మలో ఏమి విచిత్రతఉంది?' అని ప్రశ్నించాను. మూర్తి తెల్లబోయి చిరునవ్వు నవ్వి"

'మీ చెల్లి వైద్యకళాశాలలో చదువుతోంది కాదూ లయొనెల్?' అన్నాడు.

'అవును నాయనా! అందంలో మా చెల్లి ఎదుట నిలవ గల బాలిక ఈ ప్రపంచంలో లేదు. ప్రపంచమందు వందెం వస్తే మా జెన్నీ మిస్ ప్రపంచం అయితీరుతుంది.'

'నువ్వన్న మాటల్లో అసత్యం ఏమీ లేదు. ఛాయా చిత్రమే ఈలా ఉంటే, అసలు ఆ బాలిక—'

"నీ మతి మాయమంత్రం చేస్తుంది."

"మీ చెల్లెలు"

"చెప్పూ—"

"మీ చెల్లెల్ని మనం ఇండియాకు వెళ్లగానే దర్శనం చేసుకోవాలి!"

"ఈలా మా సంభాషణ జరిగింది జెన్నీ! —" ఈ ఉత్తరం పదిసారులు చదువుకుంది. తర్వాత చదువులో నిమగ్నురాలయింది.

ఆ రాత్రి ఆ బాలిక కాలేజీనుంచివచ్చి పుస్తకాల బల్ల ముందర కూర్చుంది. మనస్సు పాఠాలమీదకు పోదు. ఏదో ఆవేదన! తనకు ఇరవై రెండేళ్ళు జరిగి ఇరవై మూడవ సంవత్సరం వచ్చింది. తాను అందంగా ఉన్నానని ప్రతి మగవాడూ భట్రాజులా పొగడుతాడు. ఈ అందం శరీర శాస్త్రపరంగా చూస్తే ఏముంది? వృక్షశాస్త్రపరంగా మనం తినే కాయ

గూరలుఏమున్నాయి? అయినాఅవిసేవిస్తూంటే భోజనం ఎంత ఆనందంగా అనుభవించడంలేదు. జీవితం నిండి, జీవితాన్ని అధిగమించిన ఏదో ఒక అనుభూతి మనుష్యులను కదిలించి వేస్తూ ఉంటుంది.

తన జాతి స్థితి ఏమిటి? బ్రిటిషు ప్రభుత్వం ఎంత కాలం ఈ దేశం పరిపాలిస్తూ ఉంటుందో, అంతకాలం పశు శరీర సౌందర్యంకల తనబోటి యువతులకు తెల్ల సైనిక మిండగాళ్లకు కొదువలేదు. ఆ మగపశువులను ఆకర్షించే ఆడ పశువులుగా తన జాతిస్త్రీలు తయారై, తన జాతిని ఎంత నీచగతిలోకి తీసుకువచ్చారు.

అటు ఎల్లమందమూర్తి కులం ఆడవాళ్ళు తన జాతికి తల్లులైతే, ఇంగ్లండునుండి వచ్చిన తెల్లపశువులు తనజాతికి తండ్రులయ్యారు. ఇదేస్థితి బర్మాలో, మలయాలో, జావాలో, ఇండోచీనాలో, ఆఫ్రికాలో, సర్వదేశాల్లోను. అటు యూరపుకూ చెందక, ఇటు ఆసియాకుచెందని అతి నీచజాతి ఓటి ఈ ప్రపంచంలో ఉద్భవించడానికి కారణం తనబోటి నీచ స్త్రీలు. ఆమెకంటివెంట అశ్రుబిందులు జల జలా ప్రవహించినాయి.

ఈ నిర్వేదానికి కారణం అన్నగారు వ్రాసిన ఉత్తరం! ఎల్లమందమూర్తి భారతీయ హిందువులలో అతి నీచస్థితిలో

ఉన్న ఒక కులానికిచెందిన బాలకుడు. అతడు చదవడానికి ఏలాఏర్పాటయింది. అతడే చదువుతున్నాడా? ఆతని ఊరేది? జిల్లాఏది? ఆతనిచదువు ఆతన్ని ఇంగ్లండుకు ఏలాతీసుకువెళ్ళింది. ఆతనికి ధనం ఎవరిస్తున్నారు?

ఈలాంటి సంగతులు తనజాతివారు ఎవ్వరూ ఆలోచించరు, తాము భారతీయులము కామనుకొంటారు. ఆంగ్లేయులు కాలేరని తమవారికే తెలుసును. తాము బానిసలము అధోగతిలో ఉండవలసినవారము, అసభ్యమైన మాట లేకుండా మాటలాడలేనివారం, చదువులేనివారం. రైల్వే ఉద్యోగాలూ, మదరాసు పోలీసు సార్జంటు ఉద్యోగాలు ఇలాంటివితప్ప తమకు ఇంకో రాజకీయాలులేవు. ఈ హిందూదేశంలో ఎన్ని రాష్ట్రాలున్నాయి, ఎన్ని మతాలున్నాయి, ఆ మతాలేమిటి. భరతదేశపు ఆర్థకస్థితి ఏమిటి ? సాంఘిక వ్యవస్థ ఏమిటి? తమవారికి ఎప్పుడన్నా పట్టిందా?

ఈ 1934 సంవత్సరం మహాత్మాగాంధిచేసే మహోత్కృష్ట కార్యక్రమం ఏమన్నా తనకుగాను, తనవాళ్ళకుగాని, తనబోటి తమజాతికివారిగాని తెలుసునా? తామంతా తెలుసుకుందామని ప్రయత్నంచేశారా?

యూరేషియన్ జాతట? ఎషియో యూరపియనులు అన్న పేరు పెట్టుకోలేదట? అది సిగ్గు అవమానకరం! తాము

వేసుకునేదుస్తులు పాశ్చాత్య దేశాలల్లో పాకీదొడ్లు ఊడ్చే కూలీలన్నా వేసుకోరే! అయినా ఆ దుస్తులు వేసుకొని ఇంగ్లండునుండి, పి. అండ్ కో నౌకమీద అప్పుడే దిగివచ్చిన ఆంగ్లేయులులా తలఎత్తి తిరగడం, తలంతా బొప్పెలుకట్టడం!

దేహం యూరేపియనులుకున్న నిర్మలతా, స్వచ్ఛతా లేకుండా, తెల్లదంతం రంగుకడ ప్రారంభించి, నల్లటి కాకు రంగువరకూ ఉన్నది.

జెన్నిఫర్ తల హృదయంపైన వాలిపోయింది. వక్షోజాలు నిట్టూర్పుతో ఊపిరి పీల్చినప్పుడల్లా పైకి ఉబుకుతున్నాయి; దిగిపోతున్నాయి.

తమలో నాయకులులేరు, తమకు సలహా చెప్పేవారు లేరు? ఎవరు తమలో మానసిక పథ సుదూరాలకు పోగలవారు? తమలో డబ్బున్న ఆ స్త్రీలు ఏదో కొంచెం మర్యాదగా బ్రతుకుతారు. కాని వారుకొంచెం చదువు చదువుకొని, నర్సులుగా, టైపిష్టులుగా ఇంగ్లీషు షాపులలో అమ్మకపు స్త్రీలగా చేరుతారు.

ఆమె ఆలోచనలే ఆమెకు భయంకలిగించాయి. ఆమె హృదయంలో భరింపరాని బరువులు చేరాయి.

ఇంగ్లీషులో నెమ్మదిగా తన పియానోమీద ఏదైనా ఓ పాట వాయించుకుంటే, ఆ వేదన అణగిపోవచ్చుననుకొంది. పియానో కడకు వెళ్ళి మీటలు నొక్కింది

"మనుజుని తలపుల కవ ధేలేదా?
మనసుకు బానిస హృదయమె కాదా?

ఎవరికి వారే ఎరుగనిపథముల
దారి వెదుకుతూ దారినిసాగుతు

ముందుకుపోవలె ముండ్లపొదలలో
గండశిలలలో కర్కశభూమిలో!

మనుజుని."

౪

"జెన్నిఫర్ లో ఏదో మార్పువచ్చింది" అని యూరేషియన్ సంఘంలో యువకులు అనేకులు అనుకోనడం ప్రారంభించారు. ఎవరితోనైనా అవసరమైనప్పుడుతప్ప మాట్లాడడం మానివేసింది. ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచన. తన సంఘం విషయం ఏమి చేయదలచుకొన్నారని సంఘనాయకు లైన 'కాల్నెల్ గిడ్నీ' 'హానరబెల్ పెరైరా' 'సర్ ఫెర్నాం

డెజ్' మొదలయినవారికి ఉత్తరాలు వ్రాసింది. తన సంఘము హరిజన సంఘంకన్న ఎక్కువ అధోగతిలో ఉందనీ హరిజన సమస్యతో యూరేషియన్ సమస్యకూడా తీసుకొని యూరేషియన్ల స్థితి ఉత్తమమయ్యే మార్గాలు ఉపదేశించి, కాంగ్రెసువారి నిర్మాణ కార్యక్రమంలో భాగంచేయించాలనిన్నీ కోరుతూ జయిలునుండి విడుదలైన మహాత్మునికి పెద్దలేఖ పంపించింది.

మహాత్ముడు అప్పుడే హరిజనసమస్య విషయంలో దేశ పర్యటన ప్రారంభించాడు.

"అమ్మాయీ! నీ ఆవేదన నాకు అర్థమయింది. నీవన్నట్లు, నీయూరేషియన్ సంఘము అతి నీచస్థితిలో నేవుంది. కాని హరిజన సమస్య వేరు. మీసమస్య వేరు. మీ సంఘం కావాలని అతినీచస్థితిలోనికి ఉరికింది. మీ నీచస్థితికి మీరే కారకులు. భారతీయ క్రైస్తవులు తమ స్థితిని తామే బాగు చేసుకుంటున్నారు. అలాగే యూరేషియను సంఘమూ తన స్థితిని తామే బాగుచేసుకోవాలి! పార్సీ సంఘమూ చిన్నదే! ఆ సంఘము ఈనాడూ, వెనకా ఎప్పుడూ ఉత్తమస్థితే ఆక్రమించుకొంటున్నది. హరిజన సంఘం అలాంటిదికాదు. ఆ సంఘం ఈనాడు అనుభవించే కడగండ్లు, ఆవేదనలు అవ

మానాలు మొదలయిన వాని కన్నింటికీ హిందూసంఘంలోని ఉత్తమ కులాలవారే బాధ్యులు. అందుకని ఆ సమస్యా పరిష్కారం నా ఉహింసావ్రతంలో భాగమయింది. నేనూ ఆ ఉత్తమకులాలకు చెందిన హిందూ మతస్థుడను. కాబట్టి ఇన్ని యుగాలనుండీ ఆ ఉత్తమ కులాలవారు చేసిన ఘోరపాపాలకు వారితో పాటూ నేను ప్రాయశ్చిత్తం సలుపుతున్నాను, ఆ సంఘాన్ని తక్కిన హిందువులతో పాటు సమం చేయాలని నాదీక్ష!

"నువ్వన్నట్లు ఆ హరిజన స్త్రీలల్లో ఎంతోమంది మీకు తల్లులే. పాపం ఆ కష్మషరహిత చరిత్రలు తమ దుర్భరస్థితి వల్ల మీ సంఘానికి తల్లులయ్యేటట్లు పాపాలు సలిపినారు. అందుకని ఉత్తమ కులాల హైందవులు మీ స్థితికి కొంత కొంత బాధ్యత వహించవలసిందే! మీ పూర్వీకులూ మీ పూర్వీకుల తండ్రులైన ఆంగ్లేయులూ మొదలయిన పాశ్చాత్యుల మతమే మీ పూర్వీకులు తీసుకున్నారు, ఆ పాశ్చాత్యులు మీకు ఏ అభిమానంచేతనో అనేక చిల్లరసహాయాలు చేస్తున్నారు. ఆ సహాయాల మీరు పూర్తిగా గ్రహించి

1) సంపూర్ణంగా చదువుకోవడంవల్లనూ,

2) ఎక్కువ నైతిక పరివర్తన అలవరచుకోవడం వల్లనూ,

3) మీలో చాలా మంది కాంగ్రెసులో చేరి, అహింసావాదులై దేశసేవ చేయడానికి సిద్ధం కావాలి, మేము "భారతీయులం కాము" అని అనుకోవడం మానివేయాలి. మీవాళ్లు బ్రిటిషుదొరలు భోంచేసే బల్లదగ్గరపడిన ఆహారపు నలుసులు తినే కుక్కలము అని అనుకోవడం మానివెయ్యాలి.

ఈ కారణాలవల్లనూ, మీ సంఘం ఉన్నతస్థితి పొంది తక్కిన భారతీయసంఘాలతోపాటు అవుతుంది."

మహాత్ముడు రాసిన ఉత్తరం ఒక అందమైన పెట్టెలో పెట్టుకొని అందులో పవిత్రతా భావంతో దాచుకొంది.

కాబట్టి తన యూరేషియను సంఘంలో మదరాసులో ఆ 1934 క్రిస్టమస్‌కు జరిగే ఉత్సవాలలో ఆమె పాల్గొనదలచుకోక ఎంతమంది చుట్టాలూ స్నేహితులు నాట్యాలకూ, విందులకూ పిలిచినా, ఆ పిలుపు నిరాకరించింది జెన్నిఫర్.

ఎం. ఎస్. ఎం. రైల్వే జిల్లా ఇంజనీరుగా ఉన్న ఒక యువకుడు, విలియం ట్విగ్‌హాం అనే అతడు, జెన్నిఫర్‌ను భార్యగా వాంఛిస్తున్నాడు.

ఎన్నాళ్ళనుంచో ఆ యువకుడు జెన్నిఫర్ వెంట తిరుగుతూ ఆమెను సుముఖంచేసుకోవడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు.

ఆతడు గుంతకల్లు రైల్వే జిల్లాకు ఇంజనీరు. కేంద్ర స్థానం గుంతకల్లు, ఆతడు తన స్వంతపెట్టెలో పెద్దబండిమీద రాయచూరువరకు, చిన్నబండిమీద హిందుపురంవరకూ ఇటు కంభం వగైరాదులన్నీ తిరుగుతూ ఉండవచ్చును.

ఆతడు మదరాసు ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చదువు కొనేటప్పుడు, జెన్నిఫరును ఎప్పుడూ కలుసుకొనేవాడు. ఇద్దరూకలిసి 'నాట్యంచేసేవారు. ఇద్దరూకలిసి సినీమాలకు వెళ్ళేవారు. సముద్ర తీరాలకు వెళ్ళేవారు. "విల్లీ" జెన్నిఫరు అందంచూచి ఆమెకు దాసానుదాసుడయ్యాడు. ఆమె ఆతడు తన్ను కౌగిలించుకొన్నా ఊరుకొనేది జుట్టూ, మెడా ముద్దు పెట్టుకోనిచ్చేది. కాని కన్నులు పెదవులు, బుగ్గలు గొంతుక వక్షోజాలను ముద్దుపెట్టుకోనిచ్చేది. కాదు నాట్యం చేసేటప్పుడు, వాహ్యాళిలో నడయాడేటప్పుడు జెన్నీ నడుంచుట్టూ గాటంగా చేయిపోనిచ్చి తన పక్కకు గట్టిగా అదుముకొనేవాడు.

వాళ్ళ చుట్టాలందరూ జెన్నీ, విల్లీల వివాహం తథ్యం అని అనుకొనేవారు. విల్లీకి జెన్నీ మంచిసంబంధం, జెన్నీకి విల్లీ తగిన వరుడూ అని పెద్దలలో స్త్రీలూ పురుషులూ ముచ్చటపడేవారు. తండ్రి మాత్రం 'జెన్నీ ఇంకా చిన్నపిల్ల అనుకుంటూ వాళ్ళిద్దరూ పెళ్ళిచేసుకోదలుచుకుంటే, ఆతడు

ఇంజనీరు పరీక్ష పూర్తి చేసినవరకూ పెళ్ళిమాట తలపెట్టవద్దు అని ఆజ్ఞ ఇవ్వడానికి సిద్ధంగాఉన్నాడు. కాని ఎన్నాళ్ళు ఎదురు చూచినా, ఆ పెద్దలకెవ్వరికీ ఈ శుభవర్తమానం తెలిసింది కాదు.

విలియమ్సు బి. యి. లో విజయంపొందాడు. తన పెద్దల ప్రాపకంవల్ల ఒక ఏడాది ఆ రైలు కంపెనీ ముఖ్య ఇంజనీయరుతో పనిచేసి ఇప్పుడు జిల్లా ఇంజనీయరయ్యాడు ఇప్పుడాతనికి ఇరవై అయిదేళ్ళనిండి ఆరవఏడు జరుగుతున్నది.

జెన్నిఫర్ వైద్యకళాశాలలో ప్రవేశించిన కొత్తరికం ఆతణ్ణి గాఢంగా తన పెదవులను ముద్దుకొనవచ్చింది! బంగారు బంతులా ఉన్న ఆమె హృదయకలశాలను ఆతడు తన హృదయానకు అదిమివేశాడు.

“జెన్నీ. మన వివాహం మాట ఏమిచేశావు. నువ్వు దేవకన్యవు. నువ్వు నడచిన పథంలో నేను నడవడానికన్నా అర్హుణ్ణికాను. అయినా ఈ భక్తుణ్ణి త్వరలో అనుగ్రహించవా?” అని విల్లీ గాఢమయిన మత్తుమాటలతో ఆమె చెవి ముద్దు పెట్టుకుంటూ అడిగాడు.”

“విల్లీ నేను వైద్యకళాశాలలో చేరినానుకదా?”

"అయితే ఏమి. మన పెళ్ళి పూర్తి అయినా నువ్వ ఇక్కడే వుండి చదువుకోవచ్చును. నా చదువూ ఇంకా పూర్తి కాలేదుకదా ?"

"అందుకనే ఏ విషయమూ నీ చదువూ నా చదువూ పూర్తి అయిన వెనక మనం మాట్లాడుకొందాము."

"ఈ లోగా పెళ్ళిచేసుకుందాము అని నిశ్చయించు కుందాము."

"ఆ విషయం ఇప్పుడప్పుడే నిశ్చయం చేసుకోవద్దు విల్లీ !"

"అదేమిటి ?" ఆతని ఆశ్చర్యానికి అంతులేదు. ఆతని మోము వైవర్ణ్య మొందింది.

"కంగారుపడకు విల్లీ !"

"నువ్వు నన్ను ప్రేమించటం లేదా ?"

"ఇంకా నేనేమీ నిశ్చయానికి రాలేదు ?"

"అయితే— ?"

"అయితే ఎల్లా ముద్దుపెట్టుకోనిచ్చావు ?" అని ప్రశ్న! అంతేనా ? ఈ ఇర్వైయవశతాబ్దంలో ముద్దులకు స్నేహార్ధ్రత తప్ప ఇంకో అర్థం లేదు. అందుకనేగా ఇంతవరకు నిన్ను నా పెదవులు ముట్టనివ్వలేదు. నువ్వు పరిస్థితం నాకు చాలా దగ్గర

స్నేహితుడవు. ఇంక కొంచెం అయితే నా పురుషుడవే అవుతావు!''

"ఇంతేనా నీ భావం. నాకు ఆశలేనట్టే! ఎందుకు నా బ్రతుకు! నేను నీకు ఆటవస్తువును అయ్యానా జెన్నిఫర్?''

తన్ను "జెన్నీ'' అని పిలవకుండా "జెన్నిఫర్" ని పిలవడం ఆమెకు ఆతని హృదయవేదనా, ఆతనిలో ఉద్భవించిన కోపమూ అర్థమైంది.

"నా మీద కోపంవచ్చిందా విల్లీ?"

"నీ మీద కోపం ఎందుకూ నా మీదే నాకు కోపం!"

ఆతడు అతివిచారంతో వెళ్ళిపోయాడు. ఆరు నెలల వరకు అతడు మళ్ళీ జెన్నిఫర్‌ను కలుసులేకపోయాడు. 1935 సంవత్సరం జూన్ నెలలో ప్రత్యేకం ఒక నెల రోజులపాటు సెలవు పుచ్చుకొని విల్లీ మదరాసువచ్చాడు. ఆ నెలరోజులూ అతను జెన్నీని మనస్సు కరిగించచేసిన ప్రయత్నం ఇంతా అంతా కాదు. కాని జెన్నీ తన చుట్టూ నిర్మించుకొన్న కోట మొదటిగుమ్మం అన్నా ఆతడు దాటలేకపోయాడు, ఈ మార్పుకు కారణం గాంధీజీ ఉత్తరం.

జెన్నిఫర్ అతిమర్యాద భావము ప్రవహించింది. "ఓహో! అంటే "ఓహో!''? అని మారుపలికింది చిరునవ్వు

నవ్వింది. "చాలా విచారంగా ఉంది, నీతో వాహ్యాళికి రాలే" నంది, "నాకిప్పుడు సినీమాలకు వ్యవధిలేదు" అంది. ఈ ఏటి పరీలుక్షలు గడ్డు పరీక్షలం"ది.

వారంరోజులు ప్రయత్నించి, నిష్ఫలుడై నిరాశపొంది, నిట్టూర్చి, విల్లీ వెళ్ళి, జెన్నిఫర్ కన్న బాగోగులూ, ప్రపంచ స్థితి, జీవితం గూర్చి నిజానిజాలు తెలుసుకొన్న "మాడెలైను" కన్యను పెళ్ళిచేసుకొన్నాడు పెళ్ళికి జెన్నిఫరును పిలిచారు. జెన్నిఫరు అప్సరసలా వేషంవేసుకొని పెళ్ళికివెళ్ళింది. భార్యాభర్తలకు మంచి వెలగల వెండి భోజనపుగిన్నెల సెట్టు బహుమతీ ఇచ్చింది. మాడలైను అందమైనదే!

అయినా జెన్నిఫరునూ మాడలైనునూ పోల్చుకుంటూ స్వర్గంలో నందనవనాన్ని పోగొట్టుకొని మదరాసులో తేనాంపేట తోటను సంపాదించుకొన్నాననుకొని ఒక నిట్టూర్పు వదలి, ఇంతే చాలనుకొని, విల్లీమాడ్‌ను తమ మధుర మాసాన్ని గడపడానికి నీలగిరి కొండలకు తేల్చుకొనిపోయాడు.

•

జెన్నీ జీవితంలో ఇంకో అంకం కూడా గడిచిపోయింది. 193 సంవత్సరాంతానికి ఆమె వైద్య విద్య పూర్తి అయింది.

తర్వాత వచ్చే ప్రసూతి వైద్యాలయ వైద్యపు తయారుపరీక్షా పూర్తి అయింది.

జెన్నీఫరు మదరాసు ప్రసూతి వైద్యాలయంలో గౌరవ వైద్యురాలిగా చేరింది.

కాంగ్రెసురాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు వచ్చినాయి.

జెన్నీఫరు అన్నగారు తన భార్యతో 1938వ సంవత్సరం మధ్యమందు భరతదేశానికివచ్చి దక్షిణ భారత రైల్వేలో ఇంజనీరుగా ప్రవేసించాడు. లయనెల్ తిన్నగా భార్యతో మదరాసేవచ్చాడు.

అన్నా చెల్లెళ్ళ ఆనందం వర్ణనాతీతమైంది. అన్నగారి ఆనందంకన్న చెల్లెలు ఆనందం ఆకాశానకే ఎగసింది.

అన్నను జెన్నీఫర్ గాఢంగా కౌగిలించుకొని, "ఎన్నాళ్ళకు చూచాను అన్నా నిన్ను? నువ్వు ఎంత తెల్లపడ్డావు. అచ్చంగా ఇంగ్లీషువానిలాగే ఉన్నావు" అన్నది.

అన్నగారి భార్య అసలు ఇంగ్లీషు బాలిక! ఆమెను రాగానే కౌగిలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొంది. ఎలిజబెత్తు ఎంతో సాధారణంగా బ్రతికే ఇంగ్లీషు మధ్యరకం కుటుంబానికి చెందిన పిల్ల. హైస్కూలు విద్య పూర్తి తండ్రికే కార్యదర్శిగా ఉం

డేది. ధనం వాంఛించింది. ఏ బెంట్లీ కారులోనో కొన్ని వేల కాసులు ఖరీదుగల దుస్తులు వేసుకొని లండను బజారులో తిరుగుతూ. ప్రతి పెద్దషాపులోను అందమైనవి, అతివిలువకలిగినవి వస్తువులు కొనుక్కుంటూ, తనతో అందాలూ పురుషత్వమూ వెదజల్లే పురుషుడు అపోలో దేవునిలా కుండారాగా గులాబి పుష్ప పుటాలలాంటి తన చెవితమ్మెలు, గులాబి పువ్వులలాంటి తన బుగ్గలు, గులాబి మొగ్గలవంటి తన పెదవులూ ముద్దాడుతూ తన్ను గాఢంగా అదిమి వేస్తూ వెన్నెలలా తెల్లనై, స్నిగ్ధమైన పొంకాలైన తన వక్షోజాలు నలిపివేసేయువకుడు తన్ను కంగారుపెట్టుతూఉండగా తిరగాలని ఆసించేది, కలలుకనేది. ఆ ఎలిజబెత్తును ఒకనాడు లండనులో లయనెల్ కారు ప్రమాదంనుండి రక్షించాడు.

ఆనాటినుండీ ఎలిజబెత్ జీవితం మారిపోయింది. భావాలు మారిపోయాయి, స్వప్నాలు మారిపోయాయి. ఏది చేయకూడదనిపనో అదే చేసితీరడంలోఉన్న ఆనందం, శైలుపట్టాలతనంలోలేదు స్వచ్ఛమైన ఇంగ్లీషువాడు భారతీయుల్ని పెళ్ళిచేసుకోవడం తప్ప. అందుకని ఎలిజబెత్తుకు ఆ పనే చేయాలన్న ఉద్రిక్తభావం కలిగింది. ఆ భావానకు తగినట్లు తాను నిజంగా లయొనెల్ను ప్రేమిస్తున్నది. ఆ విధంగా ఈ వివాహం సుఖాంతంగా పరిణమించింది.

అన్నగారు భార్యతో ఉద్యోగంలో చేరిన దాకా "కానొమారా" హోటలులో మకాము పెట్టి ఉద్యోగంలో చేరగానే తిరుచునాపల్లిపోయి ఛార్జి పుచ్చుకున్నాడు. అక్కడ లయొనెల్ కుర్రైల్వేవారి బంగాళాకి సివాసానికీఉన్నది. కావలసినంతమంది నౌకర్లు చాకర్లు. ఎలిజబెత్ కు ఆనందంగానే ఉంది.

లయొనెల్ తిరుచునాపల్లిపోయి ఛార్జి పుచ్చుకోని మునుపు, ప్రతిరోజూ జెన్నీ అన్నగారిని కలుసుకొనేది. లయొనెల్ దంపతులు జెన్నీ ఇంటికి వచ్చేవారు లేదా జెన్నీ కానొమేరాకు పోయేది. లయొనెలు వైద్యకళాశాలలో జెన్నీని కలుసుకొనేవాడు.

ఈలా కలుసుకొన్నప్పుడెల్లా "ఎల్లమందమూర్తి"ని గురించి సంభాషణలు వచ్చేవి.

"జెన్నీ! మూర్తి హృదయం చాలా విచిత్రముగుంది. ఈ దేశంలో హిందూసంఘంలో అతినీచస్థితిలో ఉన్న కులాలల్లో ఒక దానిలో ఉద్భవించాడాతడు!"

"ఆతడు చదువుకోడం ఏలా సంభవించింది?"

"అది ఓ విచిత్ర సంఘటన! భగవంతుడుంటే-ఉన్నాడని నాకు పూర్తి సమ్మకం కుదిరింది జెన్నీ-ఆతడే మూర్తిని

చదువు దారిలో పెట్టి ఉంచాలి. ఇంక విద్యాసోపానాలు ఎక్కడం ప్రారంభించాడు."

"ఆతను ఇంగ్లండు చదువుకు రావడం ఎలా సంభవించింది.''

"ఆలాంటి వారికైనా వస్తాయి అవకాశాలు, లేదూ లక్షాధికారులకు వస్తాయి"

"ఆతడు ఇంగ్లండులో ఎలా ఉండేవాడు ?"

"ఇద్దరం ఒకేసారి లండనులోని ఇంజనీరింగు కళాశాల చేరినాము. ఇంకేం కావాలి. ఇద్దరం తారసిల్లాము. ఆతడు నీటిని వదలిన చేపలా ఉన్నాడు. ఎల్లా ప్రయాణం చేసివచ్చాడో ఏమో కాని, ఉత్సవంలో తప్పిపోయిన బాలకుడిలా కంగారు పడుతూ అప్పుడే చేరి ఆఫీసు గుమాస్తాల గదిముందున్న ప్రాంగణంలో తెల్లబోతూ నిలుచున్నాడు. నేను చేరవలసిన తంతంతా నెరవేర్చి బయటకువచ్చాను. ఆతడు కనబడ్డాడు. విషణ్ణుడైన ఆతని మోముచూచి జాలివేసింది. ఆతని దగ్గిరకు వెళ్ళి "ఏమండీ! మీరు ఫలానా ఓడలో మొదటిరకంలో ప్రయాణంచేస్తున్నవారిలో ఒకరు కాదా?''అని ప్రశ్నించాను?

"అవును.... కాదు. . . ఏమిటి. . . ఏమిటంటే ? ఓడ. . . అ. . . దే, కాని మొదటి తరగతిలో కాదు. నేను ప్రయాణం చేసింది. రెండవ తరగతిలో నండీ!" అన్నాడు.

"అదే అయిఉంటుంది. నాకు జ్ఞాపకంలేదు." అన్నాను.

"నా పేరు మూర్తి. మాది పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాలో భీమవరం గ్రామంవద్ద జక్కారం గ్రామం మాది."

"ఇక్కడకు వచ్చారేం?"

"ఈ ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చేరాలని వచ్చాను!"

"ఏమిటీ!"

"అవునండీ"

"చాలా సంతోషం. మాది మదరాసు నా పేరు లయొనెల్. నేను ఇప్పుడే చేరినాను. ఈ క శాలలో!"

"మీ... మీ .. ది ...ఈ దేశం..—అంటే మీరు ఈ దేశంలోని వారనుకున్నాను."

"అలా అనుకోకండి నేనూ మీ దేశంవాణ్ణి!"

అక్కడ నుండి నాకూ మూర్తికీ స్నేహం ప్రారంభం అయింది.

"లయొనెలు, మూర్తి! నువ్వూ ఈ దేశంలో ఇంజనీరింగు కళాశాలలో చదువుతూఉంటే స్నేహంచేసిఉందువా?"

"ఏమో చెప్పలేను! దేశం వదలి పరదేశాలకు వెడితే ఏలాంటివాడైనా మనదేశంవారితో ఎక్కువ సన్నిహిత సంబంధం కలుగుతుంది కాదా జెన్నీ!"

"అవునులే, అయితే మూర్తి అక్కడ ఎలా ఉండేవాడు?"

"ఎప్పుడూ ఆలోచన! తన సంఘం అంత నికృష్టస్థితిలో ఉండడానికి తామే కారణం అనీ, ఏనాటికైనా తామే పైకులాలవారి ముక్కులుగుద్ది వారితో సమత్వం సంపాదించుకోవాలని వాదించేవాడు"

"అంతే కాని పైకులాలవారి నైచ్యప్రాబల్యంవల్ల తమకాహీనస్థితి వచ్చిందని వాదించేవాడుకాదేమి?"

"జెన్నీ వాళ్ళకులంవాళ్ళ స్థితి అతను వర్ణిస్తో ఉంటే గుండె తరుక్కుపోతుంది."

"అవును లయొనెల్! మన దేశంలో బీదవాళ్ళ స్థితి భరించరానిదే!"

"మన దేశం అంటావు. ఏ దేశమయినా అంతే! ఒక్క రష్యాలో తప్ప తక్కిన అన్ని దేశాలలోను బీదవాళ్ళ స్థితి అంతే!"

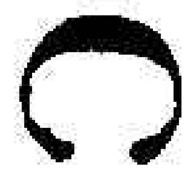
"కాని ఇతరదేశాలలో బీదవాళ్ళు భాగ్యవంతులు కావచ్చును. ఈ దేశంలో హిందూమతంలో కొన్ని కులాలవారు ఎప్పటికీ పైకివెళ్ళడానికి వీళ్ళు లేనేలేవు."

జెన్నీ ఆలోచనాపరురాలయినది. మూర్తి! మూర్తి! ఏ పూర్వానుబంధమో ఎవరికి తెలుస్తుంది? మూర్తి విషయం అంత కనుక్కొని తెలుసుకోవాలని బుద్ధికలగడమేమిటి?

తృతీయ భాగం

నరుడు – నారీ

అమెరికానుండి ఎల్లమందమూర్తి దిగినాడు మదరాసులో. టెన్నెసీ లోయల ఆనకట్టలవిధానం సమగ్రంగా చూడడమేకాక అక్కడ పెద్ద ఇంజనీరుదగ్గర రెండేళ్లు విద్యార్థిగా, పని నేర్చుకునేవానిగా పనిచేశాడు. ఆఇంజనీరు "మాకుఫర్సను" ఇంజనీరు శాస్త్రంలో ఉద్దండపండితుడు.

లోకంలో వర్షంవల్ల ఎంత నీరుపడుతోంది; ఒక్కొక్క నది ఎంత నీరు మోసుకుపోయి సముద్రంలో కుమ్మరిస్తోంది, ఆ నీరు తీసుకుపోతూ, నీటితోపాటు మన్నూ కొట్టుకుపోతుంది. ఊళ్ళు కొట్టుకుపోతాయి, పొలాలు తేలుకుపోతాయి. ప్రతి నదీ ఈనాడు ఈదారి, ఆనాడు ఆదారిని పోతుంది. వరదలు, ముంపులు పంటనాశనం. మనుష్యుల ప్రాణనాశనం, పశువుల నాశనం. రోడ్లు, రైళ్ళు నాశనం!

ఈలాంటివి భారతదేశంలో నిత్య ప్రళయతాండవ దృశ్యాలు. ఓనాడు గోదావరి, ఇంకోసంవత్సరం కృష్ణ,

ఆ మరుసటిపేడు గంగ, శోణానది, గండకి, బ్రహ్మపుత్ర, వరదలు, వరదలు.

కోట్లకోట్ల గుండిగెల నీటిని నిష్కారణంగా కళ్లారా చూస్తుంటే దిగమింగడంలో దాహం ఏ మాత్రమూ, ఎప్పుడూ చాలని ఆ బ్రహ్మాండ వృకోదరుడు సముద్రుడు తాగిపారేస్తున్నాడు, ఆ నీరు మనకువద్దాఅండీ అని ఎల్లమంద మూర్తి అనుకున్నాడు. తాగడానికి కావాలి. పొలం తాగడానికి కావాలి! విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవింపచేయడానికి కావాలి.

గోదావరికి ఎన్ని ఆనకట్టలు కట్టవచ్చును. ఆ దివ్య మాత సముద్ర తలానికి మూడు వేల అడుగులకుపైన ఉద్భవించింది. ప్రతి నూరు అడుగులు దిగడంలోనూ ఒక ఆనకట్ట కడితే, కామధేనువు నందినీ వత్సానికి పాలుచేపినట్లు ప్రాణ పయస్సులు చేపిఉంచును. ఒకొక్క ఆనకట్ట ఒకొక్క పొదుగు, ముప్పై ఆనకట్టలు! నాసిక ప్రతిష్ఠానం, నాందేడు గ్రామ మ థెన గ్రామం, భద్రాచలం పోలవరం, ఈలా ఆ తల్లికి ఆ తల్లిలోనికి ప్రవహించే నదులకు ఆనకట్టలు! ప్రపంచమంతా నూతన జీవశోభ కనుకునదూ? అప్పటికి ఎల్లమంద తెలిపే లెక్కల ప్రకారం గోదావరి నీటిలో నూరోవంతు తేఉపయోగం అయ్యేది.

ఆనకట్టలు కాల్వలు, వేలకొలది కాల్వలు, కాల్వలపై కాల్వలు వంతెన కాల్వలు దేశం అంతా రక్తనాళపూర్ణ మయిన మహాశరీరమయిపోతుందని కన్నిసేపోయచూస్తూ ఎల్ల మంద స్వప్నాలు తేలినాడు

వరదలు అలంకరించుకొన్న అప్సరసలులా దేశాల ప్రవహించిపోతాయిగాని. ఎంతమన్నో భూములలో నిలు స్తుంది. భూదేవి గర్భ చల్లబడుతుంది భరతదేశం నలభై కోట్ల పుత్రులను కాదు. నాలుగువందల కోట్ల పుత్రికా పుత్రి కలను భరించకలుగుతుంది.

ఎల్లమందమూర్తి ఈ స్వప్న ప్రపంచంలోంచి ఒక్క సారిగా కూలబడుతూఉంటాడు. తన దేశంలో ఇలాంటివి ఎవరుచేయిస్తారు. ఇంగ్లీషువారికి ఏమిపట్టింది. మహాత్ముని ఉద్యమం భరతదేశానికి స్వరాజ్యం తీసుకువస్తే. ఆదేశం మీదకు ఇతరులు రాకుండా ఉంటే. చిక్కిన తన దేశ ప్రజలు వందల సంవత్సరాల నుంచీ పోయిన బలాన్ని తిరిగి సంపాదించు కొని ఛాతీలువిరిచి పనిచేయగలిగేసరికి మళ్ళీ ఎన్నివందల సంవత్సరాలు పడుతుందో?

ఎల్లమంద లోకమంత నిట్టూర్పు విడిచాడు. అమెరికా అంతా గురువుగారి సహాయంవల్ల తిరిగి. మహాత్తమ యోగ్యతా పత్రము పుచ్చుకొని ఎల్లమంద స్వదేశాభిముఖు

డై వాడు. ఆతడు తాను వస్తున్నానని హరిజన సంఘంవారికి తన మిత్రుడు లమొనెల్‌కూ, తన గ్రామంలో తండ్రికీ, తల్లికీ ఉత్తరాలు రాసినాడు.

ఎల్లమంద ఇంగ్లండులో చదువుకుంటున్నాడు, ఎల్లమంద అమెరికాలో ఉన్నాడు జక్కారం గ్రామంలో మాదిగవాడలో ఎల్లమంద తండ్రీ తల్లీ అన్నదమ్ములూ. అక్కచెల్లెండ్రూ చుట్టాపక్కాలూ ఆ గుడిసెలో ఆ వాసనలో, ఆ మకిలిలో. ఆ చినిగిన గుడ్డల బీదతనంలో ఆ తిండిలేని ఆకలి హీనతలో, ఆలాగే ఒక రకం ఆనందంతోనే కాలంగడుపుతున్నారు.

ఆ ఆనందం ఏమి ఆనందం అని ఎల్లమందమూర్తి పళ్ళు బిగించి అనుకున్నాడు. తనవాళ్ళకు ప్రయత్నంచేసేశక్తి లేదు. జ్ఞానమూ లేదు, ప్రయత్నం చేయాలన్న భావమూ లేదు, మహాత్ముని పవిత్రశంఖారావంలో స్వరకల్పన తాళము, ఆనందమూ వాళ్ళ పల్లెలకు వినబడుతుందా?

౨

ఎల్లమంద బాగా పొడుగు ఎదిగి అయిదడుగుల పది అంగుళాల ఉన్నతి సంపాదించుకున్నాడు. దేహం ఒక స్వచ్ఛత పొందింది. జ్ఞానం అతని మెదడు తలాలల్లో నిత్యజీవ పవిత్ర గంగా ఝరీవేగంతో ప్రవహిస్తున్నది.

చక్కని అమెరికను దుస్తులతో అమెరికన్ వేషంతో ఎల్లమంద జపాను ఓడలోంచి దిగేసరికి లయొనలూ, లయొనెల్ భార్య ఎలిజబెత్తూ, జెన్నిఫర్ నవ్వుతూ ఎదురువచ్చారు. లయొనెల్ చేతులు చాచివచ్చి ఎల్లమంద చేతులు గట్టిగా పట్టుకుని ఊడించాడు. ఎల్లమంద సంతోషం వర్ణనాతీతమే! ఎల్లమంద లయొనెలు భార్యను బాగాఎరుగును. ఎలిజబెత్ కూడా "మూర్తి" అంటే ఎంతో స్నేహంగాఉండేది ఇంగ్లండులో. ఇంక మూర్తి కళ్ళఎదుట ప్రత్యక్షమయిన దివ్య సౌందర్య నిధి ఎవరూ ?

ఓహో! ఒక్క నిమేషంపాటే అనుకో ఆతడు ఆన వాలు పట్టలేకపోయాడే! ఈ బాలిక జెన్నీ! అన్నగారి హృదయం చూరకొన్న మురిపాల చెల్లెలు జెన్నీ! లయొనెలు అన్న పొగస్తులూ ఈబాలికవే! ఎంత అందమయిన బాలిక! సన్నగా బంగారు శలాకులా, మళ్ళీ తగిన బలంతో ఈ పొట్టిగాఉన్న ఈ బాలిక అపత్రుతి ఏమీ లేని సౌందర్యాల నిధి!

ఎల్లమంద భార్య ఎలిజబెత్తుకు, టోపీ తలపైనుండి నమస్కరించి కరస్పరచేసి, "ఎలిజబెత్! నీకు మా భరత భూమి కూడా బాగా సరిపడిందిలా ఉందే! నీ ఇంగ్లీషు గులాబులు ఇండియా ఎండలకు ఏమీ కగ్గలేదు. సరికదా ఇంకా ఎరుపులు సేకరించుకొన్నాయి!" అన్నాడు.

ఎలిజబెత్ నవ్వుతూ, "మీ ఇండియా రంగుల సౌభాగ్యాల సౌరభాల దేశమయ్యా? నాకు ప్రథమ పరిచయంలో ప్రేమ ద్వితీయ పరిచయంతో గాఢ ప్రణయమే ఉద్భవించింది." అని అన్నది.

లయొనెలు జెన్నీని చూపిస్తూ "ఈ అల్లరి అమ్మాయి ఎవరో ఆనమాలుపట్టగలవా ?" అన్నాడు.

"అల్లరి అమ్మాయి అనే ఆనమాలు పట్టాను" అని ఎల్లమంద చిరునవ్వుతో అన్నాడు,

"నా జెన్నిఫర్! జెన్నిఫర్ ఈతదేనూ మూర్తి!" అని వారికి పురను ఎరకపరిచారు, ఎల్లమందకు ఆమె చేయి ఇచ్చింది. ఇద్దరూ కరస్పర్శ కావించుకున్నారు. మాటలు లేవు. ఇద్దరూ ఒకరినొకరు తీక్ష్ణంగా చూచుకొన్నారు. ఎల్లమంద గుండె అతివేగంగా కొట్టుకొన్నది. ఆమె హృదయమూ ఎందుకో వేగంగా కొట్టుకొంది తెప్పరిలి జెన్నీ "అమెరికా నుంచేనా మీరు వస్తున్నది?" అని ప్రశ్నించింది.

ఎల్ల:-దారిలో జపానులో పదిహేను రోజులు ఆగి, ఆ దేశంలోని ఇ జనీరింగు విధానాలన్నీ పరిశీలించాను.

జెన్ని:- 'దయ బుట్సా'ను చూచారా ?

ఎల్ల:-దివ్య బుద్ధ విగ్రహం పరమసౌందర్యవంతంగా ఉంది. ఆలాంటి విగ్రహాలు ఆరకంగా మన దేశంలో లేవు.

అయినా ఈ భావం మన దేశం నుంచే జపాను వెళ్ళిందని ఆశ్చర్యము పొందాను.

ఎలిజ:-మొన్న నేము శ్రావణ బెలగోలా వెళ్ళి బ్రహ్మాండమయిన విగ్రహాన్నొకదాన్ని చూచి వచ్చాము.

ఎల్ల.-దాన్ని గురించి విన్నాను.

లయొ:-మా లిజ్జీకి ఎల్లా తెలిసిందో నేను చార్జీపుచ్చుకొని మా ఇద్దరి కాపురం తిరుచునాపల్లిలో పెట్టిన వారం రోజులనుంచీ శ్రావణబెలగోలా వెళ్లాలని పట్టుపట్టింది.

ఎలిజ:-ఏముంది నేను హింగిణ బాదంలో యాత్రికుల గ్రంథాలన్నీ కొన్నాను.

వారందరూపోయి టాక్సీ కారులో ఎక్కారు. కష్టమ్సు వారు ఎల్లమంద మూర్తి వస్తువులు తనిఖీచేసి, వేయవలసిన వానికి పన్ను విధించి ధనం తీసుకొని రసీదులు ఇచ్చినారు. సామానులన్నీ ఒక టాక్సీలో వేసి రెండవదానిలో తామెక్కి అంతా కానొమెరా హోటలుకు చేరారు.

ఎల్లమందకు ఇంగ్లీషు హోటళ్ళల్లో ఉండడానికి ఇష్టం లేదు. అతన్ని ఎదుర్కొనడానికి వీళ్ళు ముగ్గురూ తప్ప ఇంక ఎవ్వరూ రాలేదు. హరిజన సేవాసమితి కార్యాలయానికి వచ్చి కలుసుకోవలసనదని "కానుమెరా"కు ఉత్తరం వచ్చింది.

ఆతన్ని అక్కడ వదిలి లయొనెల్, ఎలిజబెత్ జెన్నీలు తమ ఇంటికిపోయారు. జెన్నీకి ఛాంపేను తాగినట్లు ఏదో హుషారుగా ఉంది. ఎల్లమందమూర్తి భోజనంచేసి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకొని, సాయంకాలం అయిదుగంటలకు జెన్నీగారి ఇంటికి టేనీటికి వెళ్ళ నిర్ణయమయింది.

నాలుగు గంటలకు వేషంవేసుకొని టాక్సీ చేసుకొని మూర్తి హరిజన సేవాసంఘ కార్యాలయానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడ పనిచేసేవారికి మూర్తి తన విలాసం ఉన్న చీటీ ఇచ్చినారు. వారు కూర్చోండనీ, కార్యదర్శిగారు పనిఉండి రాలేకపోయారనీ అయిదు గంటలకు వస్తారనీ చెప్పారు. వారిని మళ్ళీ దర్శనంచేసుకొంటాననిచెప్పి అక్కడ సెలవుపుచ్చుకొని వెళ్ళిపోయినాడు. సరిగా అయిదుగొట్టేసరికి జెన్నీ ఫర్ ఇంటి గుమ్మం మూర్తి ఎక్కినాడు.

3

వెళ్ళగానే జెన్నీగారి సేవకుడు, ఎల్లమంద టోపీ అంది పుచ్చుకున్నాడు. జెన్నీగారి తల్లీ తండ్రీ గ్రామాంతరం వెళ్ళారని లయొనెల్ ఆతని భార్య జెన్నీకి అతిథులుగా ఉన్నారనీ జెన్నీ ఎల్లమందమూర్తి చెప్పింది. లయొనెలు, ఎలిజబెత్తులు

వీరిద్దరు కూర్చున్న కడకు వచ్చారు. మూర్తి నమస్కరించాడు. జేనీకు అయిదున్నరకు. ఆ తర్వాత నలుగురూ కలిసి వెస్ట్ ఎండ్ సినీమాకు వెళ్ళి అక్కడ ప్రదర్శితమవుతున్న మంచి చిత్రం ఒకటి చూడడం తర్వాత నలుగురూ కానో మెరా హోటలులో మూర్తికి అతిథులుగా భోజనం చేయడం భోజనం ముందు నాట్యం. ఆ రోజు కానోమెరాలో నాట్య దినం. నాట్య కార్యక్రమం తెల్లవారగట్ల రెండు మూడింటి వరకూ సాగుతుంది. ఇదీ మనవారి కార్యక్రమం.

నలుగురు హాలులో కూర్చొని చెకచెక కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. మూర్తి చేత జెన్నీ చక్కని ప్రోత్సాహం ఇస్తూ మాట్లాడిస్తున్నది. ఆతన స్వప్నాలు ఆశయాలు చిన్ననాటి స్థితి మొదలయిన విషయాలు సినీమా బొమ్మలా వాళ్ళ హృదయ యావనిక పై దృశ్యమై మాయమైపోతున్నవి.

మూర్తి:—మా ఇళ్ళల్లోకి దూరి వెళ్ళాలి!

జెన్నీ:—సముద్రం ఒడ్డున పల్లెవాళ్ల ఇళ్ళలా!

మూర్తి:—పల్లెవాళ్ళ ఇంటికి పెద్దకులం వాళ్ళెవరయినా రావచ్చు. ఇంట్లో ప్రవేసించి కూచోవచ్చు.

జెన్నీ:—మీ ఇళ్ళకు ఎవరూ రారూ మూర్తిగారూ!

మూర్తి.—నన్ను గారూ గీరూ! అనకు జెన్నిఫర్!

జెన్నీ:-అయితే నువ్వు నన్ను జెన్నిఫర్ అనే పేరుతో పిలవకు 'జెన్నీ'ని నాకు దగ్గరవాళ్ళకు.

మూర్తి:-అలాగే! మా గురువుగారి కొమరిత పేరు "జోను" నన్ను "జో"అని పిలవమనేది. అలాగేపిలిచాను.

లయొనెలు:-గురువని "మాక్ ఫెరని" పిలుస్తావా మూర్తీ?

మూర్తి:-అవును"లయో!"

తేయాకు నీరు త్రాగినారు. ఎంతో సంతోషంతో కాలం గడిచిపోయి ది.

ఎలిజబెత్తు జెన్నీలు సినీమాకై దుస్తులు మార్చుకోవడానికై వెళ్ళారు. మూర్తీ లయొనెల్లులు సిగరెట్లు తాగుతూ కూర్చు టే లయొనెలు తన ఉద్యోగ విషయం అంతా మూర్తికి చెప్పినాడు.

వారంతా కలిసి సినీమాకు వెళ్ళినారు. జెన్నీ మూర్తి ప్రక్కనే కూర్చునిఉంది.

ఈ మూర్తి నలుపు. తన చక్కని గులాబిరంగు ముందు మూర్తి నలుపు రాక్షసి బొగ్గునలుపు. ఆమె వీళ్ళంతా ఒకనాడు నీగ్రో జాతివారేనేమో ననుకుంది.

సినిమాచూసి వారు ముగ్గురూ భోజనపు దుస్తులు మార్చుకోవడానికి ఇంటికీ మూర్తి కానుమెరాకూ వెళ్ళినారు.

మూర్తిని అఖిలభారతీయ ప్రభుత్వంవారు తమ ఇంజనీరింగు శాఖలోనికి తీసుకోవాలని ప్రయత్నించేస్తున్నారు. దాని విషయమై మూర్తికీ కేంద్రప్రభుత్వానికీ చేరాల ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు జరుగుతున్నాయి. ఈలా జరగడానికి కారణం మూర్తి గురువుగారు ఆమెరికా నుంచి మూర్తి విషయం రాజప్రతినిధికీ, ఇంగ్లాండు భారతరాజ్యాంగ కార్యదర్శికీ రాయడమే!

మూర్తి విషయం కానొమెరా వారికి తెలిసింది. వారికి ఎంత గౌరవమో కలిగింది. రంగు తేడా కాని పానేదా వంతుడయిన ఇంగ్లీషు "సీలరక్తపు" పెద్దమనిషితో సమానంగా సంచరిస్తున్న మూర్తి అంటే ప్రేమా కుదిరింది. కానుమెరా మేనేజరు మూర్తిని అమెరికా విషయాలు అనేకం అడిగి తెలుసుకోవడం అంటే సరదాపడసాగినాడు.

మూర్తి వేషం మార్చుకుని సరిగా అనుకున్న సమయానికి క్రిందికి దిగినాడు. జెస్సీ లయొనెలు ఎలిజబెత్తులు కూడ దిగినారు.

లయొనెల్, జెస్సీ ఎలిజబెత్తులు కొంచెం షాంపేను తాగినారు. మూర్తి తాను తాగనని కాంగ్రెసు నాయకులకు వాగ్దానం ఇవ్వడంచేత ఏమైనా రంగునీళ్ళు తాగేవాడే కాని

వాట్లజోలికి వెళ్ళలేదు. లయొనెల్ మూర్తిని చాలా మంది తన మిత్రులకు ఎరుకపరిచినాడు. వాళ్ళకు మూర్తి అంటే అంత గౌరవమేమి ఉంటుంది. "ఒక వెధవాయి నిగ్గర్" అనుకున్నారు. కాని వాళ్ళందరికీ ఎలిజబెత్తుతో, జెన్నీతో నాట్యాలు కావాలి.

జెన్నీ, మూర్తికి ఆరు నాట్యాలు ఇచ్చింది. రెండు మూడు ఇతరులకు ఇచ్చింది. మూడు మూర్తితో కలిసి బయట కూర్చుండి మాట్లాడడం ఏర్పాటు చేసుకుంది. రెండు నాట్యాలు ఎలిజబెత్తుతో న్యాటమాడడానికి ఎలిజబెత్ నడిగి ఆమె అనుమతి పొందాడు.

మూర్తి ఎంతో అందంగా నాట్యం చేశాడు. జెన్నీ ఆతని చేతులలో ఇమిడి ఆతనితో నాట్యంచేస్తుంటే ఆమె ఇంతవరకూ ఎవరితో నాట్యంచేస్తున్నా అనుభవించని ఆనందం అనుభవించింది.

ఆతడామెను ఏ లోకాలికో తీసుకుపోయేవాడు. ఆతని అడుగు గోదావరి ప్రవహింపులా ఉంది. ఆతని స్వరూపము కంచులో పోతపోసిన అపాలో విగ్రహంలా ఉన్నది. నడుం చుట్టూ చేయివేసి ఆతడు తన్ను తేల్చుకొని పోతూఉంటే జెన్నీకి హృదయము కరిగిపోయింది. ఆనందంతో ఆమె ఆత

సికి మరింత దగ్గరగా వచ్చింది, చివరకు ఆతన్ని అదిమి వేసు కొన్నది.

ఆతడు పురుషుడు ఆమె స్త్రీ! యుగయుగాలనాటి నుండీ ఆమె ఆతణ్ణి కోరింది, ఆతడు ఆమెను కోరినాడు. గుహలలో, పొలాలల్లో, పట్టణాలలో ఈజిప్టులో గ్రీసులో, అరేబియాలో చీనాలో, అమెరికాలో, జర్మనీలో, ఇంగ్లండులో, ఇండియాలో, స్కాండినేవియాలో, ఒకరినొకరు వాంఛించారు. కలుసుకొన్నారు. గాఢ మధుర మత్తతా శ్లేషాలలో పరిమళ చుంబనాలలో వివశత్వం చెందారు. ఆమెకు ఒడలు తెలియ లేదు. ఆతనికీ తెలియలేదు. ఇద్దరూ ఉప్పొంగిపోయినారు.

నాట్యంలోనుండి నెమ్మదిగా హోటలు తోటలోనికి చేరారు. జెన్నీ కళ్ళు నక్షత్రాలులా మెరుస్తున్నవి. అద్భుత సౌందర్యవతి అని పేరుగన్న ఆ బాలిక ఈ సమయంలో సౌందర్యానికే సౌందర్యం దిద్దే సౌందర్య సంపూర్ణ అయింది.

ఇద్దరు కొంచెం చీకటి ఉన్న ఓ పూ పొదరింటమాటున వేయబడిన సోఫాలో చదికిలబడినారు. ఇద్దరికీ మాటలు లేవు. జెన్నీ ఆతని భుజాలపై రెండు చేతులు వేసి. "మూర్తి నేనే ....నిన్ను... ప్రేమిస్తున్నానని... తెలుపుతున్నాను. నువ్వూ నన్ను ప్రేమిస్తుంటే నన్ను—నా పెదవుల్ని ముద్దుపెట్టుకో" అని అతిమధురమైన వాక్యాలు పలికింది.

౪

ఆ వాక్యాలు అస్పష్టంగానే! ఆతడు ప్రేమ ఎరగడు స్త్రీలను వాంఛించకపోలేదు. కాని తన వ్రతం చొప్పున పర దేశాలలో ఉన్నప్పుడు బాలికల జోలికిపోలేదు, నాట్యం నేర్చుకున్నాడు. ఇంగ్లీషు బాలికలలో నాట్యం చేయడం నేర్చుకున్నాడు. అంతే! ఆతన్ని కొందరు బాలలుకోరారు. ఆతడు తప్పుకుంటే పొందుకూడడానికి అదనులు దొరకక్కపోలేదు. కాని తాగుకును ఏలా అతిదూరంగా ఉంచేశాడో, ఆలాగే స్త్రీఆతోటి సంబంధాలు కూడా అతిదూరంగా ఉంచేశాడు.

పైకి కనబడే వారి తెలుపురంగు ప్రవహించే గులాబీ రంగులు ఎల్లమందకు గుండెకొట్టించిన మాట నిజమే! కాని తన జాతి నల్లరంగు, తన జాతి గుడిసెలు, తన జాతి వాడలు, దుర్గంధము, దుర్భర స్థితి, మురికి గుడ్డలు కుళ్ళిన మాంసము, చదువులేనితనము, నాగరకతలో అది ప్రాథమిక స్థితి ఆతనికి ఆలాంటి సమయాల్లో మరింత భయం కొలిపేవి. ఆతడు వణికిపోయాడు.

తన సంఘంకన్న హైన్య స్థితిలో ఉన్న సంఘాలు ప్రపంచమంతా ఉన్నమాట నిజం! మంచి స్థితిలో ఉన్న సంఘాలు

వాని ప్రయత్నాల మీదనే అవి ఆ ఉన్నతస్థితికి రాగలిగాయి. కాని ఆఫ్రికాలో నీగ్రోలు, అండమాన్సు న్యూజెలాండు బోర్నియోలలోని ఆదిమ నివాసులు తన భరతదేశంలో తన సంఘం వల్లే ఉండే ఇతర సంఘాలు, నాగులు వేప్చాలు, శబరలు, చెంచులు అనాదులు, భంగీలు, పెరయాలు, మాలమాదిగలు డోంభీలు చచ్చటివాళ్ళు. వోర్లీలు, బిల్లులు, కోతులు. గోండులు సంతాలులు వీరందరి స్థితీ బర్మాలోవారి స్థితీ! వీరంజరూ ఆలాంటి పరమ హైన్య దశలో విముక్తి లేకుండా ఉండిపోవలసిన దేనా? అని ఎల్లమందికి జెన్నీ ఎదుట కూర్చుండి ఆమెను దగ్గిరగా తీసుకొన్న ఆనందంలో, ఆమె తన్ను ముద్దు పెట్టుకోమని అడిగిన ఆనందంలో ఒళ్ళు ఝల్లుమంటూ ఉండగానే ఈ ఆలోచన ఆతన్ని విద్యుచ్ఛక్తిలా ఆవరించుకొంది.

కాని ఆతని దేహాన్ని హృదయాన్ని జీవితాన్ని అలుముకొని ఉన్న గాఢ పిపాస ఒక్కసారిగా ఉప్పొంగిపోయింది. ఆతడు జెన్నీని అతికౌగిలింతా లింగనంలో అదిమికొని ఆమె పెదవులను మహోద్రేక చుంబనాన అదిమివేసినాడు.

ఆ యిరువురికీ సర్వ ప్రపంచమూ మాయమయినది. వారిరువురూ ప్రపంచానికీ, కాలానికీ అతీతమయిపోయినారు. కాలమే ఆగిపోయినది !!!

వారు కౌగిలింత విడినారు. ఆతడు వణికే కంఠంతో "జెన్నీ నన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటావా?" అని అడిగినాడు.

ఆమె మాట్లాడక ఆతని మెడ చుట్టూ చేయి వేచి తల వంచుకొని ఆతని పెదవులను ముద్దుపెట్టుకుంటూ ఉప్పొంగే తన ఉరాన్ని ఆతని విశాలవక్షానికి అదిమివేసి "నీ కోసం, నీ కోసం ఇన్నేళ్ళు కనిపెట్టుకున్నాను!" అన్నది.

ఆ సమయం ఎయిన్‌స్టైయిను రెలెటివిటీ సిద్ధాంతాన్ని మించిన సమయం.

ఆ సమయంలో మనుష్యుడు అన్ని స్థితులను దాటిన దివ్య స్థితిలో ఉంటాడు.

"నేను ఎంతో అదృష్టవంతుణ్ణి జెన్నీ!"

"నేను అదృష్టవంతురాలిని మూర్తీ!"

"నేను నికృష్టుడయిన హిందూ జాతి అధమ సంఘానికి చెందిన వాణ్ణి!"

"మా సంఘానికి ఏ స్థితీలేదు మూర్తీ!"

"నువ్వు దేవకన్యవు!"

"అది వట్టి పొగడ్త!"

"నన్ను గురించి ఏమీ ఎరగవు. ఏలా నన్ను ప్రేమించ గలిగావు?"

"నిన్ను గురించి నాకు తెలిసినంత నీకే తెలియదు!"

"నేను ఈ దేశంవచ్చి కొద్దిరోజులే అయింది."

"నిన్ను ఏళ్ళతరబడి ఎరుగుదును."

"ఈ నా ప్రేమ—"

"నీ ప్రేమకాదు—మన ప్రేమ!"

"మన ప్రేమ విషయం మీ తలిదండ్రులుగా, లయొనెలూ విని ఏమంటారు?"

"నా అంత అదృష్టవంతురాలు లేదంటారు."

వారిద్దరూ మరీమరీ గాఢంగా, బాఢంగా అదిమివేసుకొనారు.

"రా! మూర్తీ, నా దివ్య భర్తా! రా! మళ్ళీ ఆ నాట్యంలోకి వెళ్ళలేను. మనం ఏ చక్కని ప్రదేశానికైనా పోయి. ఎక్కడ ఏవో మధురమయిన, పిచ్చివైన అత్యంతార్థవంతాలయిన మాటలు చెప్పుకుందాము! రా!" అని జెన్నీ అన్నది.

ఆతడులేచి, ప్రణయ సరస్వాతు డయినవానివలె జెన్నీని తన కదిమికొని ముద్దులిచ్చి ఆమె కాపు కడకు కొని పోయినాడు. వారిద్దరూ అప్పుడే పన్నెండుకొట్టినదని, తెలుసుకొన, రెండు గంటల కాలంవరకూ సముద్రతీరంవరకూ వెళ్ళి వద్దామనుకున్నారు.

౫

ఆమె తన కారు నడుపుకుంటూ ఆతన్ని తీసుకుపోయింది. తన కారు నడిపేవానితో అక్కడే ఉండమనిన్నీ తన అన్నగారు అడిగితే ఇద్దరూ కలిసి సముద్ర తీరానికి వెళ్ళినారనీ చెప్పమని వారు బయలు దేరినారు.

ఆమె ప్రక్కనే ఆతడు అధివసించి ఉన్నాడు ఆమె "నేను అందమయినదాననే నా మూర్తీ?" అని అడిగింది.

"నువ్వా! ప్రపంచంలో ఒక్క బాలికన్నా నీ ఎదట తగుదునని సౌందర్యం విషయంలో నిలవగలదా జెన్నీ!"

"బడాయి! పొగడ్త!"

"పొగడ్తా! కాని నా వంటి శుద్ధ నీగ్రో మాటో?"

కాసు ఆపుచేసి "నన్ను ఆలా అవమానించినందుకు ఏం చేస్తానో?"

నిన్ను అవమానించడమా?"

"అవును నా ప్రియతమున్ని నీగ్రో అంటావా దుర్మార్గుడా!"

మూర్తి అత్యంతాశ్చర్యంతో ఆనంద పులకితుడై పకపక నవ్వినాడు. కాని వెంటనే మోములో విషాద రేఖలు ఆవరించాయి.

వారిద్దరూ సముద్రం ఒడ్డున కారు దిగి, కెరటాలు సంగీతంపాడే తీరానికడకు నడిచిపోయి నక్షత్రకాంతులు తమ మీద ప్రసరిస్తూ ఉండగా వెళ్ళికూర్చున్నారు.

"జెన్నీ! నా అదృష్టం నేను నమ్మలేకుండా ఉన్నాను. ఇది ఆకాశం నుండి రెక్కలు కట్టుకుని దిగివచ్చిన నా జన్మ సాఫల్యమే కాని ఇంకోటికాదు."

"ఇంతటితో నీ జన్మ సాఫల్యమయితే, ఇక ముందు నువ్వు చేయవలసిన పనులు?"

"ఆ పని నీదీ. ఈ సాఫల్యం ఛాయలూ, భాగాలూను"

"నేనూ నువ్వూ కలిసి ఉండకపోతే!"

"అమెరికా నేను వెళ్ళడానికి కారణం మీ అన్నయ్య. మీ అన్నయ్యా నేనూ బొంబాయి ఓడలో ఒకసారే ఎక్కామంటే ఆ అదృష్టంలో నీ ప్రసరింపేఉంది."

"నేను నిన్ను ప్రేమించిఉండకపోతే?"

ఆలా ఉండకపోవడం తటస్థించి ఉంటే నీ అన్న లయొ నెలుకూ నాకూ స్నేహం కలుగకపోయిఉండును."

"ఇంత చదువుకున్నవాడవు, శాస్త్రజ్ఞుడవు, శాస్త్ర పరిశోధకుడవు నువ్వు కూడా ఏదో పారలౌకిక సంబంధమయిన మాటలంటావేమి మూర్తీ?"

"నువ్వు దేవకన్యవు, దేవకన్యల ఎదుట ప్రాపంచికపు మాటలు ఏలా వస్తాయి?"

"నన్ను పొగడకు. సంపూర్ణంగా ప్రాపంచిక వాసనలలో మునిగి ఉన్నదానిని నేను."

"అది నమ్మను నేనా నీ ఉద్దేశం?"

"ఆ!"

"అయితే నువ్వు నన్నెలా ప్రేమించగలిగావు?"

"అమెరికా వెళ్ళి పెద్ద విద్య నేర్చుకు వచ్చిన మొనగాడవు!"

అవును! భారతదేశంలో అతి నికృష్టసంఘానికి చెందిన హీనుణ్ణి!"

వారిద్దరూ పకపక నవ్వుకున్నారు.

ఆ వెన్నెలలో ఆమె ఆతని ఒడిలోకి ఒకవాగు ఇంకో వాగులోనికి ఒదిగినట్లు వాలిపోయింది. ఆతడామెను తనహృదయాన బిగియార కౌగలించుకొని, అతితమితో, భక్తితో, ప్రణయంతో, ఆనందావేశంతో ఆమె మోమును, జుట్టు,

కన్నులు, చెవులు, మెడ, వక్షసీమ, భుజములు ముద్దుపెట్టుకున్నాడు.

వారు ఒకరినొకరు చూచుకుంటారు, పిచ్చిమాటలు పలుకుకుంటారు, ఒకరినొకరు వదలలేని మైకంతో కౌగిలించుకుంటారు.

ఇంతలో ఇద్దరికీ ఒక్కసారే లయొనెల్ జ్ఞాపకం వచ్చినాడు.

ఇద్దరూ చట్టుక్కునలేచి ఒకరి నడుంచుట్టూ ఒకరు చేతులు అదిమిపట్టి రోడ్డుమీదఉన్న కారుకడకు పరుగు పెట్టారు. కారులో ఎక్కి కానొమెరాకు చక్కావచ్చారు.

కారుదిగి ఇద్దరూ తిన్నగా నాట్యంచేసే మందిరంలోకి పోయేసరికి లయొనెల్ నిలుచుండి, సోఫాపై కూరుచున్న భార్యతో ఏదో వాదిస్తున్నాడు.

ఎలిజబెత్తు గుమ్మంలోవచ్చే ఈయువకులజంటనుచూచి "అరుగో వస్తున్నారంది!" ఆమెభర్త తిరిగి, వీరిద్దరినిచూచి గబగబ రెండంగలలో వీరిద్దరికడకూ వచ్చినాడు. చిరునవ్వు నవ్వుతూ వీరినిచేరి, వారిమోములుచూచి, వారి ఫాలాలలో నృత్యంచేస్తున్న కాంతులుచూచి, వారిరహస్యము చటుక్కున గ్రహించినాడు.

తడబడుతూ ఎల్లమందమూర్తి "లయో! నీ...నీ.... సోదరి...నన్ను ధన్యుణ్ణిచేసింది. నన్ను వివాహం చేసికోడానికి ఒప్పుకుంది. నీఅనుమతి...అనుమతి ఇవ్వప్రార్థిస్తున్నాను!" "అన్నాడు.

వెంటనే లయొనెల్‌మూర్తి చేయి దొరకపుచ్చుకొని, జాడించి, "నా అభివందనాలు, మూర్తి! ఈ పవిత్రక్షణంకోసం కలలుకన్నాను. కోరాను,,భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించాను. అలాంటిది నా అనుమతెందుకూ! అనుమతి ఆయిదేళ్ళక్రింద టే ఇచ్చాను" అన్నాడు.

చెల్లెలినిదగ్గిరకు తీసుకొని, ఆమెను నుదురుపై ముద్దిడి, "రండి విజ్జీకిచెబుదాము!''అని మూర్తివైపుతిరిగి,"నువ్వువిజ్జితో ఈ నాట్యంలో పాల్గొనవలసిఉంది. నువ్వు సమయానికిలేక ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయావని. ఆమెగారికి కోపంవస్తే. నేను నీతరఫున క్షమాపణ అడుగుతున్నాను. "అన్నాడు.

మూర్తి తెల్లపోతూనే ఎలిజబెత్ కూర్చున్న తావుకు వెళ్ళి "ఎలిజబెత్! నన్ను క్షమించాలి! నేనూ జెన్నీ కలిసి సముద్రం ఒడ్డుకు వెళ్ళాము. జెన్నీ నన్ను వివాహంచేసుకొని నా జన్మ పవిత్రంచేయడానికి ఒప్పుకొంది! ఆ విషయ మాట్లాడుకొంటూంటే ఆలస్యమయింది. నన్ను క్షమించమనీ

మా ఇద్దరినీ అభినందింప ప్రార్థిస్తున్నాను.'' అని చేయి చాపినాడు.

ఎలిజబెత్తు ముఖంలో కోపకాంతులు మాయంకాలేదు. ముందుకు చాపిన అతని చేతిని ఆమె గమనించదలచుకోలేదు. "నువ్వు క్షమాపణ అడగనక్కరలేదు. నీ నాట్యంలేకపోయినందువల్ల నా మనస్సు ఏమీ కలతపొందలేదు! కాని నా మాట జెన్నీ వినేటట్లయితే ఒక నిగ్గర్ను పెళ్లిచేసుకోవద్దని ఆమెకు నా హృదయపూర్వకమైన సలహా ఇస్తున్నాను." అని నేచి భర్తవైపుతిరిగి "లయో! నాకు తలనొప్పిగాఉంది ఇంటికిపోవాలి!'' అని బయలుదేరింది.

వారందరి మధ్యా ఒక పిడుగు పడింది. మూర్తికి వేయి బాంబులు మీద పడినట్లయింది. అతని హృదయంలోని రక్తం మాయమై స్పందనమాగిపోయినది.

లయొనెల్‌కు నోటమాటలేదు. అతడు చేతనముడిగి అలాగే నిలుచుండిపోయినాడు.

కాని జెన్నీ మొదట ఒక నిముషం ఆశ్చర్యంతో తర్వాత కిలకిల నవ్వి,

"అన్నా! ఎలిజబెత్తు చిన్న బిడ్డ! పో ఆమెను సమదాయించు. మేం ఇద్దరం ఇకచడే తోటలో ఒకగంటసేపు కూర్చుంటాము. తర్వాత ఇంటికి వస్తాను.''అని అన్నగారిని తోసింది.

లయొనెల్ మూర్తి రెండుచేతులు పట్టుకొని, "లిజ్జీ తరఫున ప్రార్థిస్తున్నాను. ఆమెను నన్నూ క్షమించు మూర్తీ!" అని దీనంగా వేడుకున్నాడు.

మూర్తి కన్నులు మెరిసినాయి. స్నేహితుని చేతులు గట్టిగా పట్టుకొని, "ఈ రోజు వచ్చినాను. ఒక్క రోజులో నా చరిత్ర పదియుగాల చరిత్ర నడిచింది, నా హృదయపూర్వకంగా ఎలిజబెత్తును క్షమాపణ వేడుకుంటున్నాను." అన్నాడు.

లయొనెల్ తమ కారులో కూర్చుని ఉన్న భార్య దగ్గరకు వెళ్ళిపోయినాడు.

ఎల్లమందమూర్తి చేయిపట్టుకొని జెన్నీ "రా ప్రియతమా! ఇటలీ విరుచుకుపడితే, అబీసీనియా పెట్టిన మోము ధరించావేమిటి? రా!" అని అతని తోటలోనికి తీసుకుపోయింది.

తోటలో మునుపుకూర్చుండిన బెంచిమీదే వారిద్దరూ కూర్చున్నారు.

"మూర్తీ నేను డాక్టర్ను!"

"నేను నీ విషయం అంతా అడుగుదామనుకుంటున్నాను."

"నువ్వు ఈ రోజే వచ్చావు! ఈ రోజున సంఘటించిన విచిత్రపరిణామాలన్నీ ఈరోజుకోసమేఎదురుచూస్తున్నాయి."

"అంటే ?"

"నీ "నుమానపూర్వకమయిన ప్రశ్న నాకు అర్థమయింది. ఎలిజబెత్తు కోపం కూడా ఈ రోజుకోసమే కనిపెట్టి ఉన్నదా? అని అడగదలచుకొన్నావా! తప్పకుండా మా ఎలిజబెత్ హృదయంలో నిండిఉన్న ఇంగ్లీషు తత్వంమాయంకాలేదు. ఆమె దృష్టిలో మా లయొనెల్ ఇంగ్లీషువాడే! ఒక వేళ ఎప్పుడైనా అచ్చమయిన ఇంగ్లీషు రక్తం ప్రవహించేవాడు కాదు తన భర్త అని ఆలోచన వచ్చినా అది ప్రేమచే సమాధానం పెట్టుకుంటుంది. కాని సాధారణంగా భారతీయులంటే ఆమెకు నిరసనా, వాళ్ళు బానిసలన్న భావమూ తనబోటి వారిదే ఈ రాజ్యమన్న అహంభావమూ ఆమె జీవితంలోనుండి పోలేదు. అవి పోడానికి నువ్వూ నేనూ కారణభూతులం అవుతాము ఏమో!'' అని పలికింది.

పది నిముషాలు మాటలులేక వారలా కూర్చుండిపోయినారు.

దీర్ఘ వినీల పక్ష్మాల వితానం క్రిందనుండి తన పురుషుణ్ణి జెన్నీ తొంగిచూస్తూ," "ఈమహాపురుషుడు మళ్ళీ స్పృశించడానికి కూడా ఎంత సందేహిస్తున్నాడు?" అనుకుంది.

వెంటనే ఆమె ఆతని మెడచుట్టూ చేతులుపోనిచ్చి "మూర్తీ! లోకం తల్లక్రిందయినా జెన్నీ నీదే!" అని ఆతని తల వంచి ఆతని పెదవులు అతిమధుర పరిమళయుక్తమయిన ప్రణయగాఢతతో అదిమివేసింది.

చతుర్థభాగం

జలపాతం

౧

మూర్తి నాలుగు రోజులు మదరాసులో ఉండి, కాంగ్రెసు నాయకుల్ని, కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాన్ని, హరిజన సేవాసంఘ నాయకుల్నీ చూచినాడు.

వైశ్రాయి ఆంతరంగిక కార్యదర్శి నుండి పన్నెండు దినాలయిన వెనుక ఒక తారీఖు రోజున ఢిల్లీ రావలసిందని ఉత్తరం వచ్చింది. ఈ అయిదవ దినాన రాష్ట్ర గవర్నరుగారిని దర్శించినాడు.

ఈ అయిదు దినాలూ, తాను అమెరికాలో గడిపిన సంవత్సరాలూ మొదలయినవి చర్చించాడు. అందరూ అతన్ని మెచ్చుకుంటూ మాట్లాడారు, కాని అతని కర్తవ్యం ఎవ్వరూ నిర్ణయించలేదు.

లమొనెట్ ఎలిజబెత్తు చేసింది తప్పు అని ఏలా చెప్పగలదు? భార్యతో మూర్తిని పొగడి తమ స్నేహం ఎంత పవిత్రమో ఆమెకు తెల్పినాడు.

"మీ స్నేహం పవిత్రం కాదని నేను ఊహించలేదు, అంత మాత్రాన ఆతణ్ణి నీ చెల్లెలు వివాహం చేసుకొనడానికి నేనెలా సమ్మతించగలను?"

"వివాహానికి ప్రేమ ముఖ్యమంటావా లేక జాతీ సంఘమూ రంగూ ముఖ్యమా ప్రియా!"

"నువ్వు గజంగజం పొడుగు ముందుకువచ్చిన పెదవులు కలిగి, ఊలు జుట్టుతో, పీపాలాంటి కడుతో ఉన్న ఆఫ్రికా పిగ్మీ పిల్లను ప్రేమించగలవా?"

"ప్రేమించడం జరిగిన వెనక ప్రేమను గురించి మాట్లాడాలి కదా! ఇక్కడ జెన్నీ మూర్తినీ, మూర్తి జెన్నీని ప్రేమించు కొంటున్నారు గాదా!"

"మూర్తి ఒక రిక్షాలాగే కూలీ అయితే వారి ప్రేమను నువ్వు ఒప్పుకుంటావా?"

"ఏదో అయితేగియితే అంటే ఏమి లాభం లిజ్జీ! నా ప్రాణస్నేహితుడు నా అనుగుచెల్లెలూ ఒకరినొకరు ప్రేమించుకొని వివాహంచేసుకుంటే నేను ఆనందపూర్ణుడను కానా?"

"ఓహో! కాకేమి? నేను ఉత్తమ జాతి ఇంగ్లీషు బాలికను. మా వంశంలోవాడవు నువ్వు! నీకూ నాకూ కలిగిన ప్రేమను లోకం హర్షిస్తుంది."

"ప్రేమకూ లోకానికీ సంబంధం ఏమిటి?"

"ప్రేమించుకునే మనుష్యులు లోకానికి సంబంధం లేక ఉద్భవించారా?"

లయొనెల్ ఏమిచేయగలడు? ఆతడు విచారపూర్ణ బాధతో కుంగిపోయాడు.

"ఇంతకూ మా జెన్నీ విషయంలో నేనేమిచేయగలను. ఆమె జీవితం దారి ఆమే నిర్ణయించుకోవాలి!" అంటూ ఆతడు తలవాల్చుకొని, తన కచ్చేరీ గదిలోకి వెళ్ళాడు.

ఎలిజబెత్తు మనస్సు కరగలేదు. పైగా పౌరుషంతో దుఃఖం తెచ్చుకొని కన్నీరుపెట్టుకుంటూ ఆ సోఫా పై కూలబడింది.

ఆ చప్పుడు విని లయొనెలు చప్పున తన గదిలోనుండి చక్కా వచ్చాడు. సోఫామీద వాలి లిజ్జీ మూర్ఛపోయినట్టు గడబిడపడుతున్నది. ఇంతట్లో లయొనెలు పరిచారికను వాసన మందు తీసుకరమ్మనిచెప్పి వడగున వెళ్ళి ఫోనుచేశాడు.

పరిచారిక లిజ్జకి ముక్కుదగ్గి ముందు వాసనచూపిస్తూ "యూడి కొలోన్" తో తడిపిన గుడ్డతో నుదురు అద్దుతూ ఉన్నది. ఇంతట్లో డాక్టరుగారు చక్కా వచ్చారు,

ఆయన పరీక్షచేసి ఎలిజబెత్తు గర్భవతి అనిన్నీ ప్రథమం గర్భంతాల్చి ఉన్న బాలికలు కొంత నరాల సంబంధ

మయిన గడబిడలకు పాల్పడతారనీన్నీ, కాని పదిరోజులపాటు మందు ఇచ్చి ఆ తర్వాత గర్భాశయానికీ ఆమె బలానికీ మందు ఇస్తూంటే పురుడు సరీగా జరగగలదనీ ఆ డాక్టరుగారు లయొనెలుకు చెప్పి మందు వ్రాసిఇచ్చాడు,

ఇంతట్లో జెన్నీ ఇంటికివచ్చింది. వదినగారిదగ్గరకు వెళ్ళి కౌగిలించుకొని, ఆమెకి రెండుగంటల పరిచర్యచేసింది లిజ్జీకి ద్రవాహారం ఇచ్చి నిద్రబుచ్చింది.

౨

జెన్నీ రెండు రోజులు సెలవుపెట్టి మూర్తితో ఒక్క మహాప్రవాహానందంతో గడిపింది. ఆతడు పనిమీదవెళ్ళి మళ్లీ వచ్చేవరకూ ఆతనికోసం ఎదురుచూస్తూఉండేది. ఆతన్ని సినీమాలకనీ, విహారాలకనీ తీసుకుపోయేది. రాత్రి రెండు గంటలవరకూ ఆతని ఒడిలో వాలిఉండేది. అసలు నిద్రనేది లేకుండా ఉంటే బాగుండు ననుకునేది.

రెండురోజులూ అయిన వెనక ఉద్యోగానికి వెళుతూ ఉండేది. పని అయిన వెంటనే తిరిగి ఇంటికి రావడం! రావడంతోటే ఎదురుగా ఎల్లప్పుడ ఉండాలని ఆతనికోసం ఎదురు చూడడం!

ఇదంతా చూచే ఎలిజబెత్తుకు మతిపోయింది. ఆరవ రోజు రాత్రి లమొనెలు ఎలిజబెత్తులు తిరుచునాపల్లి వెళ్ళిపోయినారు. ఏడవ రోజుకు ఉత్తరాదికి పెద్ద కొడుకునూ కోడలినీ వారి బిడ్డలనూ చూడడానికి వెళ్ళిన ఎడ్వర్డు కార్లైయెల్ గారూ ఆయన భార్యా ఇంటికివచ్చారు.

ఎడ్వర్డు కార్లయొలుగారు ఐయిదు సంవత్సరాలక్రితమే విశ్రాంతి వేతనం తీసుకు ఉద్యోగంనుండి విరమించాడు. ఆతనికిప్పుడు అరవై రెండు ఏళ్ళు ఉన్నాయి. ఆయన భార్యపేరు డోరిస్. ఆమెకు ఏభై ఎనిమిది సంవత్సరాలున్నాయి.

వారిద్దరూ రావల్పిండిలో పెద్దకొమరుడు మేజరు రిచ్చార్డుకు అతిథులుగా ఉండి అక్కడ నుండి కాశ్మీరము ఆగ్రా. ముస్సోరీ. కరాచీ జయపురం మొదలయినవి తిరిగి రావల్పిండివచ్చి పదిరోజులుండి బయలుదేరి చెన్నపట్నం వచ్చినారు.

కార్లయొలుగారి బంగాళా ఇల్లు కీల్పాకులో పూనమల్లీ రోడ్డుమీద పెద్దతోటమధ్య ఉంది. యూరేషియనైనా మదరాసులో వర్తకంచేసేటట్టి ఉద్యోగాల ఉన్నట్టి బ్రిటిషు పెద్దల గౌరవంపొందుతూ తానూ తన భార్యా బిడ్డలూ వారి ఇళ్ళకు అతిథులుగాపోతూ, తానూ వారిని తమ ఇంటికి విందులకు పిలుస్తూ గౌరవంపొందుతూఉండేవాడు.

కార్లయెలు కుటుంబంలో కొందరు ఇంగ్లీషు విధవలను, కొందరు ఇంగ్లీషు బాలికలను పెళ్ళిచేసుకున్నమాట నిజం. ఆ బాలికలూ ఇంగ్లీషు ఆ వెధవలూ అంతపెద్ద కుటుంబాలవారు కాకపోవచ్చును. కాని పదహారణాల ఆంగ్ల రక్తంవారు.

మిస్టర్ కార్లయెలుగారు ఎంతో చక్కగా పరిశ్రమతో ప్రభుత్వానికి భక్తితో పనిచేసిఉండడంచేత ఎం. ఎస్. ఎం. రైల్వేవారికి చీఫు ఇంజనీరు అయిన రెండేళ్ళకు 1034వ సంవత్సరంలో "నైటు బిరుదంపొంది సర్ ఎడ్వర్డు కార్లయెలుగారు కె. సి ఐ. ఇ." అయ్యారు.

వీరిని ముఖ్య ఇంజనీరును చేయడంలో ప్రభుత్వంవారు రెండు పక్షుల్ని ఒకే బాణంతో కూలవేయగలిగారు. సర్ ఎడ్వర్డు కార్లయెలుగారు భారతీయుడూ, అందుకని ఆయనకే ఈ ఉద్యోగం ఇచ్చాము." అంటూ మొగం ఆవతలికి తిప్పి "ఎల్లాగైనా ఆంగ్లరక్తం ప్రవహించేవానికి ఆ మాత్రమయినా చేయకపోతే ఎల్లాగు" అని ఒకరికొకరు కళ్ళు గీటుకున్నారు.

సర్ ఎడ్వర్డు కార్లయెలుగారు ఇంటికివచ్చారు. వస్తున్నామని తెలియజేయగానే జెన్నిఫర్ తలితండ్రులను ఎదురోక్కవడానికివెళ్ళి ది, ఉండే పరిస్థితులలో ఎల్లమందమూ వచ్చి జెన్నీ తలితండ్రులను వివాహానికి అనుమతి అడగడం కన్న, తానే తన మాతా పితలను ఒప్పించడానికి నిశ్చయం చేసుకుంది.

ఎల్లమంద మూర్తి తన స్వగ్రామం వెళ్ళిపోయినాడు.

ఎల్లమందమూర్తి తన స్వగ్రామం వెళ్ళడానికి నిశ్చయించుకున్న రోజు సర్ ఎడ్వర్డు కార్లయెలువచ్చిన ముందురోజు. ఆ దినం ఒక్క నిమేషం విడవకుండా ఆతడు జెన్నీ తిరిగారు.

"జెన్నీ ఈ మానవ వ్యవస్థ చాలా విచిత్రమయింది. లోకంలో ఉన్న స్త్రీ పురుషులు నూరుల కోట్ల సంఖ్య. అందులో ప్రేమించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నవారి సంఖ్య కొద్ది కోట్లు అయినా ఈ ప్రేమల పరిణామమూ, పరిణితీచరిత్రా ఏరూపాలు పొందుతాయో ఆలోచిస్తూఉంటే నాకు 'ఫాస్టు' చూచి దిగ్భ్రాంతుడయిన బ్రహ్మాండము కనబడుతూఉంటుంది."

"నీకు ఎప్పుడూ ఆలోచనలే, కార్యనిమగ్నత తక్కువా ప్రియతమా?"

" వను నీ అద్భుతమూర్తిని సందర్శించిన యువకుడు మతిలేనివాడై లోకం అంతా తిరుగుతూఉంటాడు "

"లోకంలో ఉన్న యువతీమణులు ఎన్నిజాతులవారు, ఎన్ని దేశాలవారు ఎంతెంత అందంగా ఉన్నవాళ్ళు లేరు?"

"అవి నిజమే సౌందర్య శాస్త్రప్రకారం అందంకలవాళ్ళు ఒక జాతి అనుకుందాం. ఆ జాతిలో అంతరమయిన జాతులకు చెందిన సౌందర్యవతులను, ఒకరకంమానసికప్రవృ

గల యువకులు ప్రేమిస్తారు. అందులో ఒకొక్క అనుభూతి కారణాలవల్ల ఈ మనుష్యుడూ, ఈ స్త్రీ అని కేటాయింపబడి ఉంటారు. ఆ కేటాయింపబడిన జతమనం ఇద్దరం కాబోలు."

"నీ మాట అగమ్యగోచరంగా ఉన్నాయి." అని పకపక నవ్వుతూ జెన్నీ ఆతన్ని గట్టిగా అదుముకొంది.

"జెన్నీ కొన్ని యుగాలు నిన్ను వదిలిఉండాలి!"

ఆ రాత్రి మెయిలుమీద భీమవరం వెళ్ళిపోయినాడు ఎల్లమంద మూర్తి.

3

ఆ మర్నాడు ఉదయం నిడదవోలులో మారి, మూర్తి భీమవరంలో దిగాడు. ఇదివరకే తమ పురోహితుడుగారి పేర టెల్లిగ్రాం అతడు ఈ దినానికి వస్తానని ఇచ్చిఉండడంవల్ల భీమవరం స్టేషనుకు జక్కరంవారూ, భీమవరంవారూ చుట్టు పక్కలవారు హరిజనులెందరోవచ్చి సిద్ధంగా ఉన్నారు. బండి రాగానే ఎల్లమందమూర్తికీ "జయ్"అని వచ్చిన వారందరూ జయజయ ధ్వానాలు సలిపినారు. బండి ఆగగానే ఎల్లమంద దిగినాడు. పరిజలందరూ పూలదండలు వేశారు. ఇద్దరు దండలు వేశారు. హరిజన సంఘంవారు ఎవరిదో కారు పట్టుకు

వచ్చారు. ఎల్లమందను భీమవరం అంతా ఊరేగించి బోర్డు ఆఫీసు దగ్గిర పెద్ద సమావేశం జరిపినారు.

ఎల్లమంద ఉక్కిరిబిక్కిరై, చైతన్యం సగంతప్పి ఈ మహాభావానికి ఉన్న పరమార్థం తర్కించుకుంటూ కూచున్నాడు.

"హరిజనులు యుగయుగాల నుంచీ ఈలా వేదన పడి పోతున్నారు, కాని ఎవరో ఎల్లమంద వంటి కులోద్ధారకులు ఉద్భవించి జాతిని తరింపచేస్తారు.'' అని ఒకరన్నారు.

ఉత్తమ కులాలవారు వింధ్య పర్వతంలాంటి బరువును ఈ కులాలవారిమీద ఎత్తివేసి ఉండడంచేత వారు ఆలా నీచస్థితిలో పడివున్నారు. తప్పు ఉత్తమ కులాలవారిది. ఇన్ని యుగాలనుంచి, ఊళ్ళ బయటను నెట్టి, చూడకూడనివారు, ఉచ్చరింపకూడనివారు, గ్రామంలోనికి రానివ్వకూడనివారు అని చెప్పి వారిని సాంఘికంగా నైతికంగా, ఆర్థికంగా విద్యా విషయికంగా, రాజకీయంగా అతినీచస్థితిలో ఉంచిన పరమ రాక్షసులం మనం !" అని ఒక బ్రాహ్మణ యువకుడు మాట్లాడినాడు.

ఎల్లమంద ఎప్పుడూ ఉపన్యాసాలిచ్చినవాడు కాడు. ఆతడు లేచి పదినిమిషాలు తడబడినాడు అక్కడనుంచి ఎదురుగుండా ప్రేక్షకులూ లేరు. ప్రపంచమూ లేదు. ఆతని ఎదుట ఆతడే ఉన్నాడు. ఆతనికి ఆతడే మాట్లాడుతున్నాడు.

"ఈ పరిస్థితులు ఎల్లా వచ్చాయి? చరిత్ర అతిక్లిష్టంగా ప్రవహించింది. దానికి ఇవి కారణాలనిగానీ, అవి కారణాలనిగాని ఎవరు నిర్ణయించగలరు, ఆనిర్ణయించడంవల్ల ప్రయోజనం ఏముంది. నదిలోపడిన మనుష్యుడు ఏలా పడ్డాడో విచారణచేస్తుంటే ఆతడు ప్రాణం అర్పించుకోవలసివస్తుంది. వెంటనే ఆతన్ని రక్షించాలి.

"హరిజనులకు కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు మనుష్యునకు పది ఎకరాలకు తక్కువగాని భూమిఇవ్వాలి. తక్కినవారిమాట ఎల్లాఉన్నా హరిజనాది హీనవ్యసంఘాలవారికి తప్పక పట్టపరీక్ష వరకు చదువు చెప్పాలి. ఆ శాసనం ఎన్నాటికీ తప్పడానికి వీలు లేదు. ప్రస్తుతం దేవాలయాలకుపోవడం వగైరాలన్నీ కార్యక్రమంలో తర్వాతవస్తాయి అవి కావలసినమాట నిజమే!"

ఈలా ఈలా మహావేగంతో మాట్లాడినాడు.

ఉపన్యాసానంతరం ప్రజలు ఎల్లమందకు బ్రహ్మాండమయిన జయజయధ్వానాలు సలిపినారు.

ఆ మధ్యాహ్నం ఎల్లమంద జక్కారంచేరినాడు. తన గుడిసెదగ్గరకు వెళ్ళాడు. గుడిసెముందు పెద్దపందిరి. తోరణాలు! పందిరిలో కుర్చీలు బల్లలు, మంచం పరుపుదిండ్లు ఉన్నాయి. పరుపులువేసిన మంచంచుట్టూ మూడు వెదురు తడికలు కట్టి ఒక గదిలా సిద్ధంచేసినారు.

ఆ గూడెంలో దొరలు జీవించే విధానం ఎరిగిఉన్న క్రిష్టియనులు ఉన్నారు. వాళ్ళ సహాయంవల్ల చంద్రియ్యా ఈ ఏర్పాటులు చేశాడు. తండ్రిఆపేక్ష అనంతం! తల్లిఆపేక్ష అనంతత్వానికి అవధి ఇవ్వగలదు!! వారిపేరిమమధ్య ఆలాంటి ప్రదేశంలో ఇంగ్లండులో డి. యస్ సి. ఇంజనీరింగు నెగ్గి, అమెరికా రెండేళ్ళు వెళ్ళి ప్రవాహశక్తి జనిత విద్యుచ్ఛక్తిని గురించీ, ప్రవాహశక్తిని గురించీ నేర్చుకొని విజయపత్రాలు పొందిన ఎల్లమంద తడికెల పందిరిక్రింద మకాము.

తన అక్క చెల్లెండ్రు, అన్నదమ్ములు అతివిచిత్రంగా చూస్తున్నారు ఈ మనుష్యుల అతి ప్రాథమిక జీవితం, ఒకే గుడిసెలో అందరూ పడుకోడం! ఇతరులు ఉన్నారనిలేకుండా స్త్రీ పురుష సంగమక్రియ! ఎంతటినీచగతి .

ఏ పాపం చేశావు నా జాతి!

ఎన్ని వేల సంవత్సరాలు ఈ భయంకర నీచస్థితిలో కుళ్ళిపోతూ ఉంటావు మాదిగ జాడా?

నీకు ముక్తి లేదా?

ఎంతటి దీనచరిత్ర జరిగిపోయింది.

తిండి లేకుండా

మొండితనంకప్పే బట్ట లేకుండా

పండ పక్క లేకుండా,

ఉత్తమ జీవితం ఛాయలన్నా సోకకుండా సత్వంలేని హృదయాలు సత్వంలేని మనస్సులు మత్తువాసన, కుళ్ళిన మాంసంవాసన, హీనత్వం లుకలుకలాడే భయంకర వాసన, వైద్యుణ్ణీ, గురువునూ ఎరగని భీభత్సం, సేవ్యం ఎరగని అడవి భూములకన్న హీనమై

నా జాతి!

నా మాదిగ జాతీ!

అశలేని భయంకారస్థల కుళ్ళింగేజాతి!!

ఏ నాటికి నీకు ముక్తి?

ఏ నాటికి నీకు ఏడుగడ?"

ఆతడు వెక్కి, వెక్కి రోదించాడు. తల్లితో తిండి సహించటం లేదని ఆ రాత్రి ఆలాగేపడుకున్నాడు.

గుడిసెలో తల్లీ తండ్రీ, మన తిండివాడికి ఏం సయిస్తుంది అనుకుంటున్నారు. తల్లి నెమ్మదిగా ఏడ్చింది.

"ఊరుకో నా యాలా! అడింటాడు," అని తండ్రి.

"ఎటెంటాడో. సీమెళ్ళొచ్చాడు. ఆడికేంత కూడెట్టవేం ద్రైభమా!" అని ఎక్కి ఎక్కి రోదించింది తల్లి!

నెమ్మదిగా విన్నాడు ఎల్లమంద. "అమ్మా!" అని పిలిచాడు.

తల్లి పరుగునవచ్చి "ఏటి బాబూ!" అని అడిగింది. చిరుగుల చీరకొంగుతూ కన్నీళ్ళు తుడుచుకొంటూ తల్లిని

తన మంచంమీద కూర్చోబెట్టి ఎల్లమంద" అమ్మా! నేను సీమ వెళ్ళి రావడంవల్ల ఈ విధంగా అవలేదు, నాకు తిండి సయించకపోవడమూ దానివల్లకాదు. నాకు సయించేతిండి పెట్టలేకపోతే మీ తప్పేమిఉంది. కాని అసలు మన మాదిగ కులంవాళ్ళూ, ఆలాంటి నీచస్థితిలోఉన్న మాలలు, ఇతరచోట్ల ఉన్న మనబోటివాళ్ళూ అనుభవించే పరమ అసహ్యాకరమైన భరించలేని బాధలు నా మనస్సును వికలంచేశాయి. అందుకు తిండి సయించలేదు. ఇప్పుడు మాత్రం బాగా ఆకలివేస్తూఉంది. తీసుకురా అన్నీ" అని నవ్వుతూ వీపు తట్టినాడు.

ఆ వెఱ్ఱిబాగుల తల్లి ఒక్క గంతువేసి-ది గుడిసెలోకి. ఈ బాలకుడు వస్తున్నాడని తమ చుట్టాలలో కిరస్తానీ మతం పుచ్చుకొని దొరలదగ్గిర బట్లరుపనిచేస్తున్న జకరయ్య దొర సానమ్మ నడిగి ఒక సెట్టు పింగాణీ గిన్నెలు వగయిరాలన్నీ పట్టుకువచ్చాడు. ఒకదాంట్లో బజారునుంచి కొన్న నాలుపొట్టె ఒకదాంట్లో మాంసంకూరా, ఇంకో దాంట్లో అన్నం. మరో దానిలో పులుసూ మొదలయినవన్నీ పట్టుకువచ్చి మంచం దాపున ఉన్న బల్లమీద పెట్టింది.

మనస్సు నిర్మలమయిపోవడంచేత కడుపునిండా భోజనంచేస్తూ ఎల్లమంద తల్లిని ఎంతో మెచ్చుకున్నాడు. తల్లి వెంకమ్మ ఎంతో సంతోషించింది.

ఆతనికి తన చిన్ననాటి భోజనం జ్ఞాపకంవచ్చింది. మూకుడులో గంజీ, నాలుగుమెతుకులూ, ఉప్పుచేతినంచుకోవడమూ, అంతే భోజనం. ఉప్పుగల్లే షడ్రుచులు. సంతకనితల్లి బుధవారంనాడు చిప్పలోపెట్టుకున్న ఆరణాల డబ్బులు అంటే ఆరణాల డబ్బులే రొంటిని ముడేసికొని భీమవరం పోయేది.

అర్ధణాడబ్బులు ఎండుమిరపకాయలు, మూఁడుకానులు ఉప్పు, ఒక అర్ధణా వంకాయలు, కందిపప్పు అణా, ఘురం మసాలా అర్ధణా కొబ్బరినూనె అర్ధణా, వేపనెగనూనె అర్ధణా, ఉప్పుచేపలు అణా, ఒకకాని దుంపలపోగు, పంది మాంసం అర్ధణా ఇదీసంతకర్చు. ఈ కోటీశ్వరుల సంతకర్చుతో వారం అంతా గడవాలి. ఖామందుల ఇంటికో ఏదైనా పండగా పబ్బం, శుభకార్యమూ జగుడురాలువస్తే ఆ రోజు ఇంటిల్లిపాదీ కాస్త రుచులుచూస్తూ కడుపునిండా తింటారు.

ఖామందులు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిలుగారు కాస్త డబ్బూ ఆస్తీ ఉన్నవాడవటంచేతా పదిమంది పిల్లలుగల వాడవటంచేతా వారింటిలో ఏవో శుభకార్యాలు వస్తూనే ఉంటాయి. ఆ శుభకార్యాల సమయంలో సాయంకాలా ఆకుల్లోపెట్టి కులం పాలేరువాళ్ళు ఇంటికిబైట దొడ్డిలో గడ్డి మేటికి ఈవతలగా పదిమందికి సరిపోయే అన్నం, పప్పు, రెండుకూరలు, పులుసు, రెండు పచ్చళ్ళు, పిండివంటరకాలూ

పెడితే వెంకో చంద్రియ్యో మూటలుకట్టుకొని ఇళ్ళకు తీసుకుపోతారు.

ఆలాంటి భోజనాలు ఎన్నిసార్లో తిన్నాడు ఎల్లమంద. చిన్నతనంలో ఇలాంటి శుభకార్యాలు శాస్త్రిలుగారి ఇంట ప్రతిరోజూ జరుగుతూఉం టే బాగుండిపోను అని అనుకున్నాడు.

గాంధీజి కాంగ్రెసు నాయకుడై, హరిజనోద్యమం వచ్చినప్పటినుండీ సభలుజరుగుతున్నాయి. అలాంటి హరిజన మహాసభలలో కూడా రెండు రోజులపాటు కాంగ్రెసు నాయకులు వంటలుచేయించి భోజనాలు పెట్టిస్తున్నారు.

ఎంత మర్గతి తనజాతికి? ఏనాటికి, ఎన్నివందల సంవత్సరాలకైనా కడుపునిండా తినడం తన సంఘానికి రాగలదా అని అనుకుంటూ ఎల్లమంద భోజనం ముగించాడు.

౪

ఎల్లమందమూర్తి ఢిల్లీవెళ్ళి కేంద్రప్రభుత్వం ముఖ్య ఇంజనీరును కలుసుకున్నాడు. ఇంజనీరింగు శాఖా సభ్యుని చూచినాడు తాను ధరించిన విదేశీ దుస్తులు ఆతనికి అసహ్యం వేశాయి. కాని అవి ధరించివెడితేగాని ప్రభుత్వోద్యోగుల్ని చూడడానికవీలులేదు. హృదయానికి ఆదుస్తులంటే ఇష్టంలేదు.

తన సంఘం అతినీచం అవడంచేత ఈ పెద్దరికం విదేశీదుస్తులు ధరించాలి తక్కిన భారతీయులందరితో సమానం. అప్పుడు ఇంకా గొప్పతనం కూడా ఉంది అన్న భావంవస్తుంది కాదా.

అలాంటి భావాలన్నీ మహాత్మునితో మనవి చేసుకున్నాడు.

"మూర్తి వేలకొలది సంవత్సరాలు బాధపడిన మీజాతి బాధా స్నాతులై మహాపవిత్రితపొందాయి నేను మీకు సేవ చేస్తున్నానంటే వట్టి ధర్మపాలనకేకాదు. కాకీ పిచ్చడానికీ కాదు మీ సేవచేసి పవిత్రిత పొందడానికి!'' అని బాపుజీ దీనస్నేతాలు పలికినాడు.

"బాపూజీ! నా కర్తవ్యం నాకు తెలియటంలేదు. ఇంత చదువూ చదువుకొనివచ్చి, నేను ప్రభుత్వోద్యోగం స్వీకరించకుండా ఉంటే నా చదువు వృథా! ఈ చదువు మన దేశానికి ప్రస్తుతం శిరోమణివంటిది. ఆనకట్టలు లేక నదులు ఉపయోగంలేదు. ఆనకట్టలవల్ల విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవిస్తుంది. ఈ శక్తి దేశానికి వెలుగూ పొలాలకు నీరూ. గృహాలకు చిన్న పరిశ్రమలూ ఎన్నివిధాల ఉపయోగం. పూర్వకాలపు గృహపరిశ్రమలూ గ్రామ పరిశ్రమలూ క్రొత్తరూపం పొందుతాయి. వ్యవసాయమూ మరీ రాక్షసంకాకుండా అనేక రూపాల ఉత్తమవిధానాలు అలవరచుకొంటుంది" అని మనవి చేసుకొన్నాడు.

సేవాగ్రామంలో ఉన్నవాళ్ళూ వడుకుతూఉండేవాడు. వడుకుతూ ఉండవచ్చును రాత్రిసమయంలో నడిచేటప్పుడూ ఇతర విధమయిన పనిసమయములోనూ తప్పతక్కినప్పుడు రోజుకు ఒకగంటో రెండుగంటలో ఎందుకువడకకూడదు. ఆ నిశ్చయానికివచ్చి ఆ పనే చేయడానికి సంకల్పించుకొన్నాడు.

సేవాగ్రామంలో ఉండే రోజులో చేతిపరిశ్రమగా విద్యుచ్ఛక్తి విడంబితమయిన వస్తువులు తయారుచేయడం, వీలా అని దీపాలువస్తారాలు ప్రయోగించాడు. వెనుక గొట్టంలో గాజుకీలు పెట్టడం లోపలనుండి రెండుగొట్టాలుగా కలిసేటట్లు ఏర్పాటుచేయడం దీపం వెలగడం. ఈలాంటి చిత్రాలు చేస్తూఉండేవాడు.

తన జక్కరం గ్రామం నుంచీ, ఢిల్లీనుంచీ, సేవాగ్రామంనుంచీ జెన్నీకి రోజువిడిచి రోజుకు ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండేవాడు.

జెన్నీ రోజువిడిచి రోజుకు ముత్యాలలాంటి దస్తూరీతో ఉత్తరాలు రాసేది. ఆ ఉత్తరాన్నీ చక్కనిమంచిగంధం మంజూషలో పెట్టుకునేవాడు. మధ్యమధ్య జెన్నీకి తానూ తనకు జెన్నీ తంతులు ఇచ్చుకొనేవారు.

141, పూనమిల్లిరోడ్డు,
కీల్పాకు మదరాసు
6 మార్చి 1939

"ప్రియతమా!

మా నాన్నకూ, అమ్మకూ నీ విషయం, మన ప్రేమ విషయం చెప్పాను. పెండ్లికి అనుమతి ఇవ్వవలసి దనికోరాను మా తండ్రి ఆలోచించుకోనిమ్మన్నాడు. మా అమ్మ మూతిముడుచుకుంది,

మర్నాడు మా తండ్రి పిలిచి "జెన్నీ ఈ వివాహం నా కేమీ ఇష్టంలేదు. మీ తల్లికీ అంతే! ఆమెతో నువ్వు మాట్లాడు." అన్నాడు.

నేను "ఎందుకు ఇష్టం లేదు డాడీ నీకు?" అని ప్రశ్నించాను.

"ఒక కారణం, మన సంఘమూ పెరయూ సంఘమూ కలియదు. నీ భావికి మంచిది కాదు.

రెండు, ఆ అబ్బాయి ఎంతచదువుకున్నా ఆతడు నీగ్రో జాతి వాడు, మనం తెల్లవాళ్ళం ఈ రెండుజాతులూ కలియడం నేను చూస్తూచూస్తూ ఒప్పుకోదలుచుకోలేను.

మూడు, అసలు ఈ సంధానం నా మనస్సుకు ఎంత ప్రయత్నించినా ఎక్కటంలేదు. ఇది కారణంలేని కారణం.

నువ్వు ఈడుకువచ్చిన పిల్లవు. ఇంకా మైనరువు కావు. ఉద్యోగంలో చేరావు. నీ భవిష్యత్తు నువ్వే నిర్ణయించుకొనే దశలోకివచ్చావు. నీ కుటుంబం మంచీ, నా సంఘం స్థితీ ఆలోచించి నా సలహానే నువ్వు పాటించేటట్లయితే, మూర్తిని భర్తగా భావించుకోవడం మానెయ్యి." ఇవీ మా తండ్రి మాటలు

ఈ రెండో పరాభవంలో నేను భూమిలోకి కుంగిపోయాను ప్రియా! నిజమయిన నిర్మలమయిన ప్రేమ వచ్చినచోట్ల ఈలాంటి అడ్డాలు ఉద్భవిస్తూఉంటాయికాబోలు. నేను మాట్లాడకుండా వచ్చేశాను.

ప్రియతమా! నువ్వు దూరంగాఉన్నావు. నిన్ను వదిలి ఉన్న ప్రతి నిముషమూ యుగాలై పోతున్నది. వైద్యాలయానికి వెళుతున్నాను. ఆ పనిలో మునిగిపోతాను. కాస్త కాళీ వచ్చిందంటే నువ్వు ప్రత్యక్షం అవుతావు. ఎన్ని అడ్డాలు వచ్చినా నువ్వే నాకు. నేనే నీకు. ఈ అనుబంధం విచిత్రమే. నేను డాక్టర్ని. ప్రేమంటే ఒకటి ఉందని నాకు నమ్మకం లేకుండా ఉండేది. ఆలాంటి ప్రేమే మానవజన్మకు అత్యంత ఉత్తమత్వం ఆపాదించే మహత్తర విషయం.

ప్రేమకు కులంలేదు, సంఘంలేదు జాతిలేదు, మానవమైన ఒక మహత్తర వాంఛకు అది పవిత్రరూపం.

ప్రియతమా

నీకు ప్రాణం అంతా ప్రోగుచేసుకొన్న ముద్దులతో
జెన్నీ"

141. పూనమిల్లిరోడ్డు
కీల్పాకు మదరాసు
9 మార్చి 1939

"ప్రియతమమైన ప్రియా !

నీ కౌగిలింతలు స్మృతి మాత్రం అయినా, అవి తలచుకొని పులకరించిపోతూఉంటాను. ని ఫోటోను మాత్రం పలకరించుకొంటాను.

ఇది ఈలా అవుతుందా? ఇన్ని తీపులు బాధాపూర్ణమై స్త్రీలను ముంచెత్తివేస్తవా? భారతీయాంగనలు తమలోని కామవాంఛా బాడబులను కట్టేలుపట్టిఆపుకోగలరు. పాశ్చాత్య స్త్రీలు అగ్నిలా మండిపోగలరు. ఈ రెండూ నాలో ఎప్పుడూ యుద్ధంచేస్తూఉంటాయి. యినా నేను నిన్ను కాంక్షిస్తున్నాను. నాలో తుచ్ఛకామం మొలకలెత్తనేలేదు. సంకరులైనవారికి తుచ్ఛవాంఛే పగ్గాలు తెంపుకొని దాడులుతీసే గోడిగ అవుతుందట కాని నాలో అలాంటిభావాలే కలగవు. ఆ విషయమూ నాకు ఆశ్చర్యం కలగజేస్తూఉంటుంది.

నా ఆత్మ నువ్వే నాకు ఎట్టఎదుట. నాకు బిడాయి లేదు, నీఎదుట నేను తలవంచిన "చెర్రీ" పూలచెట్టునయ్యాను. నాలో వికసించే ప్రతి పూవు నీకోసమే దాచుకొంటున్నాను.

నా అమ్మతో ఒకగంట తీవ్రంగా వాదించాను ప్రాణ స్వరూపా! మన వివాహం విషయం. మా అమ్మ పూర్వ కాలం మనిషి. మా చుట్టాలందరకూ నా ప్రేమ విషయం తెలిసింది. గంటగంటకూ పూటపూటకూ, ఓ చుట్టమో ఓ పక్కవారో, ఓ స్నేహితుడో, ఓ హితురాలో రావడం మా అమ్మతో, నాన్నతో తమ విద్వారం వెలిబుచ్చడం, నన్ను సన్నసన్నగా చీవాట్లుపెట్టడం, నాకు సలహా ఇవ్వడం, నాకో ఉపన్యాసం చదవడం వెళ్ళడమూ!

నేను ఒకొక్క చిరునవ్వు ఒక్కొక్కరికి జవాబుగా అర్పిస్తున్నాను.

నీ మీద ఎలిజబెత్తుకు అంతకోపం ఎందుకూ? నిన్ను విడిచి యుగాలుఉండగలనని నీ ఉద్దేశమా. నా అందం అంతా నీది. నా అందం రహస్యాలు నాకే తెలియవు. నా అందం నువ్వు పరిగ్రహించి అనుభవిస్తున్నప్పుడే ఆ రహస్యాలు నాకు అర్థవంతమవుతాయి కాబోలు.

గాఢ ప్రేమతో ముద్దులు

నీదే జెన్నీ"

౫

ఎల్లమందమూర్తి ప్రతిదినమూ ఉత్తరం రాయడమే "నా హృదయమధ్యగా సింహాసనం అధివసించిఉన్న ప్రియా! మధురమధురమైన ఆలోచనలన్నీ వ్యక్తంచేయలేము. ఉత్తరంలో కాగితమూ కలమూ, ఆలోచనలూ మనమూ!

"కలంపాటలు పాడుతుంది; నాట్యంచేస్తుంది. వీణ, వాయులీనం, మాండొలీనం పియానూ, పిల్లంగోవి గుండెలు కరిగేటట్లు మోగించకలదు. కలం నాట్యంచేస్తుంది. కలం దూరంగా ఉన్న వ్యక్తుల్ని దగ్గరగా దగ్గరగా తీసుకువస్తుంది.

"నాకు నీ ఎదుట మాటలులేవు! కాని నీ ఉత్తరాలు నిన్నే సర్వకాలం నా ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుతున్నాయి.

"ఓయి ప్రియతమేశ్వరీ! నేను దారితెలియని పసిబాలకునిలా ఉన్నాను హడలిప్రపంచాన్ని తెల్లబోయిచూస్తున్నాను. అంతా కొత్తగా కనబడి కంటినీరుతో కరిగిపోతున్నాను. ఆలాంటి నాకు తోటిపిల్లవూ, స్నేహితురాలవై నాకు ధైర్యం చెప్పే గురువువై నీవు కన్పించావు.

ప్రపంచంలో పురుషుడు ముందుకుపోవాలంటే పురుషునికి స్త్రీయే సారథి. ఆలాగే స్త్రీకి పురుషుడనుకుంటాను. ·ది నిర్ధారణగా కు తెలియదు కాని, మొదటివిషయం నాకు

తెలుసును. ప్రాణేశ్వరీ నేను కౌగిలించుకోడానికంటే సిగ్గు పడతాను. నేను చీకటిని, నువ్వు వెన్నెలవెలుగువు.

"కవులు—వెన్నెల చీకటిని తరిమివేస్తుందని వర్ణిస్తారు. నా ఉద్దేశంలో వెన్నెల అత్యంతమయిన దయతో చీకటిని తనతో లయింపచేసుకుంటుందని.

"నీ ప్రేమకు పాత్రుణ్ణా కానా? అనే పవిత్రవిషయం నా కింకా నిర్ణయంగా తేలలేదు. పాత్రాపాత్రదానం అంటూ లేదా ప్రియా!

"నీవంటి దివ్యాంగన ప్రేమ ఎదుట ఉండే కల్మషాన్ని వహించి పవిత్రంచేసే శక్తి కలది.

ఇట్లు నీ పెదవులు భక్తితో
వరం క్రింద ఆస్వాదించే
నీ దాసుడు
మూర్తి

"ప్రియతమేశ్వరీ!

మీ తండ్రికీ, తల్లికీ, ఎలిజబిత్తుకూ చుట్టాలకూ మన ప్రేమ ఏమి అర్థం అవుతుంది. ఎలిజబెత్తు విషయంలో మాత్రం కొంత నాకు ఆశ్చర్యమే కలుగుతూఉన్నది. ఆమె శుద్ధమయిన ఆంగ్లబాలిక! కాబట్టి లయొనెలును వివాహంచేసు

కోకూడదని తల్లీ తండ్రీ చుట్టాలూ మూర్ఖపు పట్టుబడితే, నేను వారందరితో ఎంతో కాలం వాదించి ఒప్పించాను. ఎలిజబెత్తు అప్పుడు నాకు అర్పించిన నమస్కారాలు నా జన్మ అంతకూ సరిపోతాయి. అలాంటి ఎలిజబెత్తు ఈలా తయారయిందంటే కారణం ఉందనే నాకు తోస్తున్నది.

"భరత దేశంలో సాధారణాంగ్లేయుల వర్తన విచిత్రం. ఇంగ్లండులో మాతో సమంగా చదువుకొన్న ఆంగ్లయువకుడు ఏ ఉద్యోగిగానో మన దేశం రాగానే తన తోటి విద్యార్థిని స్నేహితుని ఇక్కడ అవమానిస్తాడు. ఆతని ముక్కు పై కెగసిపోతుంది. ఫారెస్టర్ రాసిన "ఇండియాకు ఒక యాత్ర!" అనే గ్రంథం చదువలేదా ప్రియతమా! ఆ భారతీయుడు తోడి ఉద్యోగిగా వచ్చినా ఆ ఆంగ్లేయుడు లెక్క చేయడు.

"నేను ఇంగ్లండులో చదువుకొంటున్నప్పుడు నన్ను మా కాలేజీవారు వారి కాలిబంతి ఆట జట్టులోనికి తీసుకోవాలని ప్రయత్నించారు, ఎవరో కొందరు తప్ప తక్కినవారు భారతీయ నిగ్గర్ మాతో సమంగా జట్టులో ఉండడమేమిటి అన్నారు.

"కాని నేను ఆటలోనికి వెళ్ళకతప్పిందికాదు మా కాలేజీ జట్టు మూడేళ్ళను చీ నెగ్గటంలేనిది. ఆ యేడు మొదటి స్థానం ఆక్రమించి నెగ్గింది. ప్రతి విజయంలోనూ నేనే

ఎక్కువ గోల్సుచేయడం జరుగుతూఉండేది. ఆఖరి ముఖ్య పందెంలోచేసిన గోల్సు అన్నీ నేనే! అందుచేత మా కాలేజీ వాళ్ళు చేసిన ఉత్సవంలో నేను ప్రధాన నాయకుణ్ణి అయ్యాను. ఆ కాస్త పదవికీ చాలా కష్టంపడినవారున్నారు. ప్రాణేశ్వరీ, "ఈ నిగ్గర్ మనవాళ్ళందరికన్నా బాగా ఆడడమేమిటి?" అని ఒక యువకుడు అతని స్నేహితునితో అంటూఉంటే ఆ ముక్కలు నా చెవిని పడినాయి.

"తెల్లవారు మనదేశం రాజ్యంచేస్తున్నారు. వాళ్ళది ఇండియా! ఈ భావం ఎలిజబెత్తులోఉందని నేను కాస్త అనుకోవటానికి ఆమె మాటలే కారణం.

"ప్రాణప్రియా! నా ఆత్మ మధ్యస్థా ఒక్క మాట మాత్రం బాగా నమ్మ నువ్వు ఏది చేయమంటే అది చేస్తాను. నా జీవిత నౌకకు నువ్వే కెప్టెనువు.

నీ దాసానుదాసుడు

అతిప్రేమ భక్తుడు

నీ పెదవి అమృతం ఆసించే

మూర్తి

15గ గ్రాంటు హోటలు
న్యూఢిల్లీ
8 మార్చి 1939

ప్రియాతి ప్రియబాలికా,

నీ హృదయమే మూర్తిగట్టిన లేఖ అందింది. మీ తండ్రికీ తల్లికీ ఇష్టంలేదన్న వార్త నా గుండెల్లో పిడుగులు కురిపించింది. అయితే మన కర్తవ్య ? మురుగుకాల్వలో పాశ్లే జాతికిచెందిన ఒక దురదృష్టవంతుణ్ణి నువ్వు చేయిపట్టి ఈవలకు లాగినావు. ఏనో ఒక పరమాద్భుతమయిన దర్శనంలా నువ్వు నాకు ఎదుటవచ్చావు. పవిత్రమైన ఆశ్చర్యం కల్పించావు.

"నేను ప్రేమ అంటే ఏమిటో. వివాహం అంటే ఏమిటో ఏ నాడూ ఆలోచించని ప్రాథమిక మనస్తత్వంగల మనుష్యుణ్ణి.

"మాసంఘానికి నిజస్వరూపం నీకుపూర్తిగా తెలియదు. తప్పిజారి ఒక్క గులకరాయి మహారాణి రత్నాల హారాని కెక్కినట్లు, నేను మా సంఘంలోంచి తప్పిజారి బయటపడిన మనుష్యుణ్ణి.

"మా సంఘం సరియైన గుడ్డకట్టడం ఎరగదు, సరియైన తిండిఎరగదు. లోకం అంటే ఏమిటో ఎరగదు. ఒక్క విజ్ఞాన విషయమూ ఎరగదు. మా ఊరి చుట్టుపక్కలఉన్న ఊళ్ళ

విషయంతప్ప మా వాళ్ళేమీ ఎరగరు. వాళ్ళ రాజకీయాలు పెద్ద ఆసాముల దెబ్బలాటలు. వాళ్ళ కావ్యానందం, అసభ్యపు పాటలు పాడుకోవడం కొన్ని చాలా చక్కనివీ రసవంతమయినవీ ఉంటాయి. వాళ్ళ సినీమా తోలుబొమ్మలాట. వాళ్ళ పండగభోజనం చచ్చిన గొడ్డుమాంసం. వాళ్ళ బిడ్డల ఆటలు పేడపోగు చెయ్యడం, దుమ్ములో పొర్లడం. వాళ్ళ చదువు నోటిలో వేళ్ళు పెట్టుకోవడం, వాళ్ళ ఉద్యోగం దేహం వంచి, పొలంపని. అందుకు జీతం చిక్కుడు గింజలు.

"మా అత్తరు వాసనలు కుళ్ళుకంపు. మా రంగు నల్ల కాటుదున్న. మా తలలు నూనెలెరగవు, మా ఒళ్ళు సబ్బులెరగవు, మా గుడ్డలు తెలుపు, ప్రకాశమూ ఎరగవు. మా కామాలు తిన్నగా స్త్రీపురుషులు కలియడమే!

"మా హంస తూలికాతల్పాలు నులకమంచం, పొలంగట్టు, ఇంటిముందు స్థలం. మా మోటార్లు యజమాని వ్యవసాయం బళ్ళు. మా చుట్టాలు నక్కలు, ఊరకుక్కలు, రాబందులు, పందులు.

మా దేవుళు పీనుగుల అమ్మవార్లు, మా గుళ్ళు పాడల గొట్టె పోతరాజు గుడిసె.

"మేం అత్తరువులు, అగరువత్తులు, సబ్బులు, తల నూనెలు. దువ్వెనలు ఎరగము.

"చీనాతో, అల్యూమినతో, ఇత్తడితో కంచుతో రాగితో చేసిన వస్తువులు ఎరగం.

"మా కంచాలు మట్టిచిప్పలు, మా వంటసామాను కుండలు, మూకుళ్లు దాకలు కజ్జితెడు.

"ప్రాణకాంతా ఆలాంటి పేటకుప్పలో నేను ఉద్భవించాను. పెరిగాను నీ ఎదుట నిలిచాను.

"నన్నంటి నాచరిత్ర క్రీనీడలా కూడా వస్తుందికాబోలు నా పేరు వినేసరికే మీ తలితండ్రులకు భయంవేసింది

"ఏమిటి మన కర్తవ్యం? ఈ విషయం ఇంతటిది!

"ఇక కేంద్రప్రభుత్వంవారు నాకు తాత్కాలికంగా ప్రవాహజనిత విద్యుచ్ఛక్తి స్థలనూ ఆనకట్టలను పరీక్షచేసే ఉద్యోగిగా అయిదువందల రూపాయిల జీతంమీద ఏర్పాటు చేశారు కర్చులు వేరేనట. మొదటితరగతి రెండు టిక్కెట్లూ బేటాకు రోజుకు పదిహేను రూపాయలు. కారుకు వేరే భత్యం ఇస్తారట. నా ఉద్యోగ ఏడాదివరకు తాత్కాలికమట. ఆ తర్వాత నే నిచ్చే నివేదికా. ప్రణాళికలబట్టి ఆ ఉద్యోగం ఉంచడమో తీసివేయడమో చూస్తారట. నేను 15వ తారీఖున ఉద్యోగంలో చేరుతున్నాను.

నా ఆఫీసు న్యూఢిల్లీలోనే ప్రభుత్వంవారు ఏర్పాటు చేశారు. నేను కేంద్రప్రభుత్వ ముఖ్య ఇంజనీరుగారికి లోబడి పనిచేయాలి. ఆయనే నాకో టైపిస్టునూ ఒక గుమాస్తానూ, బంట్రోతునూ ఇచ్చినారు. నా ఆఫీసు ముఖ్య ఇంజనీరు ఆఫీసులో భాగం. నేను నెలతరబడి తిరుగుతూ ఢిల్లీ చేరకుండా నే ఉంటూఉండవచ్చును. అలాంటప్పుడు నా ఆఫీసు నాతోనే వస్తుంది.

"నేను ఎప్పటికప్పుడు రిపోర్టులు పంపవచ్చును. ఈరోజు ఉదయమే ఒక చిన్న చక్కని బంగాళా న్యూఢిల్లీలో నాకు చూచిపెట్టారు.

"నువ్వు ఢిల్లీలో వైద్యురాలవు అయితే? మనకు మన ఇల్లు ఎంత హాయిగా సరిపోతుంది. వేసవికాలంలోకూడా ఉండాలంటే వట్టివేళ్ళ తడికలూ అవిఏర్పాటుచేసుకోవచ్చును.

ప్రాణేశ్వరీ పట్టినచేయి విడువ
బోకు. నేను దారి తెలియని
పాంథుణ్ణి ఢిల్లీకూడా నువ్వు
దగ్గరలేక అడవిలా ఉన్నది.
నీ మహా మధురచుంబనాలాసించే
నీ మూర్తి."

51 రీడింగ్‌వీధి
న్యూఢిల్లీ
10 మార్చి 1939.

"చేరాను ప్రాణేశ్వరీ కొత్త బంగాళాలో. ముద్దుగు లికే తోట ఉంది. నాకంతా కొత్తగాఉంది. ఆఫీసు పని ముందుగా పదిహేను రోజులపాటు నేర్చుకోవాలట. ఆపైన పంజాబులోని ఆనకట్టలు పరీక్షకు ఏప్రియల్ నెల ఆరంభంలో వెళ్ళవలసిఉన్నది.

"చుట్టాలు అందరూ మనకు వ్యతిరేకంగా ఉన్నారా? నా వివాహాంసంగతి మా జకర్రంలో వచ్చింది. రంగూన్ వెళ్ళి కూలీపనిచేసి, తర్వాత కూలీల కంట్రాక్టుచేసి మా కులం ఒకాయన ఏలూరుదగ్గిర దెందులూరు అనే గ్రామా నికి చెందిన దెందులూరి రామస్వామినాయుడు అనేఆయన చాలా భాగ్యవంతుడున్నాడు. వారి అమ్మాయిని నాకు ఇస్తా మని వచ్చారు. ఒక పంతులమ్మనుపెట్టి ఆ అమ్మాయికి చదువు చెప్పించారట.

"కాకినాడలో ఒక మా కులం అమ్మాయి బ్రహ్మ సమాజికుల పోషణలో పెరిగి బి. యే లో నెగ్గిన అమ్మాయి ఉంది. ఇప్పుడు ఆంధ్రాయూనివర్శిటీలో ఎం. ఏ. చదువు తున్నది. ఆ అమ్మాయి సంబంధం ఆలోచింపవలసిందని

మరొక రాయబారంవచ్చింది. ఈ రెండు రాయబారాలు నేను మా ఊళ్ళో ఉండగా నేవచ్చాయి. నాకు నవ్వువచ్చింది. మా వాళ్ళందరితోనూ నా వివాహం విషయం ప్రస్తుతం ఆలోచింపవద్దనీ, నా హృదయంలో వేరే ఒక సంబంధం ఉందనీ తెలిపాను.

"నాకు ఉద్యోగంఅయి ది ఇంక నా తలితండ్రుల విషయమూ. నా అన్నదమ్ముల అక్కచెల్లెండ్ల విషయమూ ఆలోచిస్తాను.

"వారందరినీ తీసుకవెళ్ళి మా దేశంలో ఒక పెద్దనగరంలోఉంచి వారికి తగిన సదుపాయాలూ, చదువూ ఏర్పాటు చేయాలని ఒక ఆలోచనఉంది. ఢిల్లీ మొదలయిన ప్రదేశాలనీ ఒకమారు తిప్పుతాను. మా అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెండ్రకు చదువుల విషయం ఒకటి జాగర్తగా ఆలోచిస్తున్నాను.

"ఇక మన భవిష్యత్తు ప్రాణప్రియా? ఏమిచేయాలి నేను? నాకు నువ్వు ఈజన్మలో ఎందుకుప్రత్యక్షం అయ్యావు? అయిన దానివి అయి ఊరుకోక ఈ ప్రపంచప్రేమ మహాచరిత్రలో ఎప్పుడు సంభవించని సంఘటన ఒక తెల్లబాలిక ఒక నల్లవాణ్ణి ప్రేమించడం సంభవింపచేశావు ఎందుకు?

"నేను నిన్ను ముట్టుకుంటేనే నీకు నా నలుపు అంటు తుందేమోనని భయపడ్డాను. వెనక "డెస్డిమోనా ఒథెల్లోను వివాహం చేసుకుంది. ఒథెల్లో నా అంత నలుపు అయి ఉండడు. అయినా ఒథెల్లోలా నాకు అనుమానం అనే పిశాచం లేనే లేదు. నా జన్మ పవిత్రీకృతమైనది నీది. నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు ఆ జన్మను చేసుకో నాకేమీ అవసరం లేదు. "నాకు" అని అనడం ఏమిటి? నీలో ఐక్యమైపోయిన తర్వాత "నేను" అని విడిగా ఏలా ఉండగలను?

"నా సామ్రాజ్ఞీ "మన ప్రేమ" అనే దివ్యసన్నివేశం జరిగిన తర్వాత ఇంకా సంపూర్ణ చైతన్యం కలుగలేదు. ఏదో మహామత్తతతో తిరుగుతున్నాను. ధవళ శరీర కాంతి వికాసిత విలాసినులు ఆశ్చర్యం వారిని చేసుకుంటూ ఉండడము ఉన్నది. అయినా నువ్వు ఏ దివ్యకారణం చేత నన్ను స్వీకరించ పూను కొన్నావో ఆ కారణం కారణరహితంగానే నాకు కనబడు తున్నది.

"లయొనెలు నాకు ఇంతవరకూ మూడు ఉత్తరాలు రాసినాడు. నా ఉద్యోగానికి నాకు పూర్తిగా అభినందనాలు పంపాడు. ఎలిజబెత్తు విషయంలో తనకు ఏమీ గాఢస్నేహం కాక నిస్సంబంధుడుగా ఉన్నానన్నాడు. ఒక మన వివాహం విష యం ఆ బాలికకు ఏమీ ఇష్టం లేదట. అందుకు తన్ను నేను

క్షమించాలట. తన యందు మునపటికన్న ఎక్కువ ప్రేమగా ఆమె సంచరిస్తున్నదట. నేను దక్షిణాదికి వెళ్ళినప్పుడు తనకు అతిథిగా ఉండాలట. నన్ను తమకు అతిథిగా ఉండమని "లిజ్జీ" కోరిందట.

"ఈ మనఃపరిస్థితి విచిత్రమయినది కాదా జెన్నీ ప్రియా? జెన్నీ ప్రియా ఎప్పుడు నిన్ను చూడడం? ఎప్పుడూ? నీ శరీర సౌరభాలలో తేలిపోవడం? ఎప్పుడు నీ దివ్యమూర్తిని రెప్పలువాల్చక అనిమిషుడనై చూచి ఏ అద్భుతానందం లోనో తేలిపోవడం ఎప్పుడు, ఎప్పుడు? నువ్వు సెలవుపెట్టి ఢిల్లీ ఒకసారి వెంటనేవచ్చి మన ఇల్లు చూచిపోగలవా? నీ గులాబీమొగ్గ పెదవుల నాస్వాదించే,

నీ పాదాలకడ భక్తుడు.

మూర్తి."

౬

మూర్తి రాసిన ఉత్తరాలు తన హృదయందగ్గిర దాచుకొనేది జెన్నీ ఒక్కొక్క ఉత్తరం ఎన్నెన్నిసారులు చదువుకుందో. జెన్నీ ఉత్తరాలూ మూర్తీ కోటిసార్లూ చదువుకొనేవాడు. ఆమె ఉత్తరాలు ఒకటో రెండో అతని హృదయంకడ ఉండేవి.

పదిరోజులు సెలవుపెట్టి జెన్నీ ఢిల్లీ బయలుదేరింది. ఎందుకు బయలుదేరుతోందో తలిదండ్రులకు తెలిసింది. తండ్రి పిలిచి "జెన్నీ నువ్వు ఎందుకు సెలవుపెట్టి ఢిల్లీవెళు తున్నావో నాకు తెలుసును. ఈ రోజుల్లో యువతీయువకులకు విపరీతంగా తిరుగుబాటు భావాలు తాండవంచేస్తున్నాయి, ఒకచటి మాత్రం నమ్మా! నువ్వు ఆ సిగ్గల్ను వివాహంచేసు కున్నావా నీ మొఖం నీ తలితండ్రులకు చూపించనక్కరలేదు. మీ పెద్దన్నా నాతో ఏకీభవించాడు. నీకు నా సంపాదనపైన ఒక్కటీరాదు. మీ అమ్మనమ్మ తన డబ్బంతా నీకు ఇవ్వడానికి వీలురాసినమాట నిజం. కాని నేనూ మీ అమ్మ మా శాయ శక్తులా ఆమె వీలునామానుండి నీపేరు తీయించివేస్తాము. వివాహంఅయిన మరుసటి నిముషంనుండి నీ ముఖం మాకు చూపించనక్కరలేదు. ఇక వెళ్ళు! అన్నాడు.

జెన్నీ ముఖంలో కత్తివాటువేస్తే నెత్తురుచుక్క లేదు. అలాగే పదినిముషాలు నిలుచుంది. ఒక్కసారిగా మొఖం అంతా రక్తంపోటెత్తుకువచ్చి ఆపిల్ పండు ఎరుపులా అయి పోయింది. డాక్టరు అవడంచేతా, ఎప్పుడూ దేనికీ భయపడిన జాతిబాలిక కాకపోవడంవల్ల, వెంటనే దిట్టరి అయిపోయింది. పకపక నవ్వింది.

"డాడీ, నేను నీ కూతుర్ని. మా అమ్మపోలికలు నాలో ఏమీ లేవు. ఆ సంగతి అందరికన్న బాగా నీకు తెలుసును. నేను మూర్తిని పెళ్ళి చేసుకోడమే కాదు, మూర్తి మతమే నేనూ పుచ్చుకుంటున్నాను. పెళ్ళి అయినవరకూ మీరు చూస్తూఉండ నవసరంలేదు. ఈ క్షణంనుంచి నా మొఖం మీదదృష్టిసివేసి మీ హృదయాలను కష్టపెట్ట దలచుకోలేదు. నేను రాతిమనిషిదానినీ, సైతానుహృదయం కలదానినీ అని అనుకోండి. అందుకు సర్వవిధాలా తగినదాన్నే. కాని మీ మీదా నాకున్న ప్రేమా గౌరవం ఏనాటికీపోదని గ్రహించండి. ఇక సెలవు." అని ఆమె నిదానంగా వెళ్ళిపోయి తాను ఈ మధ్యనే కొనుక్కొన్న చిన్నకారెక్కి డ్రైవరును కారు నడపమన్నది.

ఢిల్లీ ఎక్స్‌ప్రెస్సులో ఇదివరకే సెకండు క్లాసులో ఒక సీటు ఏర్పాటుచేసుకొనిఉంది. డాక్టరు జెన్నిఫరు ఉదయం కారులో దిగి సామాను బండిలోసర్దుకొని కూర్చుంది. రైలు నడక ప్రారంభించింది. చూపులేని చూపులతో కిటికీలో నుండి చూస్తోఉంది. ప్రపంచంలో ప్రేమచరిత్ర సంభవించదు. సంభవిస్తే దారిపొడుగునా అన్నీ గడ్డయిన అడ్డులే అనుకొంది.

ఆతడు నల్లవాడని తాను ప్రేమించిందా? మనుష్యులలో ఫ్రాయిడ్ చెప్పినట్లు వ్యతిరేక హృదయతత్వం ఉంటుంది. అంద

మయిన అమ్మాయి కోతివంటివాడిని ప్రేమిస్తుంది. మన్మథుడు వంటి భర్తనువదలి పుచ్చుకుంకని మిండగాణ్ణిచేసుకునే అప్స రసలుంటారట. రసజ్ఞుడు, విజ్ఞానిఅయిన పురుషుని చేసుకోటం మాని. బండవాణ్ణి నీచభావయుతుని ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకుం టుందట. అమెరికాలో నీగ్రోలను తెల్లవారు తను సర్వస్వం అర్పించేటంత గాఢంగా ప్రేమిస్తారట. ఆలాగే తానూ అయిందేమో !

అయితే తన ప్రియుడు కారు నల్లవాడుకాడు. మోము చాలా గంభీరమైంది. ఆమోమే తెల్లవారి మోమైతే అపోలోతో సమమైనవాడని పోల్చేవారే! బలమైనవాడు. కష్టపడి ఉన్నతవిద్య సంపాదించుకొన్నాడు. రసజ్ఞుడు, జ్ఞాన పిపాసి. సత్పురుషుడు, ఉత్తమగుణపూర్ణుడు. మహారాణులు పాదదాసీలుగా రావ సిన వ్యక్తిత్వం కలవాడు. ఇవన్నీ కలిసి తన్ను ఆతని హృదయంలోనికి వాలిపోవచేసి ఉంటాయి.

ప్రాయిడు తత్వం నిజం వచ్చును, కాకపోవచ్చును. కాని ఆ బాలకుడే తనకు ఏడుగడ తన ప్రాణాధిక్యం. తన్ను స్త్రీనిగావాంఛించినట్టీ, భార్యగావాంఛించినట్టీవారిలో ఎంతో అందమైనవారూ ఉన్నారు, తెలివైనవారున్నారు, అద్భుత మైనవారూ ఉన్నారు. కాని వారెవ్వరూ తన హృదయంలో ఇంతైనా స్పందనం కలగజేయలేకపోయారు.

తనకు తన అన్నగారు మూర్తిని గురించి ఉత్తరాలు రాసే నాడే ఏదో విచిత్రమయిన ఆనందం కలిగేది. హిందూ వేదాంతంలో చెప్పినట్లు పూర్వకర్మ అంటూ ఒకటుందేమో ? తనలో హైందవ రక్తం ఉంది, అది ఊరికే పోతుందా ? ఆ ఏనాటి సంబంధంవల్లనో మూర్తి తనకు సర్వస్వమూ అయ్యాడు. తనజాతి పోనీ, గౌరవంపోనీ, ధనంపోనీ తనకు కావలసింది తనమూర్తి.

తనమూర్తి తన పురుషుడు కానినాడు. తన్ను ఆతడు కౌగిలించుకోలేని దినం తనకు సంభవించిననాడు తన్ను మహోద్రేక కామకాంక్షా పరితృప్తిలో పరవశను చేసి ఆతడు కరిగించలేని క్షణం అసన్నమయిననాడు తాను దేహమే వీడుతుంది.

ప్రేమకు కారణాలు ఉండగలవా ? ప్రేమ పరిశోధనాతీతమయిన ఒక అమృతసంస్థ. ఒక స్త్రీ నలుగురు పురుషుల్ని ఒకే విధంగా ప్రేమించి దేహం ర్పిస్తూ ఉండగలదట. ఒక స్త్రీ ఒక్క పురుషుని ప్రేమించడమే ఎరగకుండా జీవితం ముగించగలదట. ఒక స్త్రీ ఒక పురుషుని హిమాలయ శిఖరితంగా ప్రేమించి వానికి తన దేహం అర్పించదట, కాని ఏమీ ప్రేమించని పశువులాంటివానికి దేహం అర్పించడానికి ఏమీ సందేహించదట. ఒక స్త్రీ తాను ప్రేమించినవానికీ మరి ఎవ్వరికీ

దేహంఅర్పించడం అనే భావంవచ్చి మూర్ఛలూ మొద లయిన జబ్బులుపట్టుకొని బాధపడుతుందట.

తాను మాత్రం వక్రభావరహితఅయిన స్త్రీ! పరమ సౌందర్యదేహం కలిగిన స్త్రీ ఒక్కడే పురుషుని ప్రేమించ గలిగిన స్త్రీ ప్రేమించిన పురుషుని తనలో లయింపచేసుకొని తాను ఆతనలో లయమై దివ్యా నందం పొందగలిగిన స్త్రీ.

ప్రేమకోసం ఆకాశం అంటగలదు. ప్రేమను సర్వఅను భవాలుకన్నా మహాదనుభవంగా ఆనందించగల పరమ యువతి. తండ్రి అడ్డయినా ప్రపంచమే అడ్డయినా తన పురు షుణ్ణి తాను పొందితీరుతుంది.

తనకు తన అమ్మమ్మ ధనం రాకపోతే భయమా? తాను ఈ ప్రపంచభోగాలు కత్తిరింకబంటివరకూ ఆనందించ దలచుకున్నదా? ఇదివరదాకా తన దేహం ఇతరులుచూచి ఆనం దించడానికనుకున్నది తాను ఎవరో తెరవెనక నున్న ఒక పురుషునితో ఒకనాడు లోకాలను ఆవరించే ప్రేమను అనుభ విస్తాను అని నమ్మింది ఆలాంటి పురుషుడు పుణ్యదినాన తన ఎదుటికి వచ్చిననాడే కరిగిపోయింది. తానేపోయి ఆతన్ని ప్రేమిస్తున్నానని తెలుపుకుంది.

ఆలాంటి సందర్భంలో తన తండ్రి తన కోర్కెను సఫ లంచేయకపోవడం విచిత్రమే!

రైలు అప్పది.—జెన్నీ తన సంఘ పారిశుధ్యం తాను రక్షించుకోవాలని తన బిడ్డల్ని ఏ తండ్రి యినా అదుపాజ్ఞ లలో ఉంచకూడదా ?

జెన్నీ హృదయం:-సంఘపారిశుధ్యం ఏమటి ? ఎక్కడ ఉన్నది. బ్రిటిషుజాతి స్వచ్ఛమయినదా. బ్రిటిషు రక్తంలో కెల్టిల్, జర్మన్, లాటిన్, స్లావోనికీ యూధరక్తాలు లేవా ? ఏమో ఏ నీగ్రోరక్తంఉన్నదో. అమెరికాజాతి స్వచ్ఛమా? జాతి సంకరత ఎప్పుడూ జరుగుతూనేఉంటుంది. అందులో మం జాతి ?

రైలు చక్రాలు:—ఓసి మూర్ఖబాలికా నువ్వు వివాహం చేసుకోదలుచున్నది భారతిసంఘంలో అతితక్కువకులంలో ఉద్భవించిన బాలుడు.

జెన్నీ గర్వం:—అందుకే ఆతణ్ణి తప్పకుండా చేసు కుంటాను! తెల్లజాతులలో అతినికృష్టమయిన అతిఆఖరుసంఘం లోనుంచి నేను ఉద్భవించలేదూ?

౭

జెన్నీ బెజవాడనుంచి పక్కవేసుకొని వెంటతీసుకు వచ్చిన నవలలు మాసపత్రికలూ చదవాలని ప్రయత్నిం

చింది, కాని లాభంలేకపోయింది. మదరాసునుంచి ఎలా ప్రయాణంచేసిందో. ఏదో నిద్రవచ్చేది. బొమ్మలుచూస్తూ కూర్చుంది. కొందరు దద్దమ్మ మగవాళ్ళూ. నిజంగా స్త్రీ సౌందర్యం దర్శించి ఆనందించేవాళ్ళూ అటూఇటూ తిరుగుతూ ఆమెను గాఢంగాచూచారు. కాని వాళ్ళు చూస్తున్నవిషయమే ఆమె గ్రహించలేదు.

తన ప్రాణప్రియుని కలలుకంటూ పడుకుంది, చూపులలో ఆతడు ప్రత్యక్షమయ్యే చూపులతో దెసలుచూస్తూ కూర్చుంది

ఆమె బండిలో ఎవరో భారతీయాంగనలు ముగ్గురు ప్రయాణంచేస్తున్నారు. అందులో ఇద్దరు ఒకకుటుంబంవారు. ఒక అమ్మాయి భర్తతో ఢిల్లీ వెడుతున్నది. ఆ భర్త వేరే రెండవతరగతిలో ప్రయాణంచేస్తున్నాడు. ఆడవారి అందాల ముఖమూ, రూపమూ చూస్తూ ఇటూఅటూ పచారుచేసినంత మాత్రాన మగవాళ్ళు చచ్చువాళ్ళయిపోరు కాని ఆ చూడడంలో పురుషులువట్టి శుంఠలు గాక, సద్బుద్ధితోచూచే రసగ్రహణపారీణులుగానో వ్యక్తంఅవుతారు అని అనుకుంది జెన్నీ. హైందవయువతి భర్త, నిముషానికోసారు ఈ ఆడవారి బండికి భార్యతో ఏదో మాట్లాడడానికి వచ్చినట్లు నటిస్తూ జెన్నీని తేరిపార చూస్తూఉండేవాడు.

ఆ అమ్మాయికి పదినెనిమిదేండ్లు ఉంటాయి. అందమైనబాలిక, బంగారు ఛాయకలది ముక్కున, చెవులనూ అసలు వజ్రాల ఆభరణాలు తళుక్కుమంటూ మరీ అందం తెస్తున్నాయి. ఆ అమ్మాయి తనభర్త అంటే పట్టరాని బడాయితో, ప్రేమతో ఉందని ఆమె కళ్ళల్లో కాంతులే జెన్నీకి చెప్పాయి. అంతచక్కని భార్యను పెట్టుకొని ఇంకో బాలికమీదకు ఆ యువకుడు తన చూపులు ఏలా ప్రసరింపగలడు? ఆ చూపుల్లో కాంతులు పోరాడుతున్నాయి.

ఆ అమ్మాయిని ఏడిపించాలని జెన్నీకి అల్లరిబుద్ధిపుట్టింది. తోర్నకల్లుదగ్గిర న్నాంగిన్నెల దొంతర భార్యకుపట్టించుకు వచ్చాడా యువకుడు. ఆ సమయంలో జెన్నీ ఆ యువకుడి వీపుతట్టి "ఏమండీ! నాకు ఇంగీషుభోజనం ఇంకారాలేదు, ందుకో కనుక్కు వస్తారా?" అని ఒడిగింది.

ఆ ఆబ్బాయి ఉబ్బి తబ్బిబ్బయిపోయాడు. గబుక్కున పసిగిడబోయి, ప్లాటుఫారంమీద తల్లకిందులాపడ్డాడు. జెన్నీ కిందకుదిగి అతన్ని లేవదీసింది. అతడు "మెమే" మని ఏవో కృతజ్ఞత తెలుపబోయాడు. అప్పుడు జెన్నీ ఆతనిభార్య వింటూండగానే "ఏమయ్యా. అంత అందమయిన భార్యనుతీసుకు వెళుతూ మనస్సు నిర్మలంగా ఉంచుకోపోతే తలకిందులుగా పడతామరి. వెళ్ళు నీ పని చూసుకో! నీ భార్యను నేను జాగ

ర్తగాచూస్తానులే. నువ్వు స్టేషనుస్టేషనుకు మా పెట్టెకువచ్చి మా కందరికీ విసుగుపట్టిస్తున్నావు. అంతగా నీవుపట్టలేకపోతే నీ భార్యను నీ పెట్టెకే తీసుకువెళ్ళు!" అన్నది.

ఆయువకుడు తెల్లబోయి తలవంచుకొని తనపెట్టెకు వెళ్ళి పోయాడు. జెన్నీ తనపెట్టెలోనికి వచ్చేసరికి ఆ అమ్మాయికి కళ్ళవెంట నీరు తిరుగుతున్నాయి. జెన్నీ ఆమెను బుజ్జగించి ఆమె హృదయం చూరగొంది. "రహస్యంచెప్పు స్నేహితురాలా!" అని ఆ బాలిక నడిగింది. ఆ బాలిక బి. యే. ప్యాసయిందట, వాళ్ళు అయ్యంగారులు. ఆ కుఱ్ఱవానితండ్రి ఇంపీరియల్ బాంకు కాషియరట. చాలా ధనవంతుడట. ఈ అబ్బాయి లెక్కలలో బి. యే. ఆనర్సు మొదటితరగతిలో నెగ్గి వ్యాపార లెక్కల పరీక్షకుచదివి నెగ్గాడట. ఆతనికి ప్రభుత్వం వారి అక్కౌంటెంటు జనరల్ ఆఫీసులో ఉద్యోగంఅయిందట. పెళ్ళిఅయిన ఏ రెండుమూడు నెలలో ఆ బాలికా ఆతడూ అతి ప్రేమగా ఉన్నారట. అక్కడనుంచి తగాడు సినీమాతారల వెంటా, కొంచెం తళుక్కుమనే జావకడి మనస్సుగల డాబు వేషాల బాలికలవెంటా తుక్కులాతిరగడం ప్రారంభించాడుట. అందుకని తండ్రి బ్రహ్మప్రళయంచేసి, ఈఉద్యోగం ఇప్పించాడుట. ఢిల్లీచేరి ఇల్లుచూసుకొని, ఆ అమ్మాయిని తీసుకువెళ్ళుచున్నాడట. ఇవన్నీ జెన్నీతోచెప్పుకుని ఆ అమ్మాయి కుళ్ళిపోయింది. ఇక జెన్నీలో దాగివున్న మాతృశక్తి విజృంభించింది. ఆ బాలికను

తన చరిత్ర చూచాయగా అందించింది.

ఆ తర్వాత నాలుగు ముఖ్యఉపాయాలు అవలింభింప మని సలహాఇచ్చింది.

1. కొత్త పద్ధతులపైన చక్కగా అలంకరించుకొనుట.
2. ఇంటిలో తోటపనీ, గోడబంతి ఆటా అవీచేసి కసరతుచేస్తూ దేహాన్ని సౌష్టవంగా బాగాచేసుకొనుట.
3. స్త్రీ పురుష సంబంధం విషయంలో తాను విముఖంగా ఉన్నట్లు నటించుట.
4. భర్త వచ్చినదీ, లేనిదీ, ఉన్నదీ, వెళ్ళినదీ ఏమీ గమనించనట్లు నటించుట.

వీనిని ఆచరిస్తూ కొన్ని హాయలుచూపిస్తూ ఉండాలనీన్నీ, ఇల్లుదాటి వెళ్ళి ఇతర పురుషులచూస్తున్నట్లు నటించవద్దనీ, ఇంగ్లీషు గ్రంధాలు, రాజకీయాలు, వేదాంతాలు కళలు ఈ విషయాలవి తెప్పించుకొని చదువుతూఉండమనీ, ఇంగ్లీషు నూనెరంగులూ, కుంచెలూ వగయిరా సామాను తెప్పించుకుని బొమ్మలు వేస్తూఉండమనీ జెన్నీ ఉపాయం చెప్పింది.

౮

జెన్నీ ఢిల్లీలో దిగీదిగడంతోటే "జెన్నీ" అంటూ మూర్తి ఎదురుపడి, ఆమె రెండుచేతులూ పట్టుకొని, ఆమె కళ్ళల్లోకి గాఢంగా తమిగా తేరిపారచూశాడు. ఆమె అంత మంది ఉన్నా ఆతని కౌగిలిలోనికి ఉరికింది. మూర్తి చప్రాసీ ఆమె సామానుపట్టుకు - గా వారిరువురు "వచ్చావా నా రాణీ!" అంటూ ఎలా ఉన్నావు "నరుడా!" అంటూ బయటకు వెళ్ళారు. మూర్తి ఒక మంచి పాత కారు కొనుక్కున్నాడు. ఆ కారులో ఎక్కి ముందు డ్రైవరూ, చప్రాసి కూర్చుండగా, వెనక తానూ, తన ప్రియురాలు కూర్చుండినారు కారు తిన్నగా మూర్తి బంగాళాకు వెళ్ళింది.

బంగాళా చిన్నది. అందంగా ఉంది. ఈ కొద్దిరోజులలో ఎంత శుభ్రంగా ఉంచాడు. గృహం మగవానివల్ల శుభ్రత పొందగలదు, స్త్రీవల్ల సౌందర్యం సముపార్జించుకొంటుంది.

"చక్కని ఇల్లు, ప్రియతమా! చాలా అందంగా నేను ఈ ఇంటి బాలికను అలంకరించవలసిఉంది." అని ఆ బాలిక స్నానాల గదిలోనికిపోయింది. ఆమె అతని బంగాళా ఉండ

డానికీ, ఆతడు ఆమె ఢిల్లీలో ఉన్నన్నాళ్ళూ తన వెనకటి హోటలు లోఉండడానికీ ఏర్పాటుచేసుకొన్నారు.

ఆ రోజుల్లా ఇద్దరు ఒకరి కౌగిలి ఒకరు వీడలేదు. ఇద్దరి ఒళ్ళూ వేడెక్కినాయి. మూర్తి భయస్తుడు. ఔచిత్యం సూరుపాళ్ళూ పాటించేవాడూ అవటంవల్ల అంతటితో ఆగింది. లేకపోతే, వారిరువురకూ గంధర్వ వివాహం జరగవలసిందే!

మూర్తి ఆ రాత్రి తన హోటలుకు నిద్రకోసం వెళ్ళబోయే ముందు "ప్రియతమేశ్వరీ! ఎప్పుడు మన వివాహం?" అని ప్రశ్నించాడు.

"ప్రియా! నువ్వు క్రిస్టియన్ కాదలచుకున్నావా?" అని అడిగింది. ఆతడు తెల్లబోయి ఆమెవైపు పదిక్షణికాలు చూచినాడు. ఆమె వెంటనే "నువ్వు కలియాలని నా ఉద్దేశం కాదు సుమా! ప్రేమకు మతాలు లేవన్నమాట నిజం. మనం మతమూ సంఘమూ దాటినవారము. కాబట్టి భారతదేశ రిజిష్టర్ వివాహం చేసుకుందాము. మీ లోనూ మా లోనూ భగవంతుని ఎదుట న్ని ఒట్టూపెట్టి పెళ్ళిచేసుకొని. ఆ ప్రతిజ్ఞలన్నీ వెంటనే మరచిపోయేందుకు సిద్ధంఅవుతారు. మరకవన్నీ వద్దు" అన్నది.

"కాని నాకు భగవంతుడంటే నమ్మకంఉంది నీఎదుట నన్ను భర్తృణ్ణిగా తీసుకొని రాగలిగిన ఒక మహాశక్తి లేదని

ఎట్లా అనగలను. నీతో కలిసి ఎక్కడో భగవంతుని ఎదుట నిలుచుండి మన వివాహాన్ని ఆశీర్వదించవలెనని ప్రార్థించడానికి మాత్రం అనుమతి ఇయ్యమని చేతులుముడిచి నిన్ను కోరుతున్నాను."

ఆమె ఆతని ఒళ్ళో కూర్చుంటుంది. ఆతని మెడచుట్టూ చేతులు చుట్టి కౌగిలించుకుంటుంది. తాను మంచముపై వాలిపోయి, తనతోపాటుమూర్తిని మంచంపైకి లాగుతుంది. ఆతని మీదవాలిపోతుంది ఆమె ప్రేమ ఉప్పొంగులో ఆతడు స్వచ్ఛ నీరంలా కలిసిమెలిసిపోయినాడు. అయినా వారిద్దరు శృంగారోద్వేగ మహాగానంలో ఏ విధమయిన అనౌచిత్యమూ రాకుండా ఆతడు చూచుకొన్నాడు. రెండుమూడునారులు ఆమే, తొందరవడింది. ఆతడు చక్కగా తప్పించుకొని, ఆమె ఉద్వేగానికి ఆతడే ఆనకట్టలు కట్టివేసినాడు.

ఒక ఉదయం టీ త్రాగుతూఉండగా ఆతడామె కంఠాన్ని తన చూపుడువేలితో, మధ్యమాంగుళితో స్పృశిస్తూ ప్రాణేశ్వరీ! నీ శరీరస్వచ్ఛతను నేను వేళ్ళతోనైనను ముట్టుకొనడానికి భయపడతాను. నేను ఇంగ్లండులో చదువుకొనే రోజుల్లో అమెరికాలో ఉన్న రోజులలో ఆయా దేశవాసులయిన స్త్రీపురుషులనున్న స్వచ్ఛవర్ణం నాకు ఆశ్చర్యం కలుగచేసేది. నా చిన్నతనంలో మిషనరీ దొర దొరసానులచూచి వాళ్ళు

దేవతలే అనుమనేవాణ్ణి. పెద్దవాడినయిన వెనక తెల్లరంగులో అఖండమయిన తెలివితేటలుగల పెదకులు ఉంటాయని నిర్ణయానికివచ్చాను."

"అది వట్టిమాట! జపానువాళ్ళ మాటో? దేహబలం అంటావా జోలూయియా మాట? పెంగా నిన్నమొన్నటివరకు తెల్లవాళ్ళ నాగరికత ఎంత? ఏవో కొన్ని పరిస్తితిస్థితులను వట్టి సిద్ధాంతాలుచేయకు ప్రియతమా!"

"అన్నులే నారాయణుని ముందు నరుని నిర్వేదంలా ఈ మాటలేమిటి?"

"ఎవరు వాళ్ళిద్దరూ?"

"కృష్ణుడూ అర్జునుడూ!"

"వాళ్ళ గొడవ మనకెందుకుగాని, మన వివాహమైతేనేగాని నేను ఈ వూరునుంచి కదలదలుచుకోలేదు దానికి కావలసిన ఏర్పాట్లన్నీ చెయి, ఇంక నా ఉద్యోగం విషయమూ, నేను ఎక్కడ నా వృత్తి సాగించేదీ, అవి తర్వాత నిర్ణయించేసుకొందాం!"

వారినుపూరా ఆతని కాకమీద ప్రతి సాయంకాలమూ ఎక్కడికైనా వాహ్యాళికిపోయేవారు. అర్థంలేని ప్రేమసంభాషణలలో ఆనందంపొందేవారు.

ఎల్లమ్మందమూర్తికి జెస్సీని చూచినకొలదీ ఆమె తన్ను వివాహం చేసుకొని, ఏమికష్టంపడుతుందో అన్న తలపోత ఎక్కువైయినది. ఆతని కౌగిలిలో ఒదిగి కూర్చుండి ఆమె, ఆతడు పరధ్యానంగా ఉండడం చూచింది.

"ఏమిటి ప్రియతమా ఆలోచన ఎక్కువైంది?" అని ఒకనాటి సాయంకాలం యమున ఒడ్డున కూర్చుండి ఆమె ప్రశ్నించింది.

"నా ఆలోచన నువ్వు నా కలలు నువ్వు, నా జీవితం నువ్వు! ఇంకేమి ఆలోచించగలను?"

"నన్ను గూర్చి ఏమి ఆలోచిస్తున్నావు."

"నీ అందం చూస్తాను, నా అందవికారం చూచుకుంటాను, "సుందరీ, పశువుల" కథ జ్ఞాపకంవస్తుంది నీవు తీయని మధురకంఠ నా నాకు అప్రియమైన కంఠ నా తలపోసుకుంటాను, ఈనాటి ఆమెరికన్ జాజ్ అల్లరి జ్ఞాపకంవస్తుంది నువ్వు ఇంగ్లీషు సంగీతం దివ్యంగా పాడడం గమనిస్తాను ఆనంద డోలికలో ఊగిపోతాను. నా కంఠంలో సంగీతం లేదు. ఈలా ప్రతినిముషానకూ నా పనికిరానితనమూ, నీ దివ్యత్వమూ రెండూ కళ్ళఎదుట కడతాయి. నీళ్ళల్లో మునిగిపోవు వాని పక్కను పడవ కొట్టుకొచ్చినట్లు నాఎదుట ప్రత్యక్షమయ్యావు.

" రే! ఇదంతా ప్రభువువారు తమ రాణీని ప్రసన్నను చేసుకునే విధానం కాబోలు!"

"కాదు రాణీ! ఇన్నికోట్ల మానవులలో, చదువుకుని తక్కిన హిందూ పెద్దలతో పాటు పైకివచ్చేవారు ఏ ఇద్దరో ముగ్గురో ఉంటారు. అందరి కన్నిగా నేను వచ్చానంటే నా యాత్ర రహదారిలో నువ్వు ఉన్నావు గనక నే. నేడు రాగలిగాను."

"అన్నీ ఒడాయి మాటలు చెప్పకు ప్రియా! నువ్వు అమెరికానుంచి వచ్చినతరువాత గదా నన్ను చూచింది?"

"నువ్వు ఉన్న విషయం నా బాహ్య ఇంద్రియాలకు తర్వాత తెలిసిందనుకో, కాని నాకు చదువాలని బుద్ధిపుట్టించింది, మావీడు ఉన్న మిషనరీ దొరసాని. ఆమె అందం చూచి ఆమె నాకు అమ్మమ్మ అంత పెద్దది అవట వల్ల ఒక తెల్లని బాలికను నా స్వప్న ప్రపంచంలో నాకై సృష్టించుకొన్నాను. ఆ నాటి ఆమె రూపు, సౌందర్యము, విలాసము నీలో మూర్తీభవించాయి."

ఆ బాలిక నిశ్శబ్దంగా మూర్తిని కౌగిలించుకొని "నా నాయకా! నేను అదృష్టవంతురాలనో నువ్వే అదృష్టవంతుడవో నిర్ణయించేది, అదృష్టదేవతే" అని అతని పెదవులు తమిగా చుంబించింది.

౯

మూర్తి మరునాడు ఆఫీసులో కూర్చుండి పని చూసుకుంటున్నాడు.

నదులకు ఆనకట్టలు, తీరాల ఎత్తయినగట్లు. ఆనకట్టలవల్ల పెద్ద చెరువులు, చెరువులకింద కాలువలు. నీరు మహావేగంతో బ్రహ్మ రాక్షసై చక్రాలను తిప్పడం దానివల్ల డైనమోలు తిరగడం, విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవించడం. ఆ శక్తి దేశం అంతటా తీగెలతో సరఫరా చేయడం. ఆ శక్తివల్ల మిట్టప్రదేశాల నూతులనుంచి నీరు పైకి రావడం. గ్రామాల పిండిమరలు, ప్రతి పూరిలు వెలుగు, పల్లెటూళ్ళ చిన్నచిన్న రోడ్లపొడుగునా పెద్ద రాజబాటలలో దీపాలు. గ్రామాల రేడియోలు. సినిమా శాలలు, చిన్నచిన్న యంత్ర సహాయంవల్ల గ్రామ పరిశ్రమలు. అందరికీ తిండి, అందరికీ బట్ట అందరూ ఒకే జాతి. అందరూ ఒకే ఆనందం! ఆ స్వప్నం లోనుంచి "సాబ్! ఒక సాహెబ్ (సేనాయన) ఈ కార్డు ఇచ్చినాడు" అని చప్రాసీ మూర్తి బల్లమీద ఒక కార్డు పెట్టినాడు. "మేజరు కార్నయిలు. శివ ఇండియను రైఫిల్సు, పెషావరు" అని ఉంది.

ఎవరాఅని ఒకే ఒక్క నిమేషం ఆలోచించాడు. ఆ వెంటనే మెరుములా జ్ఞాపకం వచ్చింది. జెన్నీ పెద్ద అన్నగారు! వెంటనే లేచి, అతిథులు కూర్చునే గదిలోనికి పోయి "నేను మూర్తినండీ! లోనికి దయచేయండి "అని పిలచినాడు.

మేజరు కార్లయిలు సంపూర్ణ మిలటరీ దుస్తులలో ఉన్నాడు. చేతనొక బెత్తం ఉంది. మేజరు కార్లయిలు తండ్రి పోలిక. ఆతని ఒత్తైనమీసాలు చివర సన్నంగా మొనవచ్చే టట్టు మొనబెట్టి ఉన్నాయి.

మూర్తి చేయి అందిచ్చినా ఆతను చేయిచాచలేదు. తాను "మూర్తి" నని మూర్తి చెప్పకున్నా ఆతడు తాను మేజరు కార్లయిలు నని చెప్పకోలేదు. ఆతను కుర్చీమీదనుండి లేవలేదు.

మూర్తి ఆశ్చర్యమందాడు.

మేజరు కార్లయిలు కూర్చుండే "ఓరి బ్లడీనిగ్గర్ ఏదిరా మా చెల్లెలు, ఎక్కడఉందిరా? నీతోలు ఊడేటట్లు ఈ బెత్తంతో నీవీపు—"అని పండ్లుబిగించి మాట్లాడాడు.

"మా చెల్లెల్ని కలుసుకు నేందుకు ప్రియత్నించినా.మా చెల్లెలికి ఉత్తరాలు రాయడానికి ప్రియత్నించినా, నా ఉద్యోగం సంగతీ, నీ ఉద్యోగం సంగతీ, ఆలోచించకుండా, పది

మాదిలో పస్తుతు నీపీపు చితకగొట్టకం తథ్యం! "అనిలేచి మేజపు కాళ్లయిలు విసవిస నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

ఎల్లమందమూర్తికి కలిగిన ఆశ్చర్యం వర్ణనాతీతము! కోపం, ఉక్రోషం, విచారం, భయం, దుఃఖం, ఒకదాని వెంట ఒకటి తరుముకు వచ్చాయి. ఆలాగే నిరుత్తరుడై కూర్చున్నాడు. ఈలాంటి సంఘటన ఏదైనా రావచ్చునని ఆతడనుకున్నాడు కాని, ఇంత రాక్షసంగా సంధానిస్తుందని ఆతడు తన ఊహా విశ్వంలో ఎప్పుడూ, ఏవిధంగా అనుకో లేదు.

హిందూమతంలో వర్ణవిభేదం ఏర్పడడానికి, ఇదే కారణం. బంగారంకూడా వెండిని నిరసిస్తుంది. రాక్షసిబొగ్గు, బొగ్గుని నిరసిస్తుంది. ఆర్యులు, పసిమిరంగు సుమేరియనులను, వారు, గోధుమరంగు దస్యులను, వారు నల్లరంగు రాక్షసులను అసహ్యించుకొనేవారు. ఆర్యులంతా మొదట ఒకేరంగు. వారే ద్విజులై ఉంటారు.

తెల్లవాళ్ళు రంగుల వాళ్ళంటే కడుపుమంట అంతే కాబోలు, చటుక్కున ఎల్లమంద లేచినాడు. ఏమీ పనిపూర్తి చేసుకోకుండా కారుఎక్కి తనఉంటికి చేరుకున్నాడు. ఇంటిలో జెన్నీ లేదు.

ఆతనికుండె పది నిముషాలాగి నట్లయింది. "జెన్నీ!

జెన్నీ!" అంటూ గదులంతా వెదికాడు. చప్రాసీయూ, పని మనిషియున్న పరుగున వచ్చి "సాబ్! ఒక మిలిటరీ సాహెబ్ వచ్చి, పది నిముషాలు దొరసానితో మాట్లాడి తన కారుమీద ఎక్కించుకొని పోయినాడు" అని చెప్పినాడు.

ఎల్లమంద వారిమాటలు విన్నాడన్న మాటేగాని, అసలు తాను ఏమిచేస్తున్నదీ ఆతనికి తెలియలేదు. గదులన్నీ ఆమెకోసం వెదుకుతా వెదుకుతూ తిరుగుతున్నాడు. ఆమె నివసించిన గదిలో అద్దానికి తగిలించి ఒక ఉత్తరండుంది.

"ప్రియతమా! మా మేనేజరుఅన్న పెషావరునుంచి వచ్చాడు. ఆతనిభార్య, మా వదినకు చాలా జబ్బుగాఉందట, కాబట్టి వెంటనే రమ్మనుమని ఈ సాయంకాలం మూడుగంటల బండికి బయలుదేరమన్నాడు. నీతో చెప్పివస్తానంటే, వ్యవధి లేదన్నాడు. ఈ ఉత్తరంరాసి మూడుగంటల బండికి వెళ్తు న్నాను. అక్కడినుండి ఉత్తరం రాస్తాను. నిన్ను ఇలావదలి వెళ్ళడం, నా ప్రాణం, నా మనస్సు ఇక్కడేవదలి వెడుతు న్నాను. ఇంతేసందర్భం ఇంత తొందరయినది ప్రాణాధికా! నీకు కోటి కోటి ముద్దులు. శత కోటి కోటి కౌగిలింతలు హృదయప్రభూ! నువ్వులేని సమయంలో సిగ్గువదలి నా ప్రభువు అని కంఠమెత్తి పిలుచుకుంటున్నాను. అన్న తొందర పెడుతున్నాడు, సెలవు.

నీ పెదవుల నా పెదవులు
గాటంగా ఆనించి
నీ జెన్నీ"

అని ఉత్తరం చదువుకొన్నాడు.

పెద్ద నిట్టూర్పువిడిచి కుర్చీపై కూలబడి పోయినాడు. లోకంఅంతా నల్లబడింది. ఒళ్ళు చెమటలు పోసినాయి.

"నా దివ్యమూర్తి నా జన్మనే వదలివెళ్ళి పోయిందా-! అని పైకి అనుకున్నాడు.

జెన్నీ గుడ్డలు, కొన్ని స్త్రీలకు గోప్యమైన లోనిదుస్తులు ఆమె ఉపయోగించు సబ్బు అవీ ఉన్నపెట్టె అక్కడే ఆమె ఉంచివెళ్ళిపోయిన విషయం ఆతడు కనిపెట్టినాడు.

అవి అన్నీతీసి పెదవులతో చుంబించి, హృదయాని కదుముకొని, ఒక తోలుపెట్టెలో అన్నీ సద్ది తాళంవేసు కున్నాడు. ఆతడు అ రాత్రంతా నిద్రలేకుండా తిరిగినాడు. ఆ బాలిక ఛాయాచిత్రాలను ఎన్నింటినో ఆతడు చిత్రచిత్రాలైన ఫ్రేములు కట్టించుకొని తన ఇల్లంతా అలంకరించు కొన్నాడు. ఆ చిత్రాలన్నిటినీ ఎన్నిసార్లో పలకరించు కొన్నాడు.

పడకకుర్చీలో వాలి, ఏమిటి జెన్నీ అన్నగారి ఉద్దేశం తానేమి చేయాలి? జెన్నీని తానెల్లా వదలివేయగలడు. జెన్నీ

ఏముంటుంది? ప్రపంచం అంతా తనపైనే కత్తిగట్టినారా? లయొనెలుకు రాస్తే ఆతడేమి అంటాడో.

"జెన్నీ! ప్రాణప్రియా! నిన్ను పొందలేనినాకు ఈ ఉద్యోగం వద్దు. మా జక్కారం గ్రామంపోయి అక్కడ ఏదో హరిజనసేవ చేసుకుంటూ ఉండవచ్చు. లేదా మహాత్ముని ఆశ్రమానికిపోయి, అక్కడ ఆ బాపుజీకి సేవచేస్తూ ఆయన ఆజ్ఞప్రకారం నడవవచ్చు" అని జెన్నీ చిత్రంవైపు చూస్తూ మాటలాడినాడు.

౧౦

యుద్ధం చల్లగావచ్చింది. వచ్చినప్పుడు అంతప్రళయం అవుతుందని ఎవరనుకున్నారు. జర్మనీ రష్యాతో సంధిచేసుకొని పోలండుమీదికి దిగింది. పోలండు జర్మనీకత్తిపీటకు ఆనపకాయ అయింది. జర్మనీ పోలండుమీదికి వెళ్ళింది గనుక ఇంగ్లండు ఫ్రాన్సులు, జర్మనీమీద యుద్ధం ప్రకటించాయి. హిట్లరు అబ్బే అంటూనే ఆష్ట్రియా ఆక్రమించు కొన్నాడు. చెకోస్లోవాకియా ఆక్రమించు కొన్నాడు. గొడుగుధరించి చాంబర్లేనుగారు ఎంత తన రాజకీయపు ఎత్తులువేస్తే ఏమి హిట్లరుకు భయమా?

ఇంగ్లండుకు ఏమంత బలం ఉందీ. చీనా జపాను యుద్ధంలో ఏమీ చేయలేక పోయింది. ఒకమాటు చీనాపక్షం అంది. ఇంకోమాటు ఏపక్షమూ కాదంది. బర్మారోడ్డు తెరిచింది చీనా సహాయం కోసం. తర్వాత జపానుకు కోపం వస్తే ఆరోడ్డు మూసేసింది. అబ్సీనియాపై ఇటలీ విరుచుకు పడితే, ఆహా హా! అంది. ఇటలీ తన నావికాబలం, అదీ చూపించేసరికి తర్వాత చెబ్తాలే అన్నట్టు ఊరుకుంది.

హిట్లరు ఇంగ్లండుకు ఎంత బలముందో అప్పుడే తెలిసి కొన్నాడు. ఫ్రాంసు ఎప్పటికైనా తనచేతులోనిదే. ఫ్రాంసుకూ జర్మనీకి మధ్య ఫ్రాంసువారి "మైనాటు" దుర్గశ్రేణి ఉన్నది, జర్మనీకి "సెయిజ్ ఫ్రెడ్" శ్రేణిఉంది. ఆశ్రేణులమధ్య మొదట వేళాకోళం యుద్ధం సాగింది. పోలండు అయిపోయింది. అప్పుడు పడమటకు తిరిగాడు హిట్లరు.

ఎల్లమందమూర్తి ఉద్యోగధర్మాన పంజాబ్ సింధు, బొంబాయి మద్రాసు రాష్ట్రాలు తిరుగుతూ, ఆయా రాష్ట్రా లలో ఇదివరకే స్థాపింపబడి ఉన్న ఉదకవేగ జనిత విద్యుత్ సంస్థలను పరిశీలిస్తున్నాడు. ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసినాడు జెన్నీకి. జెన్నీనుంచి ఒక్క ఉత్తరమూ లేదు. ఏమిటి రహ స్యం? జెన్నీ అన్నగారు ఆమేజర్ ఏదో కుట్ర చేసినాడు.

ఎక్కడకు వెళ్ళినా ఆతడు ఆ చుట్టుపక్కల హరిజన వాడలు పరిశీలించేవాడు. ఆతనిగుండె తరుక్కుపోయేది. ఏమి చేయగలడు, ఒక పర్వతం నెట్టివేయడం వంటిదది. ఏనాటికి తన సంఘానికి విముక్తి. కాంగ్రెసువారూ వెనకటి సంప్రదాయం వదలలేకుండా ఉన్నారు. అయినా ఏంచేయగలిగినా వారే! ఒక్కటేమార్గం ఉంది. హరిజన బాలికలు చక్కనివిద్య నేర్చుకుని ఉత్తమకులాల బాలకుల వివాహం చేసుకోవాలి. చదువు, అలంకారం, శుభ్రత, నాగరికత, ఇవి మనుష్యులను పైకి తీసుకువెడతాయి.

ఆర్థికంగా తనవారు భూస్వాములు, ఉద్యోగులు, వర్తకులు, అయిన మరునాడు ఈ దుర్భరస్థితి పోతుంది. ఉద్యోగంచేసే క్రిష్టియనులకు తన సంఘానికిఉన్న దౌర్భాగ్య స్థితిఏది? ముస్లిం మతంకాని, సిక్కుమతం కాని పుచ్చుకున్న హరిజనులకు ఈ దుర్భరస్థితి లేదు. ఒక మతంలోఉన్న లోపాలను సవరించి, దాన్నే ఉత్తమస్థితికి కొనిపోవడం మగతనమూ, పవిత్రధర్మమూ అవుతుంది, అని అనుకున్నాడు.

మూర్తితిరుగుతూ పై అధికారులకు తాను చూచినది చేయవలసిన మార్పులు, వృద్ధిచేయవలసిన విధానం అంచనాలు, లెక్కలు అద్భుత శాస్త్రగ్రంథంలా తయారుచేసి పంపేవాడు. ఒకనాడు బ్రిటిషు దేశస్థుడయిన ఛీఫు ఇంజనీరు

ఈతని నివేకలన్నీ చదివాడు. అవి చదువుతూ చదువుతూ తక్కినసర్వమూ మరచిపోయి ఆ నివేదికలన్నీ పూర్తి చేశాడు. భాషమాట అట్లాఉంచి విషయమూ, శక్తీ చూచి ఆశ్చర్య మందినాడు. వెంటనే యల్లమందమూర్తిని గూర్చిన కాగితాలన్నీ తెప్పించుకు చూచినాడు. ఆతనికి ఎంతో సంతోషం వేసింది.

వెంటనే యల్లమందమూర్తికి బొంబాయిరాష్ట్ర ఉదక జనిత విద్యుచ్ఛక్తి సహాయ ఇంజనీరుగా వేయి రూపాయల జీతంమీద ఉద్యోగంఇచ్చి. వెంటనేవెళ్ళి చార్జి పుచ్చుకొమ్మని ఆజ్ఞయిచ్చినాడు.

మూర్తిగరిసెప్ప జలపాతం దగ్గిర ఉన్నప్పుడా ఆజ్ఞా పత్రం అందినది. గరిసెప్ప జలపాతంవంటి మహాపాతాలు మూర్తి అమెరికాలో దర్శించినాడు. నయగరా జలపాత మహాభావం ఆతడర్థం చేసుకున్నాడు. నయాగరా భావం అమెరికా! గరిసెప్ప భరతదేశం. శివసముద్రం కన్న గరిశెప్ప ప్రపాతం అఖండమైనది. శివసముద్రము బాలికా తాండవము, గరిసెప్పపురుషుని తాండవము.

క్షణికంలో వర్షికోట్లో వంతుకాలమూ నీటిలోని ప్రతి అణువు క్రిందకు పడుతున్నది. అలాంటి అణువులు ఆ కాల భాగంలో ముందుకు వస్తున్నాయి. నిత్యమై జలం ప్రవహి

స్తున్నది, నిత్యపతనము, నిత్యనూతనము. అలాగే ప్రేమ నిత్యనూతనము, ప్రేమికులు నిత్యనూతనము. ప్రేమగిరిసెప్ప మహాప్రపాతము, ప్రేమమహాప్రవాహము. ప్రేమ సూక్ష్మమూ స్థూలమూ! ప్రేమ కదలని స్థిరత్వము, అఖండ వేగంతో కదిలి పోయే మహాభయంకర తృణావర్తము. ప్రేమ ప్రేమకోసం, ప్రేమ జాతివృద్ధికోసం. ప్రేమ సూర్యాగ్ని గోళం ప్రేమ చంద్రశీతలం

ఆ ఆలోచన కడ చటుక్కున ఎల్లమందమూర్తి ఆగి పోయినాడు. ఏమిటిది నీటిశక్తి లెక్కల చూచుకొనే తనకు ప్రేమశక్తి లెక్కల చూడడం సంభవించిందేమి. జెన్నీ తన ఆలోచనలలో అంత భాగం ఆక్రమించుకొని పోయిందేమి? జెన్నీ ఎక్కడ ఉన్నావు?

—o—

పంచమ భాగం

పిపాస యోగం

జెన్నీ ఏమయిపోయిందో లోనవాలాకో మకాంపెట్టి మూర్తి ఆలోచించుకుంటూ కూర్చున్నాడు. లయొనెలు దగ్గిర నుండి ఇంతట్లో ఒక ఉత్తరం చక్కా వచ్చింది. మూర్తి బొంబాయివచ్చి వాజ్జి పుచ్చుకుని మూడురోజులయింది. లోనవాలా వచ్చిరోజయింది. ఇవాళ లయొనెలుదగ్గిరనుండిఉత్తరంవచ్చింది. ఆ ఉత్తరం బొంబాయి మెట్టూప లోనవాలా, మైసూరు, శివసముద్రం గరిసెప్ప బొంబాయివచ్చి అచటనుంచి మళ్ళీ లోనవాలా వచ్చింది.

మూర్తి ఢిల్లీలో ఉండేరోజుల్లో లయొనెలుకు ఎన్నో ఉత్తరాలు రాసేవాడు. మార్చి, ఏప్రిల్, మే, జూన్ జూలయిలుదగ్గిరనుండిఉత్తరాలు వస్తూనేఉన్నాయి లయొనెలుఒకడే మూర్తికి సర్వవిధాలా మద్దతు చేస్తూఉండేవాడు.

జెన్నీ ఆ నాలుగున్నర నెలల్లో మూర్తికి అరవై రెండు ఉత్తరాలు తన హృదయమే కావ్యమయినట్లు రాసేది. ఆగస్టు నెలాఖరులో జెన్నీ పట్టలేక, ఢిల్లీ ప్రయాణమె వచ్చింది. వచ్చిన పదిరోజులలో మాయమైపోయినది.

తన ప్రేమచరిత్ర లెక్కచూచుకొంటూ జెన్నీ చిత్రం చేతిలో ధరించి ఆ నష్టాలం లోయలో తను మకాంచేసిన బంగాళాలో అధివసించి మూర్తి హృదయంలో తాను జెన్నీని కలుసుకున్నప్పటినుంచి తన ప్రేమపొందిన పరిణామమూ, అది ప్రవహించిన వేగమూ, పతనాలూ, సుడులూ అన్నీ ఆలోచిస్తూ ఆమె చిత్రాన్ని రెండుసార్లు పవిత్రప్రేమ వ్యంగ్యాంగా కళ్ళ కద్దుకున్నాడు.

ఏ మహాప్రేమ చరిత్రయినా రోజులలో మార్పులు, నెలలో మార్పులు అనేకం పొందుతూఉంటుంది. ఈ ఆరు నెలలో తన ప్రేమచరిత్రా అతి చిత్రవంతమై బాధాకరమై పరిణమించింది.

ఈనాడు లయొనెల్ ఉత్తరచూస్తూనే ఎల్లమంద ప్రాణం జిల్లాచ్చుకుపోయింది.

"పెషావరు

కాంటోన్మెంటు

2 సెప్టెంబరు 19 9

ప్రియమైన మూర్తీ!

నీ ఉత్తరం అంది ది మా అన్నగారు వట్టిజంతువులా తయారయ్యాడు. జెన్నీని పెషావరును మాయపెట్టి ఎత్తుకు పోయాడు. నీ ఉత్తరంచూచి నేను మా వదినను నిజంగా జబ్బు

చేసిఉంటే సహాయార్థం జెన్నీని తీసుకొవెళ్ళడానికివచ్చి నిన్ను కలుసుకొని తన అక్కడను అంతా తీర్చుకొని, జెన్నీని తీసుకు వెళ్ళాడనుకొన్నాను. వెంటనే వదినకు ఎలాఉందని మాఅన్నకు తంతికొట్టాను. కులాసాగానే ఉందని నాకు జవాబిచ్చాడు. ఆ సంగతే నీకు ఉత్తరం రాశాను.

"నీకు ఉత్తరం రాసినవెంటనే వదినకు ఏలాఉంది జబ్బేమిటి. అని జెన్నీకి రాశాను. అందులో మా అన్న నిన్ను ఏలా అవమానించాడో అదీ రాశాను. దానికి జవాబు రాలేదు. నాకు ఆశ్చర్యంవేసింది.

"మా వదినకు జబ్బుగాఉంది. నేను వెళ్ళి చూసినసా నంటే లిజ్జీ సరేనంది. నాకు కూతురుపుట్టిన సంగతి వెనకే రాశాను. చిన్న లిజ్జీ వెన్నముద్దల పాపాయిలా తయారైంది. వారిద్దరినీ మదరాసులో దిగబెట్టి. నేను పెషావరు వెళ్ళాను

"మా వదినకు జబ్బూలేదు గిబ్బూలేదు. జెన్నీ తరఫున మా అన్నే రాజీనామాపెట్టాడు. ఆమె గవర్నమెంటు ఉద్యోగానికి. ఆమె ప్రభుత్వానుంచి విచారిస్తూ ఆమెకు రాజీనామా అంగీకరించినట్లు ఉత్తరం వచ్చిందట.

"ఆమెను ఎక్కడకు పోనీయడు. కొంచెం పిచ్చి తక్కువకాలేదు. ఆమెవెంట ఎప్పుడూ ఎవ్వరో ఉండడం! జెన్నీ అన్నగారి ఉద్దేశంఅంతా వెళ్ళినరోజునే గ్రహించి

"మా డాడీ మా అన్నను మెచ్చుకుంటూ జెన్నీకి బుద్ధిచెప్తూ పెద్ద ఉత్తరం రాశాడుట.

"షూర్! మూర్ఖుల పట్టుదల ఈ ఇరవైయో శతాబ్దంలో కూడా ఈలాగుంటుంది. నేను మాట్లాడకుండా మర్యాదగా మాట్లాడినట్లు నటించి ఒకరోజున షికారు వెళ్ళినట్లు బయలుదేరి మా జెన్నీని రైలు ఎక్కించి లాహోరు అక్కడనుంచి తిరుచునాపల్లీ పొమ్మని పంపాను.

"ఈ సంగతి మా అన్నకు తెలిసి ముష్టి యుద్ధం సలిపినాడు. దెబ్బలన్నీ నేను అహింస అవలంభించితిని, మొగంవాచి పెదవిపగిలిపడిపోయాను. మా వదిన అడ్డంరాకపోతే మా అన్న ఎంతవరకూ వెళ్ళేవాడో! మా వదినే నాకు కట్టుకట్టింది.

"ఈలోగా మా అన్న సాయంకాలం బండిమీద బయలుదేరి ఎలా గ్రహించాడో జెన్నీ ఢిల్లీలో ఉంటుందని అక్కడకుపోయి ఆమెను బలవంతంగా రైలు ఎక్కించి తిరిగి పెషావరు తీసుకువచ్చాడు. ఇప్పుడు జెన్నీ ఆ ఇంట్లో ఖైదు. నేను ఒక ఇంగ్లీషు హోటలులో మకాం.

"ఇంక నేను చేయబోయేది. మా అన్న సంగతి ముఖ్య సైనికోద్యోగికి తెలిపి జెన్నీని తీసుకుని నువ్వు ఎక్కడఉంటే అక్కడకువస్తున్నాను. నేను ఢిల్లీ వెళ్ళి నీ తిరగడం గురించి దర్యాప్తు చేస్తాను.

"నా మొగంవాపూ అవీ తగ్గినాయి. ఏ సంగతీ వెంటనే ఉత్తరం వ్రాస్తాను.

ప్రియమైన

లయోనెలు"

ఈ ఉత్తరం చదువుకొన్నాడు. తెల్లబోయాడు, మళ్ళీ చదువుకొన్నాడు. కన్నుల నీరు తిరిగినంత అయింది. తన కోసం తన ప్రాణస్నేహితుడూ, తన ఆత్మదేవి అంతబాధ అనుభవించారు. అతడు కోపంతో మండిపోయాడు. పళ్ళు బిగించాడు. ముష్టితో బల్ల కదిలిపోయేటట్లు గుద్దినాడు.

నెమ్మదిగా తమాయించుకొన్నాడు. అవును మాదిగ వాళ్ళకు చదువేమిటి. ఉద్యోగం ఏమిటి, ప్రేమ ఏమిటి, పెళ్ళి ఏమిటి.

వంటినిండా గంధంరాసుకొని, పసుపుబట్టలు కట్టుకొని కానలుకానలు తాగుతూ పెళ్ళిళ్ళు చేసుకొనే మాదిగవాళ్ళకు ఉత్తమ సంస్కార వివాహం ఏమిటి?

తమలో ప్రేమలు ఏమిటి? తామంతా ఊరకుక్కలు. ప్రేమలులేవు, నీతులులేవు. ఉత్తమస్థితిలేదు.

మాదిగవారికి పుట్టి. మాదిగవాడలో పెరిగి. తాను చదువుకొనేందుకు సాహసించడమా? ఒక దవళకాంతుల

అందమైన బాలికను ప్రేమించ సాహసించడమే. తమ సంఘా నికి ఇది ఇంత అని నుదుటిపైన రాసిఉంది. దానికి మించివెళ్ళ డానికి ఎవరు సాహసించేది. మానవప్రపంచం మాదిగ వాళ్ళంటే అసహ్యించుకొంటుంది చీదరించుకొంటుంది. తన సంఘాన్ని గాంధిగారు ఉద్ధవిస్తానని తాము గంపెడంత ఆశ పెట్టుకొని ఉండడం అంత వెర్రిపని ఇంకోటి ఉన్నదా? కరడు కట్టి రాయైపోయిన సంఘాన్ని ఎవరు మార్చగలరు? ఎవరో తనబోటి నలుగురయినమగుప, అంబేద్కరులు, శివరాజులు. పన్నీరు శెల్వాలు, రాజభోజులు, బి. యస్. మూర్తి మొద లయినవారికీ పైకివచ్చినా కూడా ఏ పై కులాలవారూ తమ ఇంట్లో తమతోసమానంగా వారికి భోజనం పెడ్తారా?

తనకు ఈ నిర్వేదం ఎంతా ఏమిటి? ఎందుకీ ఏడ్పుగొట్టు కవిత్వం? నడుంకట్టి పనిచేయాలి. ఎంత ఇనుమైనా కొట్టగా కొట్టగా ముక్కలై పిండియిపోతుంది.

వెంటనే మూర్తి వారం రోజులు సెలవుపుచ్చుకొని, తిన్నగా పెషావరు వెళ్ళినాడు, లయొనెలు ఉన్న హోటలులో లయొనెలును కలుసుకున్నాడు, ఇద్దరూ ప్రేమించినవారిలా ముస్లిం సోదరులులా కౌగిలించుకొన్నారు.

"నువ్వు వస్తావని నేను అనుకుంటూనేఉన్నాను."

"ఎల్లా రామండా ఉండగలను? జెన్నీ ఎక్కడ? ఎల్లా ఉన్నది?"

"జెన్నీ ఖులాసాగానే ఉంది. కాని మా అన్న ఆమెను ఒక గదిలో పెట్టి తాళంవేస్తున్నాడని నాకు రూఢిగా తెలిసింది."

"ఈ రోజులలో—"

"రోజులు మారుతాయిగాని, మనుష్యులుమారుతారా మూర్తీ!

"నీ ఆలోచన?"

"నా ఆలోచన మా చెల్లెలిని తీసుకుని రావడమే?"

"ఎల్లాగ సాధ్యం?"

"అదే ఆలోచిస్తున్నా. మా అన్నకు నేను ఇక్కడ ఉన్న సంగతి తెలిసింది"

ఎలమంద ఆ హోటలులో స్థానం దొరక్క ఇంకో హోటలులో పెషావరు పురంలోనే మకాం పెట్టినాడు తిన్నగా అమర్నాడు చక్కని వేషం వేసుకుని ఆ స్కంధావారానికి సేనాపతి అయిన "కాల్నెల్—"గారి దగ్గిరకు పోయి తన చీటీ వారికి పంపినాడు. ఆయన లోనికి రమ్మని ఆజ్ఞఇవ్వగానే వెళ్ళి నమస్కరించి వారు చూపించిన కుర్చీపై కూర్చుండి తన కాగితాలన్నీ చూపినాడు. అవి చూచి కాల్నెల్—" గారు సంతోషమైన ముఖంతో "ఆనందం" అన్నారు.

అప్పుడు ఎల్లమ్మ దజెన్సీ చరిత్ర వాళ్ళకి చెప్పి, మేజరు కార్లాయిలు చేసినదంతా మనవిచేశాడు. ఎవరినైనా పంపి మేజరు తన చెక్కల్ని తాళంవేసి ఉంచినాడో లేదో కనుగొనవచ్చునని మనవిచేశాడు.

"కార్లైలు—"గారు స్వచ్ఛమయిన ఇంగ్లీషువాడు. ఆతనికి మేజరు కార్లయిలు సంకరంవాడైనా శుద్ధ ఇంగ్లీషువానిలా సంజరించడం ఏమీ ఏమీ ఇష్టంలేదు. కాని కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలు ఉన్నరోజులు. దేశంలో స్వాతంత్ర్య వాతావరణం బాగాఉంది. పైగా కేంద్రశాసనసభలో ఎవరయినా ప్రశ్నలువేయవచ్చును. ఇవన్నీ ఆలోచించి, చూచీ చూడనట్లు ఊరుకొన్నాడు. ఇప్పుడు మూర్తి చెప్పిన సంగతులన్నీ విని ఈ సంకరులకు నల్లవాళ్ళకన్న సంబంధాలకు ఎవరు బాగాపనికివస్తారేమి? అనుకొని. గంటకొట్టి ఆర్డర్లీని పిలిచాడు.

"నువ్వుపోయి "కేప్టన్—"గారిని తీసుకురా అని ఆజ్ఞ ఇచ్చాడు.

అయిదు నిముషాలలో "కేప్టన్—"వచ్చి సైనిక వందనంచేసి కఱ్ఱలా నిలుచున్నాడు.

"ఏమయ్యా! నీవు మేజరు కార్లయిలు ఇంటికిపోయి నా ఆనతిచెప్పి, ఫలానా గదివేసిన తాళంతీయించి, ఆ గదిలో

ఉన్న బాలికను ఇక్కడకు తీసుకునిగమ్మనమన్నావని చెప్పు."

కేప్టన్ మళ్ళీ సైనికవందనంసలిపి పైకివెళ్ళి కారు ఎక్కి మేజర్ కార్లయిల్ ంగెకిపచ్చాడు.

ఈ లోగాఅక్కడేఉన్న వేరే గది లో కూర్చుండమనిచెప్పి ఆసేనాపతి మూర్తినిపంపాడు అరగంట లో కారువచ్చిన చప్పుడయింది లోనికి జెన్నీ మేజర్ కార్లయిలు, ఆ కేప్టనూ వచ్చిన చప్పుడయింది. సేనాపతి గది దగ్గరగా ఉండడంవల్ల ఆ గదిలో మాటలు స్పష్టంగా మూర్తికి వినబడుతున్నాయి.

సేనాపతి:–(లేచి జెన్నీకి కూర్చీ చూపినచప్పుడు.) గుడ్ మార్నింగ్, మీరేనా డాక్టరు జెన్నీ ఫర కార్లయిలు?

జెన్నీ :–అవును.

సేనాపతి.–మేజరు కార్లయిలు మీ అన్న?

జెన్నీ:–అవును

సేనాపతి:–మిమ్మల్నెందుకు మీ అన్నగారు గది లో ఉంచి తాళంవేశారు.

జెన్నీ;–(నిముషం మౌనం)

సేనా:–చెప్పండి డాక్టర్! మీకు భయంలేదు. మీ అన్న చేసిన ద్రోహం యావత్తూ నాకు తెలిసింది.

మేజర్ కారయిలు:–నేను మనవిచేసేది.

సేనాపతి:-ఊరుకోవయ్యా - చెప్పు బాలికా ఏమీ భయంలేదు,

జెన్ని:-చెప్తానండి. నేను మూర్తి అనే హరిజన యువకుణ్ణి ప్రేమించాను. అతడూ నన్ను ప్రేమించాడు. అతడు ఇంగ్లండు విద్యుత్ ఇంజనీరు పరీక్షలో కృతార్థుడై అమెరికా వెళ్ళి, ఉదజనిత విద్యుత్ శాస్త్రం బాగా నేర్చుకొని తరిబీదై వచ్చాడు. ఇప్పుడు కేంద్రప్రభుత్వంలో ఉద్యోగి.

సేనా:-ప్రస్తుతం బొంబాయి ప్రభుత్వం విద్యుత్ ఇంజనీరు. కానీ అమ్మాయీ.

జెన్ని:-ఈ ప్రేమగాథ మా చిన్నన్నకు తప్ప మరి ఎవ్వరికీ ఇష్టంలేదు. నేను ఢిల్లీ వివాహంకోసం వచ్చాను, మా పెద్దన్నగారు మా వదినకు జబ్బు వంకతో నన్నిక్కడ తీసుకు వచ్చారు. మా చిన్నన్నగారు వచ్చి నన్ను పంపితే నేను ఢిల్లీ వెళ్ళాను. అక్కడకు నా వెంటనే మా పెద్దన్నగారు వచ్చి తీసుకువచ్చినారు. గారుకోసం నన్ను గదిలో పెట్టినారు.

సేనా:అహా? ఏమంటావయ్యా మేజరుగారూ?

మేజరు కార్లయెలు:-నిన్ని ఒప్పుకుంటాను.

సేనా:-అమెను పోనియ్య. కేప్టన్! మూర్తిగారిని ఇల్లా పిలు.

మూర్తి దగ్గరకు కేప్టన్ వచ్చాడు. గుడె కొట్టుకొంటూ ఉండగా మూర్తి లేచివెళ్ళి సేనాపతికి వీర నమస్కారం చేశాడు సేనాపతి మేజరు కార్లయిలు వంకచూచి "మీరు మూర్తిగారితో కరస్పర్శ గావించండి.

మేజరు కార్లయిలు మోము పాలిపోయింది. అయినా తన స్థితి తనకు తెలుసును సేనాపతి దృష్టిలో తాను ఉత్తముడు కావాలి. వెంటనే చేయిచాపి "క్షమించండి మూర్తి గారూ!" అన్నాడు.

సేనా:-మీరు వెళ్ళండి మేజరు కార్లయిలు,

మేజరు కార్లయిలు వెళ్ళగానే, జెస్సీ సేనాపతికి నమస్కరించి కళ్ళనీళ్ళు తిరుగుతుండగా "మీ సహాయం నా జన్మలో ఎప్పటికీ మరిచిపోలేను" అని అన్నది. సేనాపతి లేచి ఆమె భుజం తట్టుతూ చేయిపోనిచ్చి,

"నువ్వు మా ఇంటికో వెలుగుదినం ఉండి వెళ్ళు" అని కోరినాడు.

"మేము వెంటనే బయలుదేరి వెళ్ళి ఢిల్లీలో వివాహం చేసుకుంటాము. ఒక్క నిముషం కాలస్యంచేయుదలచుకోలేదు. కాల్నెలుగారూ!" ని బ్రతిమాలతూ జెస్సీ అన్నది.

"అందాకా ఎక్కడ ఉంటావు?"

మూర్తి సేనాపతికి కృతజ్ఞత తెలిపి "కాల్నెలుగారూ డాక్టరు కార్లయిలు అన్నగారు లయొనెలు కార్లయిలుగారు

ఇక్కడే—హోటలులో ఉన్నారు. జెన్నిఫర్‌ను నేను లయొనెలుకు అప్పగిస్తాను. నేను ఈ గురం రేపే బొంబాయివెళ్ళి పోతాము. బొంబాయిలో మా వివాహం అవుతుంది. తమ కరుణను ఎప్పుడూ మరువలేను, కృతజ్ఞుడను." అని మనవి చేశాడు.

సేనాపతి తన కారుమీద వారిద్దరినీ లయొనెలు ఉన్న హోటలుకు పంపినాడు.

౨

లయొనెలు వీరిద్దరినీ చూచి ఆశ్చర్యమూ ఆనందమూ పొంది, ఇద్దరినీ హృదయానికి అదుముకొన్నాడు. చాలా సేపు జెన్నీ భవిష్యత్తు జెన్నీ మూర్తుల వివాహమూ అన్నీ ఆలోచి చూస్తూ కూర్చున్నారు. జెన్నీని లయొనెలుదగ్గిర వదిలి మూర్తి తన హోటలుకు వెళ్ళిపోయినాడు.

ఆ మర్నాడు వారు ముగ్గురూ బయలుదేరి ఢిల్లీకి వెళ్ళినారు. ఢిల్లీలో వారు ముగ్గురూ మూర్తి ఇంట్లో మూడు రోజులుండి జెన్నీ మూర్తులు రిజిష్టర్ వివాహం చేసుకొన్నారు.

జెన్నీ ఒక మంచి గుజరాతీ హోటలుకు ఆజ్ఞ ఇచ్చి పది మందికి చక్కని విందు ప్రభుత్వోద్యోగులకు అహింసావాదులకు చేసినాడు. ఆ రాత్రి భార్యతో బొంబాయి మెయిలు

మీాద మొదటితరగతి రిజర్వుచేసుకొని బయలుదేరినాడు. లయొనెలు మదరాసు ప్రయాణం అయినాడు.

ఆ రైలుపెట్టెలో వారిద్దరూ ఒంటిగా ఉన్నారు. రైలు కదలగానే జెన్నీవచ్చి భర్త ఒళ్ళోకూర్చుని ఆతని మెడచుట్టూ గట్టిగా చేతులుచుట్టి ఆతని పెదవులను ఉద్రేకచుంబనంతో అదిమివేసింది. ఆతడు పెన్నిధిలా ఆమెను తన హృదయానికి అదుముకొన్నాడు.

వారికి మాటలులేవు. ఆమెతో కలిసి ఈ లోకాలలో ఎక్కడికో పోతున్నట్లు తనికి భావంకలిగింది. ఆమె ఉద్రేక్త భావపూర్ణ అయినది. ఆతడు విద్యుత్ ప్రవహించే మేఘంలా వెలిగిపోయినాడు

ఆతడు వేగంగా, మధురాతిమధురంగా, గాఢంగా. ఆమె పెదవులను చుంబిస్తూ, ఆమె మోమును వెనక్కు వంచుతూ ఆ బాలిక కన్నుల అందం చూచి కన్నుల చుంబిస్తాడు. కను బొమల వంకరల సొంపులుచూచి, అది ముద్దుగొంటాడు. ముక్కు పుటాలు, నాసికారేఖా ప్రవాహంచూచి, అద పెద వుల నాస్వాదిస్తాడు; పెదవుల ధనుర్విలాస, ఆర్ద్రత. వానిపై నర్తించే ఆనందమత్తతాపూర్ణ మందహాసరోచిస్సులు, ఆ పెదవుల మందారపు ఎరుపులు, చలించే అమృతాలుచూచి ఆ పెదవులను తన కర్కశపు పెదవుల చుంబిస్తే అవి కరగి

పోతాయని భయపడి క్షమించండి పెదవులలంరా చిన్న చూపులుపరపి, కనులు మూసుకొని సిగ్గుపడు బాలకునిలా ముద్దు గొంన పాత్ర భించి దొంగలా దోచుకుంటాడు.

అంతటితో తృప్తి పడడు, ఈ ముద్దులుఇంకా దాహము కొలుపుతూ, ఇంకా తృప్తి తీరుస్తూ, ఆ తృప్తి పై కాంక్షను దారిచూపగా. ఆ కాంక్ష నందుకొని. దానిని తృప్తిపరుస్తూ కాంక్షాతృప్తులు అనంతంకాగా, ఆ అనంతతను అందుకోలేనని నిస్పృహతనుపొందుతూ, తానూ నిత్యుడనై తన శృంగారోద్రేకస్థాయినీ నిత్యనుచేస్తాడు.

వెంటనే ఆతని చూపులు ఆమె విచిత్రశృతి స్వరూప సౌందర్య విలాసిత చుబుకంపై ప్రసరిస్తాయి. ఆ చిబుకం ఆతని చుంబన పుంఖానుపుంఖిత్వమై దాడికి లోనవుతుంది. ఆ చిబుకాన్ని రక్షించడానికి ఆ బాలిక కపోలాల భావం అడ్డంవచ్చి నిలుస్తుంది.

ఆ కపోలాలు ఒకటికొకటి సహాయంచేసుకుంటూ ఆతని నాయక హృదయ శిఖరితోర్కంఠా వేగాన్ని చీకాకు పరుస్తాయి. ఆ వేగం ఓడిపోయి, ఆమె కంఠ నిమ్నంలోనికి ఉరుకుతుంది. సరియైన పొడుగు, నీలిధమని రేఖలు, దంతంతో చెక్కిన ఆ కంఠసీమ అందంలో వెనకటివన్నీ మరచి ఆ చూపు దక్షిణ నాయకుడై పోయినది. పెదవులా కంఠాన్ని వదలలేదు.

ఇంతలో ఈ గడబిడ ఏమని? కంఠసీమ పక్క కాపురం చేయు తెల్లమల్లెమొగ్గల గుత్తులులా ఉన్న భుజాస్కంధాలు రెండూ "ఏలనే నవ్వంటు" కనుకోవడానికి తొంగిచూస్తే చూపులు అల్లరి తుమ్మెద దొంగలులా ఆ మల్లెమొగ్గ గుత్తు భుజాలపై వాలినవి, చూపు దొంగలగుంపుకు దారి చూపుకు గాడుకా వెంటనే పెద్ద దొంగల ఆ భుజద్వయార్ద్రితనంతా తస్కరించ ప్రయత్నించి ఎంతకూ తరగని ఆ ధనం కొలగొన లేకపోయినవి

కొంచెం దిగువను ఎవరో ఇరువురు తొంగిచూస్తూ న్నారు వేళ్ళు ఆ ఇరువురిపై ముసుగులూ బొత్తాములుతీసి సడలించినవి.

అప్పుడాతని దృష్టికి, దంతాన్ని నలుపుచేసే ధవళకాంతులు కలవి. స్వచ్ఛహిమాచల శృంగాలపై పడిన ఉదయారుణ కాంతులను కర్కశంచేసేపాటల వర్ణ దివ్యకాంతులు కలవి, గుండ్రని శిఖరాలు కలవి, లోకాద్భుత సౌందర్యగర్వ విజృంభణముకలవి, సర్వమనోహరాలతో స్నాతులైనవి. ఉచ్చైశ్రివం ముట్టె, కామధేనువు చిరుమూపురం. పారిజాతాల పరిమళం. లక్ష్మిదేవి సుధుమ ప్రాభృతాలు పొందినవి, కోటివేల చిత్రవిచిత్రపవిత్ర కాంతులు దాచుకొన్నవి వక్షోజోన్నతాల సందర్శనంచేసికొన్నవి. గౌరీశంకర కాంచనగంగా శిఖరసందర్శనం చేసిన కళాకారుగా మహదానందమూ కైలాసశిఖర ప్రిత్యా

క్షము వరమందిన భక్తుని దివ్యానందము, గంగాయమునలులా సంగమమై ఆతని చూపులు ప్రవహించినవి. ఆతని హృదయము మా సంగమంలో సరస్వతిలా లయమైపోయినది.

పవిత్ర చుంబనాలా చూచుక దివ్యత్వాల కర్పించి మూర్తి తెరలు కప్పివేసివాడు.

వారిరువురకు మాటలులేవు. ఇరువురు సహ్యామలయ మధ్యస్థే లోనవాలాలో తమ నివాసగృహం చేరినకాని తాము ఆత్మమనస్సులతో బాటె దేహాల లీనం కావింపదలచుకో లేదు. రైలు సాగిపోయింది.

3

లోనవాలా ఇంటికి ఢిల్లీనుండి సామానంతావచ్చింది. అవీ గాక బొంబాయిలో కొత సామాను కొన్నది జెన్నీ. ఆ గృహాన్ని ఆ ఎత్తయిన లోయ అందానికి శృతి గా అలంకరించింది

సాయంకాలం అయింది. జెన్నీ, మూర్తి ఇద్దరూ కలిసి ఆ లోయ బాటలో వాహ్యాళికి బయలుదేరారు. రెండు వేల అడుగులకు మించి, మూడు వేలు, నాలుగు వేల అడుగులవరకు పైకెగిసిన సహ్యామలయ పర్వతాలు లోయలు, అడవులు, జల

పతనాలు, పరమాద్భుత ప్రకృతీ సౌందర్య నర్తితమనోహరమై ఆ ప్రదేశం వారి హృదయాలను కరిగించివేసింది.

ఆ దినం వారు నిర్ణయించుకొన్న పవిత్ర సంధానదినం ఆ ఇద్దరే ఆ ప్రకృత్యోత్సాహం మధ్య! పక్షులు గుళ్ళకు చేరుతున్నాయి. కిలకిల, గలగల, కూ, కూ, కువకువ స్వనాలు ఆ కొండచరియలకు తాకి ఆ లోయలలో ప్రతిధ్వనిస్తున్నది. సూర్యబింబమూ కొండల చాటుకు దిగజారిపోయింది. ఆకాశం ఎరుపు, వంగపండు, కుంకుమ అరుణాలు కాంతు లెగరుసుకుపోతున్నవి.

ఇద్దరిలో మాటలు లేవు. ఇద్దరూ సిగ్గుపడుతున్నారు. ఆతడు నీలసుందరీ నగ్నత పొరపాటున ఏ కాలవ రేవులోనో తన గూడెంలో స్నానాల సమయంలోనో చూచివున్నాడు.

పాశ్చాత్యదేశాలలో ధవళసుందరుల నగ్నత దర్శించడానికి కోటివేల అవకాశాలున్నా ఎల్లమంద మూర్తి హృదయంలో ఆ కోర్కె చాలాసార్లు, ఉద్భవించినా, ఆ భావానికే ఆతడు లజ్జపడి ఊరకొన్నాడు.

తన భార్య జెన్నీ ఈ దినం. ఈ పరమపవిత్ర దినంలో తన్ను పూర్ణంగా భర్తకు అర్పించుకొంటుంది. అందుకు తాను తగుదునా అన్న భయం ఆతణ్ణి ఈ రెండుమూడు రోజులుగా గడబిడ పెట్టింది.

శుభముహూర్తం దరికివచ్చినకొలదీ ఆతనికి గుండెలు దడదడ కొట్టుకొంటున్నాయి.

జెన్నీ నిజమా కాదా? ఆమె తన భార్యయేనా, ఆమె ఇప్పుడు తన దగ్గిరగా చేయీచేయీ, పార్శ్వమూ పార్శ్వమూ కలిపి నడుస్తూఉన్నదా? ఆతడు త్రిపాపూర్ణుడై భయకంపిత గాత్రుడై ఆమెతో తన సహచర్య ఊహించుకొంటున్నాడు.

జెన్నీ ఒకచోట మూర్తిని ఆపింది. ఒకరాయిచూపించి దానిపైన కూర్చుండమన్నది. తా నాతని ప్రక్కనే కూర్చున్నది.

"మూర్తీ!"

"జెన్నీ!"

"నేను నిన్ను వివాహం చేసుకొన్నానంటే, మనం ఇద్దరం సర్వసములమై కలిసిపోతున్నాము అనే భావంతోనే! అంతేనే కాని నేను నిన్ను వివాహం చేసుకోడంవల్ల కొంత దిగిపోయాను అని గాని నాకు పాశ్చాత్య స్త్రీలకున్న తెల్లతనం ఉండడంవల్ల నేను నీకన్న కొంత గొప్పదానిని అని గాని ఏ మాత్రమూ లేను. ఈ విషయం నువ్వు దృఢంగా నమ్ము!"

"అదేమిటి జెన్నీ!

"ఉండు ప్రియతమా! కనక నువ్వూ నేను రెండు రేకలుగల పుష్పంలోని రెండు రేకలం. యమునా గంగా

సంగమం ఎంత నిత్యమో అంతే మన కలియక నిత్యం. నేను స్వైట్, నీవు నాకై!" అని ఆ బాలిక ఆతని తలనువంచి ముద్దాడింది.

వారిద్దరూ రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు ఇంటికి వేంచేసినారు. ఇద్దరూ స్నానంచేసి మనోహర భోజన వస్త్రాలు ధరించినారు.

బట్లరు ఆ దినం వండిన వంట దేవతలు రుచి చూచి ఆనందించతగినది.

భోజనమైన వెనుక రేడియో పాటకు నాట్యంచేశారు. ఆమె బొంబాయిలో కొనితెచ్చుకున్న చిన్న పయానోమీద "లా-ఎ-పాషనేటా" (ఉద్రిక్త ప్రేమ) మహాగీతాన్ని వాయించింది. ఆతడు తాను అమెరికాలో కొందరు నీగ్రో సంగీత పాఠక స్నేహితులదగ్గిర నేర్చుకొన్న ఛోపిన్ గీతాలు కొన్ని పాడినాడు.

రాత్రి పన్నెండు గంటలు మోగినవి.

ఆతని హృదయము దడదడ మోగుతున్నది.

ఆమె మోమంతా గులాబి పూవులా కందిపోవ, భర్త వంక చూచి "ప్రియతమా! నేను ముందు వెడుతున్నాను. సరీగా ముప్పాతిక గంట అయిన వెనుక—"అని లోనికి ఆనంద హాస పరిఫుల్లవదనంతో వెడలిపోయింది.

ఇక ఆ ముప్పాతిక గంట అతనికి నిముష మొక యుగం చొప్పున కల్పాలై జరిగినది. అతను పియానో వాయించు కుంటూ కూర్చున్నాడు. కొంతసేపు రేడియో తిప్పినాడు. కొంతసేపు "మేరీ స్టోప్సు" "భార్యాభర్తల ప్రథమ దినము" అనే గ్రంథము తీసినాడు. కొంతసేపు పైకి వెళ్ళి దూరపుటిళ్ళ వెలుగులు, ఆకాశంలో తారకల వెలుగులు. ఆ దశమినాటి వెన్నెల రాయని ఆనందము గమనించినాడు.

ఇంటిలోనికిపోయి గడియారం వంక చూస్తే ఇంకా పావుగంట ఉన్నది. రేడియో తగ్గించి ఉన్నందున నెమ్మదిగా "హవాయిన్" గీతాలు విచిత్ర మేళనపు హంగుతో పాడుతున్నది.

మూర్తి బొంబాయిలో ఒక ఛాయాచిత్రశాలలో తయారుచేయించిన జెన్నీ పెద్ద చిత్రానికి ఎదురుగా నిలుచుండి ఆమె సౌందర్యము ఆమె విలాసము, ఆమె మంద హాసము. ఆమె చూపులలోని మంత్ర ముగ్ధత్వమూ తనివి తీరగోలుతూ సర్వము మరచిఉన్నాడు.

బాల్యదశలో రాబోవు ప్రేమ, ప్రథమ యవ్వనంలో ప్రేమకై ఎదురుచూపు, యవ్వనమధ్యాన పొదివికొన్న ప్రేమ యవ్వనాంతంలో ప్రేమమయత, కౌమార ప్రారంభములో

ప్రేమఫలము, వృద్ధాప్యాని ప్రేమ స్మృతి, ఓహో "ప్రేమమయమిా జగమూ!" అనే సినీమా పాట జ్ఞాపకంవచ్చింది మూర్తికి. తన ప్రేమలోని విచిత్రత, సర్వలోక ప్రేమికులకూ ఏలా సంభవిస్తుంది.

"ప్రేమింపవే రాణి ప్రేమింపు నన్ను
ప్రేమ కల్లోలాల మింటికెగరేయవే!"

మానవ జన్మకే ప్రేమశిఖరము. ఆ ఉత్తమ సంభావంవల్ల మానవ జన్మంతా తేజో విలసితమై మానవలోకానికి కల్యాణ ప్రదమై, మహోత్తమమై, పవిత్రాదర్శ పులకితమై పోతుంది. జెన్నీ! సకలసౌందర్య రాశి! ఆమెశిరస్సు శిల్పులకూ అందని మూర్తిమంతము, ఆమె జుట్టు చాకొలేటు రంగుతో పట్టుకుచ్చులై ఒత్తయి భుజంమీాద పతనాలుగా ప్రవహిస్తుంది ప్రాచ్యలోచనాల దీర్ఘ వినీలత మధురమత్తతతో వక్రాంచల సమనాశికా గులాబీ పుష్ప పత్రి పుటాలతో, మధ్యపూర్ణ ధనుర్వక్ర మధుమయార్ద్రిత మందార కుట్మల సదృశాధరోష్ఠాలతో వెలుగొందే ఆమె ముఖం! జెన్నీ! ప్రేమ దేవతా!

గడియారంవైపు చూచినాడు మూడు నిముషాలు మాత్రం కాలపరిమితి ఉన్నది. ఆతడు తన గదిలోనికిపోయి శయనమందిర సముచిత వస్త్రాలు ధరించినాడు.

సరీగా శుభముహూర్తము వచ్చినది.

ఆతని కాళ్ళు వణకినవి. చిరుచెమటలు పట్టినవి. ఆతడింతవరకు ఆ పడకగది అలంకరణ చూడలేదు. ఆమె ఆతని లోనికి రానీయలేదు.

మూర్తి స్లిప్పర్సు చప్పుడుచేయకుండా నడిచి తలుపు దగ్గరకు చేరినాడు.

గుండెల చప్పుడు దెసలు మారు మ్రోగిపోతూఉండగా నెమ్మదిగా తలుపుతీసినాడు. తలుపులు లోనికి కొంతపోయినవి.

దీపములన్నీ ఆర్పివచ్చినాడు కావున ఆ చీకటిలోనికి తలుపుసందు నుండి నీలివెలుగు పెకి నీలపు తీగలై ప్రసరించినది.

ఆతడు తలుపుదగ్గర ఆగిపోయినాడు.

ఆతని గొంతుకలో దగ్గుత్తిక వచ్చినది.

పది లిప్తలు తలుపుదగ్గిర ఆగి, లోనకు కుడి అడుగు వేసినాడు.

తలుపు నెమ్మదిగా ఇంకను తోసినాడు. తలుపు వెనక తెర ధరించిన కాండపటము రాధకృష్ణ విలాసమగు ఒక బృందావన క్రీడా చిత్రింతో ప్రత్యక్షమయినది. రంగు రంగుల మనోహరమైన ఆ చిత్రంపై నీలపు వెలుగు పడుతున్నది.

ఆతడు కాండపటం వెనకనే నిలుచుండినాడు. మరి పదిక్షణికాలు గడిచిపోయినాయి.

ధైర్యంపట్టుకొని తలుపుమూసి, నెమ్మదిగా గడియ వేసి ఆతడు కాండపటం ప్రక్కనుండి లోనికడుగిడినాడు.

ఎదుట కనుపించిన దృశ్యము ఆతని హృదయస్పందన మొక నిమేషం మాపుచేయగలిగిన దివ్యసౌందర్యపూర్ణము.

తల్పము పాలసముద్రంలో తేలిపోయే దేవవిమానంలా ఉన్నది. తల్పము తెల్లని సన్నని వల తెరలతో ఆచ్ఛాదితమై ఉన్నది. గది అలంకారము తల్పానికి శ్రుతిపూర్ణము

ఆతడు నెమ్మదిగా అడుగడుగు వేస్తూ తల్పం కడకు పోయి, ఆ తల్పంపై అస్పష్టంగా దృశ్యమయ్యే మనోజ్ఞత్వ రాశిని ఆస్వాదిస్తూ తెరలు ఒత్తిగించి చూచినాడు.

జెన్నీ కోటి గులాబీలతో మూర్తికట్టిన జీవవిగ్రహము పామునుబుసాల దుస్తులు హఠారీలా అలంకరించుకొని, ఒయ్యారంగా త్రిభంగిగా శయనించిఉన్నది ఆమెకనులు అరమూతలై ఉన్నవి! ఆమె ఎఱ్ఱని పెదవులు కొంచెము విడివడిఉన్నవి.

తనివి ఎంతమను తీరనికాంక్షతో ఆమె సౌందర్యాన్ని గ్రోలుతూ ఆతడటులనే నిలుచుండి, మరునిమేషాన ఆమెపై వాలిపోయినాడు. ఆమె నెమ్మదిగా ఆతనివైపు తిరిగి, చేతులు చాచి ఆతని మెడచుట్టూ ఆ దంతాచ్ఛలతలు చుట్టివేసినది.

ఆతడామెపై వంగి ఆ విడివడిఉన్న ఆ తేనెపెదవులను అతితమితో ముద్దిడినాడు.

౪

దేవీ పర్వతపు లోయ లోనవాలాకు పదిమైళ్ళున్నది. ఆ లోయలో అయిదారు సెలయేరులు కొండమీద నుండి పతనమై కలిసి పెద్ద నదిగా సంగమించి లోనవాలా లోయలోనికి ప్రవహిస్తున్నవి. లోనవాలా లోయ లోని నదికి ఆనకట్ట కట్టి ఉదకశక్తి జనిత విద్యుచ్ఛక్తి సంస్థను ఇదివరకే ఏర్పాటు చేసినారు. ఈ జలాశయం లోనికి ప్రవహించే శైవాలినులలో పెద్దదానిలో జలాశయానికి మూడువందల అడుగుల ఎగువనే రెండు పెద్ద ప్రస్రవణాలు సంగమిస్తున్నవి. ఆ సంగమస్థలం దగ్గిర వేరొక జలాశయం నిర్మిస్తే, దానివల్ల మరి కొన్ని లక్షల కిలోవాట్లు ఉద్భవించే విద్యుచ్ఛక్తి యంత్రాగారం నిర్మించవచ్చును.

ఈ భావము మూర్తికి ప్రత్యక్షమై బొంబాయి ప్రభుత్వానికి రాయడంతోటే వారెంతో ఆనందించి ఆ విషయం కేంద్రప్రభుత్వానికి వ్రాస్తూ "మూర్తి" ఇంజనీరుగారిని తమ కా పనిని నిర్వర్తించేందుకు అప్పు ఇవ్వవలసిందని

కోరినారు. ఈ విషయం కేంద్రప్రభుత్వానికీ బొంబాయి ప్రభుత్వానికీ అతితొందర కార్యం అవడానికి కారణంయుద్ధం.

చిన్నచిన్న గాలిగా ప్రారంభించిన యుద్ధం అప్పుడే ప్రళయ ఝుంఝా మారుతంగా పరిణమించింది. హిట్లరు సగం పోలండు ఆక్రమించి తే రష్యా తూర్పు పోలండు ఆక్రమించుకొన్నది. డాన్జిగ్ జర్మనీ పాలను పడింది. యూరపు దేశాలలో జర్మనీదగ్గిర దేశాలన్నిటిలో నాజీరాజకీయ వేదాంతాలు ప్రబలిపోతున్నాయి.

పోలండు తర్వాత హిట్లరు ఎవరిమీద విరుచుకుపడతాడో తెలియలేదు. ఇంగ్లండుమీదకే దండెత్తవచ్చునన్న వదంతులు బాగా ప్రబలిఉన్నాయి 1939 అక్టోబరు నెలలో బొంబాయి ప్రభుత్వంవారిని కేంద్రప్రభుత్వంవారు పడమటి కనుమలలో విద్యుచ్ఛక్తి పరిశ్రమబాగావృద్ధిచేయమన్నారు. ఆ పరిశ్రమ యుద్ధావసరాలలో ఒకటిగా కేంద్రప్రభుత్వంచేర్పించవలసివచ్చింది. హిటరు ఇండియాకు రాలేడని ఎవరు చెప్పగలరు? అందుకై ఇండియా యుద్ధపరిశ్రమలలో ఎక్కువ పాలు పుచ్చుకోవాలి!

భారతీయ ప్రభుత్వంవారు కూడా జర్మనీపై యుద్ధం ప్రకటించారు. భారతీయసేనలు సిద్ధంగా ఉండవలసిఉన్నది.

భరతదేశంలో పూనా సైన్యకేంద్రం పెరిగిపోతున్నది.

పడమటి కనుమలలో కొన్నికొన్ని యుద్ధపరిశ్రిమలు స్థాపించ వలసివచ్చింది. ఆ పరిశ్రిమలకు విద్యుచ్ఛక్తి అవసరము.

కాబట్టి మూర్తి కలలుకన్న ఆ విచిత్రి జలాశయనిర్మాణానికి మూర్తికోరిన రెండుకోట్ల రూపాయలు ప్రభుత్వంవారు వెంటనే మంజూరుచేసినారు. పెద్దఇంజనీరువచ్చివారు అందుకు, సంబంధించిన వారెందరో వచ్చినారు.

మూర్తి వేసిన ప్రణాళిక ప్రకారం నిట్టనిలువునా ఉన్న ఆ రెండు కొండలూకలిపి జలాశయం నిర్మించడం. కట్టవలసిన రెండుకొండలనడుమ నది వేయిపత నాలుగాపడి ప్రవహిస్తున్నది. క్రింద జలాశయం ఇదివరకే నిర్మాణంఅయి దానివల్ల చాలా విద్యుచ్ఛక్తి ఉద్భవంచేసేటటువంటి పరిశ్రమాగారం నిర్మించారు.

నాలుగువందల అడుగుల ఎత్తునుంచి వేయి చిన్నపత నాలుగా పడే ఆ నది ఒకచోట రెండుమూడువందల చదరపు గజాల వైశాల్యం మాత్రంకలిగిన శిఖరంపైన ఒకచిన్నకొండ మీాద ఎగుడుదిగుడుగా వంకరటింకరగా ప్రవహించినది. మళ్ళీ పతనాలై పడుతున్నది.

ఎల్లమంద ఆలోచన ఇది. ఆరెండువందలపై చిలుకు చదరపు గజాల ప్రదేశంలోనూ జలాశయం నిర్మించి, ఆ చరియను దిట్టంచేసి, అక్కడనుండి పెద్ద గొట్టాల ద్వారా

జలప్రవాహం ప్రక్కగా ఆ కొండలలో ఇంకో సమతలానికి తీసుకువెళ్ళి అక్కడ విద్యుచ్ఛక్తి కర్మాగారం స్థాపించాలనీ, అక్కడనుండి ఆ నీరు మళ్ళీ గొట్టాలద్వారా తీసుకువచ్చి క్రింది జలాశయంలోనికి కలపాలనీ నిశ్చయించినాడు.

ఈ పనికై దగ్గరఉండి ఆ ప్రదేశాల క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి లెక్కలు, ప్లాను తయారుచేశాడు. ఆతని చేతిక్రింద నలుగురు ఓవర్‌సీయర్లు. డైనమైట్ పెట్టి ఆ శిఖరతలం, అరుగులా సమంగాచేయప్రారంభించారు. పని అతివేగంగా తా గ్గిరఉండిచేయిస్తున్నాడు. పగిలివిడివడినరాళ్ళనుముక్కలు లుచేసినతనపనికి పనికిరావడంకోసం చిన్నచిన్న రైలుపట్టా బండ్ల పైఇంకో స్థలానికి లాక్కునివెళ్ళి అక్కడ పోగుచేయి చి అందులో కొన్నింటిని మరీ చిన్నవిగా సిమెంటు కాంక్రీటు కోసం కొట్టిస్తున్నాడు.

క్రిందనుంచి పొట్టిగుఱ్ఱాలమీద రోజూ సిమెంటు బస్తాలు లావుపాటి ఇనపకడ్డీలు, తీగెలూ తీసుకువస్తున్నారు.

ఆ కష్టం అంతా చూచి మూర్తి ఆ సరుకు అతి సులభంగా విద్యుచ్ఛక్తి సహాయంవల్ల పైకివచ్చే తీగదారి ఏర్పాటుచేశాడు. అంచెలు అంచెలుకడ. యంత్రాలు ఉంటాయి. అక్కడినుండి పైకి బరువులుంచిన ఉయ్యాలలను లాగే తీగలుంటాయి. ఆ ఉయ్యాలను ఒక తీగ

లాగుతూఉంటే రెండు తీగెలమీద, రెండు చక్రాలతో ఈ ఉయ్యాలలు సువ్వున పైకిపోతాయి. వానిమీద మనుష్యులూ ప్రయాణించవచ్చును.

మూర్తి పనిచేస్తూంటే అక్కడికి మూర్తితోబాటు ఒక్కొక్కసారి ఉదయం వంటవానిచేత తయారుచేయించిన వంటకాలు. కాఫీ గొట్టాలు, పళ్ళు అనీ భోజనపు పెట్టెలలో పెట్టించుకొని అవి సేవకుల నెత్తిమీద పెట్టి జెన్నీ కూడా వచ్చేది.

జెన్నీతో ఆమె కొన్న పెద్ద "బుల్ డాగు" జాతిలో మేలుజాతి కుక్క కూడా వస్తుంది.

మూర్తికి పనిఅయి తన కడకు వచ్చేవరకూ జెన్నీ కుక్కతో ఆ కొండలలో తిరుగుతూఉంటుంది. ఆ కుక్కపేరు ఫెయిత్ (నమ్మకం) అని పెట్టింది. భార్య సరదాగా తిరగడం తనకు భోజన వేళకు! తనకు ఆ దాపునే ఒక చెట్టుకింద వేసిన డేరాలో కాంపు బల్లమీద చక్కగా అందములుకుట్టిన తెల్లటి గుడ్డ భోజనం అమర్చి "ఫెయిత్! నీ యజమానుణ్ణి తీసుకురా!" ని పంపేది జెన్నీ. ఆ కుక్క మరుసటి నిమేషంలో మాయమై మూర్తి దగ్గిరవచ్చి "దయచేయండి" అన్నట్టుగా గుర్రుమని అతనిపైకి ఉరికేది. బలువైన, బలపూర్ణమైన

ఆ కుక్కను మూర్తి చేతులతో అందుకని, క్రిందికి దింపి "వస్తున్నాను ఫెయిత్!" అని ఇద్దరూ డేరాకు బయల్దేరుతారు.

డేరా రాగానే మూర్తి పక్కనున్న చిన్న డేరాకు పోయి, అక్కడ మొగమూ చేతులూ కడుక్కొని, బట్టలు మార్చుకొని, ఆమెకు తనివి తీర మూడు ముద్దులు అర్పిస్తాడు.

ఆమే ఆతడూ ఎదురుబొదురుగా కుర్చీలలో కూర్చుండి తీయని మత్తయిన కబుర్లు చెప్పుకుంటూ భోజనంచేస్తారు. ఒక బోయ్ వడ్డిస్తూఉంటాడు. భోజనాలు పూర్తికాగానే ఆతడు సిగరెట్టు వెలిగించుకొని మాటలు చెబుతూ జెన్నీని చూచి తన అదృష్టం తానే నమ్మలేకపోతూ ఉ టాడు.

ఒకనాడు జెన్నీ భర్తనుచూచి ప్రియతమా! మీ నాన్నగారూ, మీ అమ్మా అన్నదమ్ములు అప్పచెల్లెళ్ళు ఏమిచేస్తున్నారు?" అని ప్రశ్నించింది.

"కులాసాగానే ఉన్నరు."

"కులాసాగానే ఉంటారోయ్! అది కాదు నే నడిగిన ప్రశ్న! వాళ్ళ విషయం ఏమి ఆలోచించావని?"

"వాళ్ళకై భీమవరం పాటిదొడ్లల్లో ఒక దొడ్డికొనే ఏర్పాటుచేసినాను. ఆ దొడ్డిలో పాటిమన్నంతా అమ్మి ఇసుకపోసి పూడ్చినారట. ఒక గజం ఎత్తు నల్లమన్ను పోయించమన్నాను. ఆలాగే చేశారట. ఎనిమిది గదులు

ఒక హాలు ఉండే డాబా ఇల్లుకు ప్లాను వేసి పంపాను. వంట ఇల్లూ వేరు. అన్నీ కలిపి ఆ ఊళ్ళో పన్నెండు వేలయిందట. నేను అమెరికాలో ఉన్న రెండేళ్ళు పదిహేను వేల డాలర్లు సంపాదించుకొన్నాను. ఇంక నా దగ్గిర బాంకులో ఎనిమిది వేల రూపాయలు నిలవ ఉన్నాయి. మా తండ్రి పేర అయిదు వేల రూపాయలు బ్యాంకులో వేసి ఉంచారు. వాళ్ళకు రెండేళ్ళకు సరిపోయే గుడ్డలుకొన్నాను. చదువు చెప్పడానికి నెలకు ముప్పది ఇచ్చి ఒక ఉపాధ్యాయుణ్ణి ఏర్పాటు చేశాను. ఆత్మేశ్వరీ! నాకు భగవంతుడూ, ప్రజలూ, కాంగ్రెసువారూ మెట్లు కట్టుకొని నీ ఉత్తమపథం నువ్వు చేరు అని నన్ను పంపినారు. లోకంలోని అభ్యుదయమంతా పురుషునికి ఆతని స్త్రీరూపంలో, స్త్రీకి ఆమె పురుషుని రూపలోనూ ప్రత్యక్షమవుతుంది. నా దివ్యాభ్యుదయమూర్తివి నువ్వు!"

"చాలులే! నేను స్త్రీని, నువ్వు పురుషుడవు. నిన్ను నేనూ, నన్ను నువ్వూ కామపరతంత్రులమై వాంఛించుకొన్నాము. ఆ కామవాంఛను సాంఘిక సమదర్శనకోసం, శాంతికోసం కాలువలు తవ్వి ప్రవహింపచేయవలసివచ్చింది. ఆ కాలువ వివాహం. అందుకని మనం ఇద్దరం వివాహమాడినాము."

"అయితే మన యవ్వనం నశించిన తర్వాత కూడా మానవులకు ప్రేమలు ఎందుకుంటాయి?"

"అవి చిరకాల సహవాస జనిత స్నేహాలు."

"భార్యాభర్తలకన్న పురుషులకూ స్త్రీలకూ ఎక్కువ స్నేహితులు టారు. అయినా ఆ స్నేహితులకు కూడా భార్యాభర్తలకున్న ఉత్తమస్థితి రాదేమి?"

"చిరకాల కామస్నేహం అది. అది విచిత్రమైనది కాబట్టి మామూలు స్నేహంకన్న కామస్నేహం గొప్పది."

"కామమే ప్రేమ ముఖ్యభావమే. అయితే ఒక స్త్రీ ఏ పురుషునిపడితే ఆ పురుషునిగాని, ఒక పురుషుడు ఏ స్త్రీనిగాని కామసంబంధంకోసం ఏమకోక ప్రేమ అని అంటాడే?"

"వైవిధ్య గనుక!"

"ఆ వైవిధ్యే ఈ ప్రేమగనుకా అను."

"ప్రేమ వైవిధ్యం ప్రేమ అంటావు!"

"కామ ప్రేమకేమి నక్షత్రాలమూ బాబు ప్రియతమా!"

"జెస్సీ లేచి భర్త ముద్దుపెట్టుకుంటూ చేతులెత్తి "ప్రేమ అనే దివ్యగుణం లోకంలో ఉందని నాకు తెలియును ప్రియతమా! నీతో వాదించడం ఎందుకు అన్నది!"

❧

యుద్ధం సాగిపోతూవుంది. 1910 సంవత్సరం మార్చి నెలవచ్చింది. ఆ సమయంలో మూర్తి కట్టిన ఒక పక్క-

సెమెంటు గట్టుతో కూడిన కొండచరియ క్రింది లోయలోనికి జారిపోయింది. ఆ జారిపోవడంవల్ల మూర్తి హృదయమూ జారిపోయింది. దానివల్ల జలాశయానికి ఇరువది రెండు చదరపు అడుగులు పోయాయి ప్రభుత్వానికి రెండు లక్షల రూపాయలు నష్టంవచ్చింది.

దీన్ని గురించి మూడురోజులు చమటలతో తడిసిపోతూ మూర్తి ప్రభుత్వానికి రిపోర్టు పంపించినాడు. నాలుగో రోజుకు పెద్ద ఇంజనీర్లందరూ అక్కడకు పరుగెత్తుకొని వచ్చినారు. వాళ్ళు నాలుగు దినాలు పూర్తిగా పరీక్షించి ఇందులో మూర్తి లోటు ఏమీ లేదని తీర్మానించినారు. అప్పుడు మూర్తి తానా పక్క పెద్దకొండను కొంతభాగం దొలుస్తానని దానికి ఇంకా పదమూడు లక్షలు ఖర్చు అవుతుందనీ అందువల్ల వేయి చదరపుగజాలు వస్తాయని తెలిపినాడు. అవన్నీ ప్లానులు వేసి చూపినాడు.

ఆ ప్లానులన్నీ పట్టుకొని చీఫు ఇంజనీరు మిలటరీ చీఫు ఇంజనీరు వారంరోజులు పరీక్షించినారు. వారికి మూర్తి వాదనలు నచ్చి పని ప్రారంభించవచ్చునని ఆజ్ఞలు జారీ చేసినారు.

ఆ పదిహేను దినాలు మూర్తి తిన్నగా భోజనంచేయలేదు. జెన్నీ దగ్గరలేకపోతే అతడు మతిచెడి ఏలాంటి పిచ్చి పనులు చేసిఉండేవాడో!

"ప్రియతమా! నీ ధైర్యం అంతా ఏమయింది. అమెరికాలో నువ్వు చేసినపని అంతా మంచులా కరిగిపోయిందా?"

"జెన్నీ దేవతా! నేను యేపని చేయగలను? యుగయుగాలనుంచీ భారతీయ సంఘంలో అట్టడుగున కుళ్ళిన మాదిగ కులస్థుణ్ణి!"

"అవునులే! భారతీయ సంఘంలో కొండ శిఖరాల మీద కూర్చున్నవారే ఈలాంటి చదువులు చదవాలిగాని నీ బోటివాళ్ళు ఏం పనికివస్తారు?"

"వేళాకోళం కాదు జెన్నీ"

"కాదులే...కాదు! మూడక్షరాలా సి...జ...ము! నువ్వు మాదిగకులస్థుడవు గనక, నిజం మాట్లాడుతావని నాకు నమ్మకంలేకపోయినా, ఏమో నిజం అయితే కావచ్చును."

"జెన్నీ నేనేం జేయను."

"ఏంచేస్తావు? మళ్ళీ జక్కారం వెళ్ళి పొలం కూలీ పని చేసుకో. చచ్చిన గొడ్డుమాంసం తిను."

"ఈ రోజు నన్ను కొరడా పుచ్చుకొ్కడుతున్నావే!

"లేక నీ ధైర్యానికి, నీ ఉత్సాహానికి, నీ ముందు చూపునకూ, కష్టాలు లెక్కచేయకుండా చొచ్చుకుపోవడానికి ముద్దులుపెట్టుకోమన్నావా?"

"అబ్బబ్బా!"

"క్షమించు ప్రియా! భారతాంగన భర్తకు బానిస! అలాంటిది నీకు సలహా చెప్పడమేమిటి?"

ఎల్లమందమూర్తి మౌనం వహించినాడు. ఆతని మోము విషాదపూరితమైనది. ఆతని మోము తీక్ష్ణంగా గమనించింది జెన్నీ. వెంటనే ఆతన్ని చేయిపట్టుకొని డేరా లోనికి తీసుకువెళ్ళింది.

అక్కడ ఆతని హృదయానికి బిగియార కౌగిలించుకొని పెదవులు ముద్దిడి, "ప్రియా! అంత చిన్నబాలునిలా అయిపోయావేమిటి? నువ్వు చేయలేనిపని ఒకటైనా ఉందా? కాక నాకు నువ్వంటే నేను వర్ణించుకోలేని ధైర్యం. నీకు వేడి పుట్టించడానికి అన్నమాటలు" అని మళ్లీ ముద్దుపెట్టింది.

ఎల్లమందమూర్తి భార్య ముద్దుపెట్టుకొనటమే గమనించనివానిలా అయిపోయాడు. తాను ఏదో ఆలోచనా లోకానికి పోయినాడు. ఆ పరధ్యానంలో భార్య మోము చూడని చూపులతో చూస్తున్నాడు. జెన్నీ మూర్తి విశాల ఫాలము నల్లనిదైనా మోములోని కాంతీ, ఆతని అవయవస్ఫుటత్వమూ గమనిస్తూ కూచుంది.

ఇంతలో ఒక్క ఉదుటున ఉరికి భార్యనంకలలో చేతులు పెట్టి పైకి గబుక్కున ఎత్తి నా ప్రాణప్రియా! నీ మాటలు నాలో ఏ మూలనో ఒదిగిఉన్న కొత్త ఆలోచనలను స్పందించి

పైకి తీసుకువచ్చాయి.'' అని ఆమెను హృదయం మీదకు దింపుకొని ఆమెను మోమంతా ముద్దుపెట్టుకొన ప్రారంభించాడు. "నువ్వు నాకు దేవతవు. నాకు గురువువూ!''

"ఏమిటి నీ కొత్త ఆలోచన ప్రియతమా!"

"ఆకొండ చరియనుండిబరువువల్లగాని ఇంకో కారణంవల్ల గానిరాళ్ళుకదిలి క్రిందికిజారిపోకుండా, సిమెంటుకాంక్రీటుతో గట్టిచేస్తాను. ఇంటిపైన కురిసే నీరుకు ఎల్లాపోయే ఏర్పాట్లు చేస్తారో, లాగే ఈ జంగాశయం చుట్టుపక్కల కొండల కురిసిన నీరు పోయేటట్లు చేస్తాను.''

"ఈ విధానంవల్ల ఎక్కువ కర్చు ఎంత?"

"ఇరవై లక్షలు, ఇంకా తక్కువ కావచ్చును.''

"ఇదంతా ప్రభుత్వం ఒప్పుకోవద్దూ?"

"ఒప్పుకు తీరుతాయి. అన్ని లెక్కలూ, పటాలూ వెంటనే సిద్ధంచేసి పంపుతానుగా!"

"ఈలోగా ఒక చక్కర్ కొట్టవద్దూబొంగాయి అవీ! ప్రియతూ"

"ఈ రోజు మీ అన్నగారి దగ్గరనుండి ఉత్తరం రావాలి?''

"అవును!"

"మీ నాన్నగారి కోపం ఇంక తగ్గదా?"

"ఏంచేస్తాము, మన ఇద్దరం ఏ కొండ చివరో గూడు కట్టుకొనే గరుడపక్షులలా ఉందాము!''

"నీ వైద్య వృత్తి?"

"వృత్తీ లేదుగిత్తీ లేదు. నీవే నావృత్తివి ప్రియతమా"

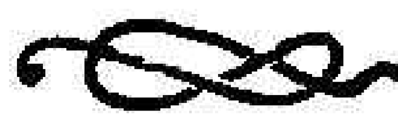
"కాదు నా రాణీ జాగ్రత్తగా ఆలోచించు."

"నీ ఉద్యోగంలో ఇక్కడకూ అక్కడకూ మార్చడం ఉంటూ ఉంటుంది. నిన్ను వదిలి నేనెక్కడో వైద్యవృత్తి ప్రారంభించనా? నీ కోసం బెంగ పెట్టుకొని కూర్చుండనా?"

"పోనీ నేను——"

"ఏమీ తొందరపడకు. నేను ఆలోచిస్తున్నాను. ఇద్దరం ఈవిషయం బాగాఆలోచించే చేద్దాము ప్రియతమా!"

ఇద్దరు దిగి ఇంటికిపోయారు.

షష్ఠభాగం

౧

భార్యాభర్తలిద్దరూ ఎల్లోరా, అజంతాలు వెళ్ళి వచ్చారు. ఆ ప్రపంచం అంతా చాలా విచిత్రంగా ఉంది.

భారతీయ చిత్రలేఖన మంటేనూ, శిల్పమంటేనూ వాళ్ళిద్దరకూ ఏమీ తెలియదు. ఎల్లమందమూర్తి ఇంగ్లండులో ఉన్నప్పుడు సరదాకు మ్యూజియమంతా తిరిగివచ్చాడు. కాని శిల్పమన్నా చిత్రలేఖనమన్నా ఏమీ తెలియలేదు.

మూర్తికన్న జెస్సీ కొంతనయం. గృహం అలంకరించడం తెలుసును. చిత్రలేఖనం చూడగానే ఇది మంచిది అని మాత్రం చెప్పగలిగేది. అవైనా పాశ్చాత్య చిత్రలేఖనా శిల్పాలను గురించే. అందులో కూడా లియోనార్డో నుంచి వెలాస్క్వెజ్ వరకూ లెయిటన్, టర్నర్, బరన్ జోన్సు మొదలైనవారి చిత్రాలను గురించి బాగా అర్థమయ్యేవి గ్రీకు రోమను శిల్పాలు బాగా అర్థం అయ్యేవి. కాని ఎప్‌స్టైను శిల్పం పట్టి అగమ్యగోచరంగా ఉండేది.

మూర్తికి భారతీయ లలితాకళా విషయాలు అగమ్యగోచరాలు. ఇంగ్లీషు సంగీతం మాత్రం నేర్చుకున్నాడు.

పియానో వాయిస్తూ గంభీరమయిన కంఠంతో పాడుతాడు.

జెన్నీ "ప్రియతమా! ఎల్లోరా మొదట చూచారు. జెన్నీ భర్తను చూచి, "ప్రియతమా ఈ కైలాస గుహ చూచిరా, లక్కిన బౌద్ధ గుహాలూ, హిందూ గుహాలూ జైన గుహాలూ చూస్తూన్నా నా మనస్సు ఏదో చెప్పరాని ఆనందం అనుభవిస్తున్నది. నేను గ్రీకు శిల్పాన్ని గూర్చి ఇటాలియను చిత్రలేఖనాన్ని గూర్చి బాగా చదివాను. కాని భారతీయ శిల్ప చిత్రలేఖన సంప్రదాయం చరిత్ర ఏమీ తెలియదు. నువ్వు చెప్పగలవా?"

"నువ్వు పాశ్చాత్య శిల్పాన్ని గూర్చైనా చదివావు. నేను వృథాగా ఏమీ తెలుసుకోకుండా కాలం ఇంతవరకూ వృథాగా పోనిచ్చాను."

"ఆ కైలాసగృహ పనితనంచూస్తే నా హృదయం కరిగిపోతుంది."

ఇద్దరూ విస్తుపోయిన చిన్న పిల్లలులా చేయిచేయీ పట్టుకొని ఆ గుహాలన్నీ తిరిగారు. ఇద్దరూ నైజాముప్రభుత్వ విశ్రాంతి మందిరంలో మకాం పెట్టినారు ఎల్లోరా గుహలు మూడురోజులు వరుసగా చూచినారు.

ఎల్లోరా జైనగుహాలలో ముప్పయినాలుగవ గుహాలో శచీదేవి విగ్రహం ముందు జెన్నీ నిర్ఘాంతయై నిలుచుండి

పోయింది. ఇంత ప్రపంచాద్భుత సౌందర్యం ఎలా శిల్పం చేయగలిగాడు శిల్పి. తాను "వీనస్ డిమెలో" అనే గ్రీకు సౌందర్యదేవతా విగ్రహం ఛాయాచిత్రం చూచింది. ఆ శిల్ప దేవత సౌందర్యం ఈ శచీదేవి విగ్రహ సౌందర్యం ముందు ఏ విధంగా నిలవగలదు? ఆ ఒయ్యారము, ఆ దేహాభంగిమ, ఆ పరమశ్రుతి, ఆ వదనవిలాసము, అహో ఈ సుందరి సర్వ విశ్వంలో అతీత సౌందర్యవతి,

ఆ బాలిక ఆశ్చర్యము గమనిస్తూ ఎల్లమందమూర్తి తానూ ఆశ్చర్యచకితుడై ఆలాగే నిలుచుండిపోయినాడు.

"ప్రియతమా ఇంతవరకూ పురుషమూర్తి యొక్క అద్భుద సౌందర్యం గమనించాము. ఈ స్త్రీ విగ్రహ సౌందర్యంముందు ఇతర సౌందర్యంపోల్చడానికిసాహసంఉంటుందీ?"

"ఈ సౌందర్యం నాకు కాస్త చెప్పు ప్రాణాధికా?"

"ఓయి వెఱ్ఱివాడా నువ్వు వట్టి శాస్త్రజ్ఞుడవులా కన బడుతున్నావే?"

"నువ్వు వట్టి డాక్టరువు కాదు కాబోలు"

"డాక్టరుకు శరీరసకలమూ పరమాద్భుత సృష్టిరూప మని తెలుసును."

"అవును."

"పరమసౌందర్యవంతమయిన బాహ్యశరీరమూ మాకు తెలుసును."

"ఆ సౌందర్యాన్ని ఒక చక్కని యంత్రం వంటిదిగానే మీరు భావిస్తారా? లేక కవులు వర్ణించే సౌందర్యంగానా?"

"కవులు వర్ణించక్కరలేదు సౌందర్యాన్ని! సువాసన నువ్వు ఆఘ్రాణించి ఆనందం పొందుతావు. కవులు వర్ణించి చెప్పాలా? ఆలాగే సౌందర్యభావమూ!"

"అద్భుతం!"

"ఏమిటి అద్భుతం?"

"నీ సౌందర్యం!"

"నేను సౌందర్యవతినని ఏలా తెలుసును?"

"నువ్వు ఈ విగ్రహం సౌందర్యవంతమైనదని ఏలా చెప్పగలవో ఆలాగే!"

"ఓ హృదయ నాథుడవైన నా తెలివితక్కువ భర్తా!"

మూర్తి పకపక నవ్వి తన భార్యను గట్టిగా హృదయానికి అదుముకొని, ఆమె పెదవులు తమిగా ముద్దిడుకొని, "ఈ శచీదేవి విగ్రహం అఖండ సౌందర్యపూరితం కావచ్చు కాని నా జెన్నీ సౌందర్యం ముందు——"

౨

అజంతాలో మూడురోజులున్నాము. దీపాలు పెట్టి చూచాము. ఆనాటి దేవాలు, ఆనాటి కాంపు కుర్చీలు బల్లలు ఆడవాళ్ళ చేతిసంచిలు, అన్నీ జెస్సీ చూచి ఆశ్చర్యం పొందింది." ఆనాటి స్త్రీలు ఇప్పటివాళ్ళకన్న అందమైన వాళ్ళు ఎక్కువ నాగరికత కలవాళ్ళుగా కనబడుతున్నారు ప్రియతమ !'' అని ఆమె అన్నది.

"పురుషులూ అలాగే కనబడుతున్నారు. ఈ అజంతా ప్రపంచంలోని ఉత్తములు ఈనాటి ఉత్తములులానే కనబడుతున్నారు. ఈ బోధిసత్వాలా బుద్ధులా మొఖాలల్లో మహాత్ముని ముఖం కనబడటంలేదు సీను. ఈ శిబి చక్రవర్తి ఈనాటి జవహర్‌లాల్ ఉంటాడు. ఎక్కడ ఎక్కడో వీళ్ళందరిలో వెదికితే నేనూ కనబడుతాను సునా!"

"నేను కనబడను కాబోలు ?"

"ఈ అజంతా బాలికలలో సౌందర్యవంతులైన యువతులలో ప్రియమురాలు నీకన్న కొంచం తక్కువ."

"ఏమి బహాయి ?"

"నాకెదురు బడా...?"

"అంత అందమైనభార్య తనకే ఉన్నదని అందరు అనుకుంటారనీ!"

"ఆ గుహలు తిరిగితిరిగి, ఆ ప్రదేశ సౌందర్యంలో మునిగిపోయి మతులుపోయి వదలలేక వదలలేక తిరిగి బొంబాయి ప్రయాణం అయ్యారు.

3

వీరు బొంబాయి చేరేసరికి ఎల్లమందమూర్తి ప్రశాళిక ప్రభుత్వంవారు ఒప్పుకున్నటూ పనివెంటనే ప్రారంభించమనీ కాగితాలు వచ్చిఉన్నాయి.

మూర్తి పక్కన ఉన్న భార్యను కౌగిలించుకొని ఆమెతో నాట్యంచేయడం సాగినాడు.

ఇద్దరూ వెంటనే లోనవాలా పనుగెత్తినారు. ఆ మరునాడునుండి మూర్తి పనిలో మునిగిపోయాడు. వేలకొలది మేస్త్రీలు మూర్తి అనినా జెన్నీ అనినా ఎంత గౌరవంతో భక్తితో మెలగసాగినారు, జెన్నీ వారందరికీ ఎంతో ప్రేమతో వైద్యం చేస్తూఉంటుంది. ఒక్క పైసా పుచ్చుకోదు. ఆ పని మనుష్యులలో స్త్రీలకు ఎంతమందికో జెన్నీ పురుడుపోసింది.

లోనవాలాలో జెన్నీ వేరే ఒక ఇల్లుపుచ్చుకొని వైద్యాలయం ప్రారంభించింది. పనివాళ్ళల్లో ఇద్దరి బాలిక

లకు నర్సుల పని నేర్పింది. జెన్నీ పెళ్ళియిచ్చిన కొత్త రోజుల నే లయినెలు మదరాసులో ఉన్న ఆమె మందులూ శస్త్ర వైద్యపు పనిముట్లూ అన్నీ పంపించాడు. ఆమె బొంబాయిలో సూ చాలా మందులూ పరికరాలు కొనుక్కున్నది.

ఈ వైద్యంతోపాటు చుట్టుపక్కల ఉన్న పర్వత నగరాలలో కాపురమున్న పెద్ద కుటుంబాలవారికీ, పాశ్చాత్యులకూ నెమ్మదిగా ఈమె వైద్యురాలయింది. దానివలన బాగా రాబడి రానారంభించింది,

ఈలోగా తన భర్తకు ఆమె కోటివిధాల ఆలోచన చెబుతూ హుషారు ఇస్తూఉన్నది.

మూర్తి ఆ కొండలరూపం మార్చినాడు. అమెరికాలో నేర్చుకొన్న విద్యను అవసరాన్నిబట్టి ఇంకా కొత్త విధానాలు చేర్చి పనిని మహావేగంగా ప్రజ్ఞాపూర్ణంగా సాగిస్తున్నాడు. మూర్తి చేయించేపనిని చూడవలసిందని ప్రభుత్వం దేశదేశాలనుంచి ఇంజనీర్లను పంపింది. మూర్తిదగ్గర పని నేర్చుకొనడానికి యువక ఇంజనీర్లెంతమందినో పంపించింది. వారందరూ మూర్తిగారి అఖండ విజ్ఞానమూ, కార్యాలోచనా నిశితత్వమూ చూచి ఆశ్చర్యం పొందినారు.

౪

9910 సంవత్సరం మే నెలలో జెన్నీ తండ్రి తల్లీ ఇద్దరూ బొంబాయివచ్చి కొమరితను చూడడానికి రమ్మని మని ఉత్తరం వ్రాసినారు. జెన్నీ వెంటనే వారున్న తాజ్ మహాలుహోటలుకు తాను రావడానికి వీలులేదనీ, తనకు హాస్పిటలుపని తలమునకలైనంత ఉన్నదనీ, కాబట్టి తలితండ్రులే ఇద్దరూ రావలసిందనీ ఫోనుచేసింది.

ఆ ముసలి దంపతులు బింకం పట్టుకున్నంతకాలం ఉన్నారు. జెన్నీ భర్త కోర్కె చొప్పున తమ క్షేమసమాచారాలనుగూర్చి తలితండ్రులకు ఉత్తరాలు రాస్తూఉండేది. పెద్దన్నగారు పెషావరునుంచి యూరప్పు వెళ్ళినసేవలలో ఉన్నాడు. ఆతనికి ఆయన భార్యకూ ఎన్నికూ జెన్నీ ఉత్తరాలు రాస్తూ ఉండేది. మేజరు భార్యాబిడ్డలూ అందరూ మదరాసులో జెన్నీ తలితండ్రుల దగ్గర ఉండినారు.

జెన్నీ ఎంతమందికి ఎన్ని ఉత్తరాలు రాసినా లయొ నెలు తప్ప చుట్టాలెవ్వరూ ప్రత్యుత్తరాలైనా వ్రాసేవారు కాదు. అందువల్ల జెన్నీకూడా వాళ్ళకు ఉత్తరాలురాయడం మానివేసింది. తలితండ్రులు జెన్నీకి ఉత్తరం రాయకుండా బొంబాయి వచ్చేనారు.

ఆమెతో ఫోనులో మాట్లాడడానికి తల్లి వచ్చింది.

"జెన్నీ!"

"మమ్మా!"

"ఎన్నాళ్ళయింది నీ గొంతుక విని!"

"మమ్మా! నువ్వు నన్ను ముద్దుపెట్టుకుని ఎన్నాళ్ళైంది?"

"జెన్నీ ఏమంటావు?"

"మీరు ఇద్దరూ మా ఇంటికి రావాలి!"

"నీ భర్తను కలుసుకోడానికి నీ డాడీకి ఇష్టంలేదు——"

"ఇన్నాళ్ళనుంచీ నా మొగమే చూడనన్న డాడీ ఇప్పుడు బొంబాయికి రాగలిగారు. అంతవరకు వచ్చి మా ఇంటికి రావడానికి మీ ఇద్దరి అభ్యంతరం ఏమిటి? అంత అభ్యంతరమే ఉంటే, నన్ను చూడకుండానే తిరిగి మదరాసు వెళ్ళండి!"

"అయ్యో!" విచార యుక్తస్వరపూరితమయిన ఆమె మాటలు జెన్నీ హృదయాన్ని పిండివేసినాయి. అయినా ఆశయాలలో మెత్తబడటం ఉండకూడదని పళ్ళు బిగించుకొని, "మమ్మా! ఇక సెలవు పుచ్చుకొంటాను——" అన్నది.

ఆమె తల్లిహృదయం బాధపడినట్లు "అయ్యో" అన్నది మళ్ళీ ఇంతలో జెన్నీ తండ్రి ఆ ఫోను రిసీవరు తీసుకొని, "జెన్నీ!" నిపిలిచాడు.

ఇక చదువు

దర్దరం అక్కడికి

న్నాము. ఈ విషయం

క్షేత్రముకు. పరిజ్ఞానిలి. అతడు న

గర్వకారణం అని అనుకుంటున్నానని కూడా

ఆ వృద్ధుడు గంభీరకంఠంతో అన్నాడు.

వారిద్దరూ ఒకరి దగ్గర ఒకరు సెలవుతీసుకొన్నారు.
జెన్నీ నాట్యంచేసింది. సాయంకాలం భర్త రాగానే తన తలి దండ్రులు ఇద్దరూ తన ఇంటికి అతిథులుగా వస్తున్నారని చెప్పింది.

ౙ

మర్నాడు ఉదయం సర్ ఎడ్వర్డు కార్లైయిలూ, భార్యా కొమరిత ఇంటికి రావడానికి లోనవాలా స్టేషనులో దిగినారు. స్టేషనులో జెన్నీ. మూర్తి వీరికోసం ఎదురుచూస్తున్నారు. బండి దిగగానే మూర్తి మామగార్కి నమస్కరించినాడు ఇద్దరూ ఆనందంగా కరస్పర్శ కావించినారు. తల్లి కొమరి తను కౌగిలించుకొన్నది. అల్లుడి కరస్పర్శ గావించింది.

అవడంవ

...ఇంకో ఆరు నెలలో ప...

...టు!

...ర్తి:-తప్పకుండానండి!

సర్ ఎడ్వర్డు:-ఇంతవరకూ చేసిన పనిని పెద్దవాళ్ళెవరైనా వచ్చి చూచారా?

మూర్తి:-మూడు నాలుగుసార్లు వచ్చి చూచారండి చాలా బాగా పొగడుతూ ప్రభుత్వానికి వ్రాసినారు.

ఆ సాయంకాలం నలుగురూ జలాశయం కట్టే స్థలానికి వెళ్ళి చూచినారు. సర్ ఎడ్వర్డు మంచి ఇంజనీరు అవడంవల్ల మూర్తి చెప్పేవి అన్నీ వింటూ పరిశీలిస్తూ గమనించాడు. మూర్తి అఖండ ప్రజ్ఞావంతుడనిన్నీ అదృష్టవంతుడయితే భారతదేశం అంతటా ఈలాంటి జలాశయాది నిర్మాణంలో ఈతడు రత్నఖచిత మకుటంవంటివాడు అవుతాడనీ అనుకున్నాడు.

వీరిద్దరూ అక్కడ ఉండగానే మదరాసునుంచి మేజరు కార్లయిలు భార్యబిడ్డలూ, తిరుచునాపల్లినుంచి లయొనెలు భార్య ఎలిజబెత్తూ వస్తున్నామని తంతి ఇచ్చారు.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA112B192
పుస్తకం పేరు	వరుడు
తారీఖు	26/10/24
ముందు అట్ట	Yes
వెనుక అట్ట	Yes
మొత్తం పేజీలు	209
పెద్ద సైజు పేజీలు	No
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Triveni
పేజీలు విడదీసినది	Triveni
స్కాన్ చేసినది	Mounika
పరీక్ష చేసినది	RUKSANA
పేజీలు పరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good